MS
Santa Cruz
70

UVA. BHSC. Ms 070

UVA, BHSC, MS 070

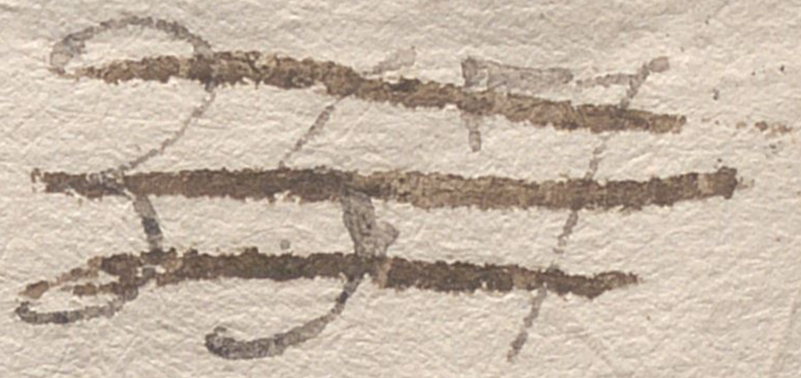

410

1679

UVA. BHSC. Ms 070

ET INEFFABILI

Cœlitum, hominumque Reginæ

I A E

& puriſsimæ Conceptionis per

UVA. BHSC. Ms 070

UVA. BHSC. Ms 070

UVA. BHSC. Ms 070

UVA. BHSC. Ms 070

R. 35

3.

ADLEGEMN TER STPVLANEM 83. DVERBORVM. OBBLIGATIONB. NOVA ANTIOVA PRÆLEG TIO.

PER SS. D.D.D. IOSEPHVm. FERNANDEZ DE RETES LVRIS Ciuilis Cathedræ Dignissimum Moderatorem Vesperting

BIBLIOTECA DE SANTA CRUZ

UVA. BHSC. Ms 070

VVA. BHSC. MS. 070

LIO
NOTALIONVM
OBSERVATIONES
DE VERBORVM
NOTIS ANTIQVIS
DISCEPTATIO

1.ms codex. f.

De stipulatione fac

t. Aliena ad prg

N. 1.

Paulus lib 72 ad ed dicty j prio huius legis pmi
tit ptes stipulanty & promitty negotiy. Dathi. Ne
gotiy e verby polissimy id e vare significa
tionis sue a subiecto mag. denotat cag & originy
obligationis circa quy celebrat tractu, siu tracty
ipsy q fieri st atte me explicy. Sic D de lite
loquimur significat actios. ipsq ttr urgandi
& litigandi: quandiu sententia liter cata.
difinita ne. Vt scribi e D. Isidorus lib. 18.
originy ep tg. Cuius verba referunt etiq jcp fo
rius de verbor. significat. docent adq Sab. p
senti n°. 3. Donel. n°. 1. ner Pichard. pbs sigs d liy
n°. 12. ysbt. de rentib. Sensus q e. negotiy cir
cag versat dae tes, inter promittentq & stipulantq
D ficitr. Ex quo deducit p Dsequytq, n obliga
riy q promittit aliy dature factury ve: q ne
gotiy totius obligationis propriy e ipsory pbs
tiy, & excipsory persona origiry sapit; idcir
co inutilr redditr, si admittatr alia extranea
persona. lg grecyq ff. de obligationib & actioni
bus. Ceciliu rei hanc breuius prstitit Paulus
presenti, q. dus eqsq promitti debet n dari ho

UVA. BHSC. Ms 070

Si enj negotij è interpos d'bentes alrena
persona super Vaquo fscrib stipulatroni, qu
sup illo negotio habitr.

N.° 2
22°

Ex qua litera sic Dcisè
Dcinè q exposita, sequs de ducb 22.° jurisno
civili Versima. Stipulatio facti alreni
ad nihil Valet. Qu Dscrte pnatr ex lg stipula
tro 38. j pio. & §1. ff. tit. lg flamin 24. §n.
fg. C. de damno j fecto. lg sicut 65. de fideius. § si
lg sal ny 2. & § Vice Versa 21. mrt. de inutilib, sti
pulationibus lg 11. tit.° 11.ta p.5. & j stituto pnat
tex j lg eyq 5. § 5. & sigs ff. de pecunia stituta, po
tst qui p argumty adduci tex j lgsime 9. §
e. & alius 3. 2 lg sifilius lg. de interrogatorib.
j uris facriendis. Qug 22. docent & illustrgt
preter Clasicos j scntj quos n mor, Cusatius
lib 12. observat. cp 36. Donel. & Osual. lib 12.
cp 19. p toty Colligrr. j cp ququis pacty 2.te p. §5. a
prio. Joannes Inbertz de iurisdn.to & formatorio
1.te p. cp 44. Ant. Gomez 2 tom. Variar. cp 10. n.° 23.
Vbi alios adducit Larnez nouus additionator
999 abstineo, Parladorius lib. 2. rerj quotid
Mary cp 3. n.° 29. & segutib, Pbachinus. lib.
3 Controversiary cp 20. Lotius de rust. & iur.
lib. 2. cp 20. n.° 63. Hugo grocius de iure belli
& pacis lib. 2. cp 11. § 12. & cp 15. § 3. latissime
Prosper Pbarinac. j repertorio posthumo de
tractib, nuper edito, q.e 43. ex n.° 7. Vbi plu
rimos sectantes & g tiquos refert.

Jgugus

N.° 3.
Racer ou
bitgõi

UVA. BHSC. Ms 070

I aſſpcta ſacilissima aſſertio Videatr, n̄ ca
rō ingenti dubitandi rave. gpe datis oibus
ſolēnitatibus quas hic tractatr ōz exigebat, q
inutilis sit ſacti alieni p̄missio ex duplici
cp debeat ſpuniri: vel ex p̄te rei p̄missi vel
ex defectu sensus Utiliq̄ utentis. Sed
neutro, ex cp debet talis promissio vacillare.
q. n̄ recta D. In primis probat qex p̄te rei
n̄ deficit q. ig promittit sibi daturi vel Rom
iturū ni ſpromittit rē facta impossibilē, nq tur
pē sed q̄ fieri potest vel dari, Vt argumen
tatr Dohl. i pcipū. q. n̄ impedit hec obligatio
tam q̄ rei impossibilis vt voluerit post alios Al
cratus hic n̄ 1. Ant. Tomq dec. cp 10. n̄ 23. De
inde neque ex defectu sensus utiliq̄ aut ſpter temeri
tatē vt talis voluntis q. n̄ pcesserē censēdus e ſpmi
tere q. sibi q̄ vel faciat ſ curaturū se e
satisfacturū Vt dē faciat vel: illudqpe temera
riū ēt et extra facultatē promittentis ſpositū, du-lg
flumini Ad. § quoquo C. de dāno infecto: hoc in
ſpecia potuisse est. q̄ debuit symi illa ſterpta
tio ſpcqq tractus in tuto maneret, lq quotus 80.
ff hō. Rursus hec p̄missio iure civili subsi
net, & efficax e. salte vt teneatr Promissor adsa
tagendo, ſpmitto curaturū me vt sibi tuus faciat
Vt ſpuat ex variis raōe. tex in lq 11. hō. 11. ff.
Alcratus ſ. ſenti n̄. 6. & in lq illa stipulatio 67.
§ 1. n̄. 6. ff hō. Gregorius lopez ſ. dec. lq 11. gla. 1.
Multis doctissimus Thas Sanchez de matrim.
lib. 1. Disputat. 24. n̄ 11. & 12. Fachineus dec. lib. 3

UVA. BHSC. Ms 070

lib. 3 d'trouersiary q. 20. s bec p̄missio abilla
p̄mitto Iuby facbury, tanty dubi bexualter, qm
differentia in iure n̄ attendit l. 2. in fine. C.
d'munia delegatis q. Vel Vtraque Velneutra
debuit Valere d. a. texy. in l. fina Stipulatq. ff.
§ 1. B. tit.

N. 4
Premissa &
quo dicis
q

Qua dubitandi raoe n̄ obstante, di
cendy C. exiure ciuili Romanoy Verisi
mg esse mi textus ff: p̄ cuius clariori expo
sitione obseruandy est Stipulatoy. i. e. Verboy
Iceptoy. qui interrogatr datury facbury
Vel se respondē, q Stipulatoy. s. §. 1. hoc titulo
exq̄ Verbis tanty expendo illud, se, q de
notat esse substantiale Stipulatio. Vtq. de
se p̄mittat n̄ de alio, sicut solemnitas Verboy
substancialis é. Exquo ff infert, eq. p̄mo
mittat alig datury facturyve, neminem toy
obligari; q. denotant illa Verba nrq. exclusionis
ad nihil Valeō, q̄q admodum nec naalit obli
gatr, q n̄ Verbis s. nutu respondēt l. 1. § sequita 2.
Vers. fa. B. tit. Vel q. n̄ cogitat de paciscendo
nudē, qui ad Stipulandy accedit, & per Iregnys de
ficit Iensu ad pactu; Vel q. in Emili, probabit
Iracty Stipulationu Iensy seu aliter p̄bity
q̄q, per solemnia Verba Vtq̄tate p̄terita disp̄
in tractatu obligatio. naali n. 21. Sic q aliq
alig datury facturyve spondē nullatenus, adhuc
nec iure naali obligatr; q. iure ciuili ad nihil
Valet Iensus, q super facto, aut dato. alte
rius interponit ab eo, q dicit n̄ expondē. Itaq

UVA. BHSC. Ms 070

Stãq si quis tr an ex ꝓmissõe. facti alieni
nasca tr obligatio naalis? Sic distinguendy ẽ:
Vel loqmur secundy ius ciuile Romany & terri
si 799 Vigt; Vel loqmur supposito & ni desidcrato
hoc iure. Si loqmur secundy ius ciuile, nõ nasci
tr. ex tali ꝓmissõe. obligatio naalis, q. aliter fac
ta ꝓmissio, quę de se ipso improbata est, siue vt
dixi ad nihil valet, quod licet breuiter puidit
nus Richardus j dic. § sequ aliq nº 43. q supposita
desidcratõe. interuenit ꝑdictę obligatiõs. naal
is ad satagendy & curandy. Dª. quos trõs. accipio
doctrinę Jasonis j ꝑsentẽ nº 4. Navarri j cõsta
tum. lo. q. 3. nº 14. Conarruuii & cõ quę ibi pac
tis 2. pte. § 5. nº 2. Sancij de matrim. dic disputa
tõe. 14. nº 12. Ioannis Mathęus j lg 2. ht. 16. lib. 5
ꝑlatiõis qta 6. nº 4. Troiłi dic lib 2. cp 11. §
22. & cp 15. § 3. docentiq ex ꝓmissõe. facta alieni
ꝑdictę obligatiõs. naalẽ nasci ad satagendy & curan
dy

Cur tn ius ciuile Romanoꝝ tam ꝑcise
exigere & vt desequnꝰ interetn dealio: Videtr
mihi ex ꝑte tradtęs a Dsulto, ex lg sita 126.
§ Chrisogonus 2 in fine ff tit. ibi. pleryque
enj in stipulatiõibꝰ verba ex quę obligatio oritr
inspicienda sit: Quia in esse tꝰ pus Vel Dalios.
ex eoq. agi apparebit, intelligendy ut: nunquꝰ ꝙ.
sonę, nisi expressa sit. quę verba significant, sti
pulatiõibꝰ solere exteꝑsa sine ex nãa rei sub
intelligi adiecty dię, & appositę dilatiõs quę nus
expresse neutrum abiectum sit jmo & tacite ꝙ scripta

Ditio

N.º 5

UVA. BHSC. Ms 070

Iditio, qui insit. Utrum q̃ rei exp̃p̃ lasset. Vel ut si
Romæ esses, p̃mitti bare Carthaginj, inst. tanto q̃
p̃ris quanto opus sit ad p̃muniendy Carthaginj. lg 2. § pe
nul. vigs cantrombus, lg 2. § ita C. de do q̃ certo loco, lg
interdy 73. lg Titius 137. § Ita 2. lg Vlt. § Inter q̃.
ff. tit.° § Iota I. inst. cod. tit.° lg 13. ff. & 35. tit.° 11. p.° ta
Vel si sæty p̃cora, q̃ arty ancillæ, Vel fructus nascatu
tos q̃ miseris inst tacita Iditio si nascant, quia
ex p̃rsa n̄ sit lg q̃. in rem naa ff. de legt. lg hæ ff
15. de legatis 3. lg 1. § Vlt.° de Idict. & demonstrat. &c, lg
intbrdy 73. mra lg inter stipulantq̃ 83. § Sacrg. Vers.°
p̃quo & illud, hoc tit.° Nullaq̃ in intelligi adirecty aut
inserty alicq̃ personq̃, quæ dicta ex p̃rsc & nomi
natq̃ Iuenty sunt, ad quod tolent ex penoi tex, in lg
si Virus 27. § pacta ff. Vers.° ante tria de pactis. lg
si ita q̃s 16. § penult.° de tutamentaria tutella, lg hi
rus ff. de liberis & posthum. q̃ penult.° & Vlt.° de off.°
& potestate Iudicis delegati. Dequo Mirotheciola
bssime tractant Bart. & Clarus in lg 1. § si q̃s ita, ff
tit.° Jaso & multi j dic.° § Chrisogonus ex n.° ff. Vbi
Alciat, ex n.° 37. Cy q̃. q̃ ex p̃se & absolute exponit
aliq̃ datury, dicit nihil ꝯ. p̃mutat; Idcirco ut
Vt eius persona nullo modo possit cinseri Iphonsa
in d tractu, neq; ad dandy faciendy ve; nisi ad sata
gendy; n̄ ad dandy; q̃ ipse dicendo nunq̃ cogita
uit, & actus agentiq̃ n̄ opperant Vltra cory Voluntā
ff. lg sigs nec caq̃ 4.° lg n̄ dis lg. de reb. credit. n̄ ad
Satagendy q̃ id dicit alius q̃ mitero ipsius persona ad
recta aut inserta n̄ potest vocari

Quæ ratio mirè

UVA. BHSC. Ms 070

culis é, & ex euidentia legy romanay: Dalioquin
Ex aure naali & adq̃ referēr fidē seruare ℓ lg 1. dē pac
ti. lg 1. de pecunia Dotata, lg Itē by §. 8 naalis
de solutionibus) qui alij datury promisit nō seru
ba censeatr ℓmittere nec alter implear quq si
cunct & satagat Vt faciat is dquo ℓmisit Vt dixi
supra nº 6. Ius vero ciuile ideo tale Dracty nully
tribuit quia facinus putauit illy insuper habere
& derelinquere, quq dareactio §. 3ª ℓmissor inue
ndo obligatio §. aliqua Vtrā id dquo pręcise Ver
bis Zabenty cauty fuit. Deny semper studuit set
caas. licij amputare. lg Vlt. ℓ suo, lg ℓperanoy
13. C. de Iudicijs; studuit per Dsequens origina obli
gationy tuecare: ng ex obligatio. actio nascit. lg
licet 43. § ea obligatio de ℓcuratoribus, & actio
é cāa Iudicij. lg pupilla 6. § Vlt. de negotijs geti
& defensatr ius persequendi, vtilitio, prio ℓtributo
ny de actionibus. Idcirco Voluit Vt in tanty
quis obligatus maneret in quanty lingua nun
cuparit, vdest expresè ℓmisisset, non amplius:
quia lex duodecim tabular. accepty referunt Cice
ro lib. 1. de legibus, & lib 2. offtiony. Futus in voce,
nuncupata, & posteo D. Ferdinandus de Mendoza
lib. 3. disputationy ex pactis cp capite 9. nº 1. Fol
lowis Vtimus ad lgs. 12. tabular. in notis Verbo nuncupata pecun.
Toto phoredus lib 2. tit.º 5. Vt inde inotescat a mente
iuris ciuilis abhorrere. in bagare per Dsequentiq
obligationis cāq. & facere aliquē Rey dominū, quan
do expresse dese ℓmisit, de alio. Quq raos. deci
dendi dnus à me quesitq & nouissimè inuentq desidero

Vro

UVA. BHSC. Ms 070

N.° 7 v.°

soluit rao dubitandi

Pro satisfactur spero.

Ex qua n' obstant raões dubitandi supra expensę: fatemur enj ꝓmissos facti alieni n' ꝓnere rę turpę vel impossibilę; imo nec temerariq. S. ideo non substinetur q. ex q de alio ꝓmittit nihil desit ꝓmitti verbis expressis, nihil de se lingua nuncupati; q. ad obligatios exegit lex duoru tabular. Vnde apparet n' posse instipulatore facti alieni aliqua interpellatos. summi; pergunt censere tr promotore desse aliquid; q. spopondit alij datury vel facturų; q. interpellatio. Versantr circa admunicula ips dractds, velut circa locy, tempus, vel tacitq dictos. que solent inesse: n' vero circa personą; negenj ipsen sa cessett, de qua nominatj chuty n. e. dic. lg stita 126. § Chrisogonus ff. tit: quomodo exponit, & Vulgo, rec tè q. accipitr tex. in dic. lg quotes Do. ff eod tit. Vtpo dent ibi Dnunitor Clarei Vsque ad Hispaniey Curat. inlg ey qui gl. ff. tit.° Dond. sub lib. C. Imolario ry ad lg. quotics 12. & lg Ubi 21. derebş dubijs Petrus Fab. & Jacobus Loc. plures inlg in Hbenda 172. de regul. iur. Minus obstat q. Valeat stipulatio per quę quis nominatj promittr se curaturų Vt alter det vel faciat: quia tunc facty curandi desse mut pro qs. ꝓmittit; & quia dmody alia facta n' turpia, nec ipo stibilia in stipulatios. deduci possit, lg 2.ª ꝓ prio. ff tit.° ita & utrud Vtiliter ꝓmittitr. Nec ut Verbalis desse rentia inter has duas stipulationes, Jtury datury ꝓmitto. & curaturų mu Vt. Jtrus det; seo realis. quia in l. de mu nihil Gondio nominatj, q. a utro ro mano abborret: ꝙ 2. Vero ꝓmitto de mu mt ipso, lg

UVA. BHSC. Ms 070

lg sicut 65. de fideiussoribus & alijs supra nº 2. adductis. ~ ~ ~

~ Principij ex nro textu desumpty ~

Itaque hęc doctrina substinenda est: Stipulatio facti de rem ad mihil valet iure civili ex peculiaribus legibus Romanorum, quę eg. promissog. repulerunt quig Promissor dare non faceret: Valet in ex rade oradi. quia qui serio & deliberato animo spondet alig daturg, dare per regnus alig spondet, nempe curaturg se vt ille agat. quod factu curandi regni impossibile est, nec bonis moribus Ibaniy. ~ ~

N.8

Ratio 1. ~ ~

~ Si pęna promissa sit ~ ~ ~

N.9

Ex quo prio q singulare est in hac tractatione facile tota hra mda elucidat, & in primis infertr, si stipulationi facti alieni pęna adiecta sit, valere omnimodo quoad promissog. pęnę, in qua nullitatis ratio defuit, Idcirco mlto Promissor spondeat. Itaque tunc facty alieny in Ditro. est, pęnę vero promissio in obligatione: alio faciente liberatr Promissor, n faciente pręcise obligatr. Quę adeo dy si quis sub alio qualibet Ditro. poenali, potesta tiua, causali, vel mixta promiserit: obligabitr Viriente Ditro, & defectu ei obligabitr. Ita pnatr docte ex lg stipulatio nta 38. § at sigs 2. Hoc titulo, § Versa Vice 2k. pręterita de inutilibus, lg 31. Versiculo, pęnas tot. 41. p.s. lg 20. tot. 14. p.s. Superuacua

lg

é. g.° illa disputatio, an sit extraneus assumat facere
obligung inculpabily difficultatz demo superuenien
tz, ymitabr poena? Poena enim imittr pzcisse quia da
tz vel facty n' fuit ab extraneo; n' quia extraneus gaud
pa sufficit; & sic semper debetr. g nz est immunis &
Verissimg sñ. egg docet Iaso Veteribus g dic. lg stipu
latio 3 ff. n° 10. Vbi elegantes Alciatus ex n°. 31. Dua
renus, Donellus, n° 4. & 5. Tiraquellus n° 10. & Cusatius
ibidz, Conanus lib. 6. Commentarioy cp 4. n° 10. Fa
quinetus dic. lib 3. cp 20. Trotius dic. lib 2. cp 15. § 16.
Tregorius g dic. lg 31. gta 2. Richardus g § signalig
n°. 31. gstituta Scimulibus, Farinacius g repertorio
posthumo de Tractibus g q 43. n° 15. & sequentibus com-
munis distinctionibus Commentary quos sigr Grecon
set Sanchez dic. lib 1. disputatio. 24. n° 6.

Nº 10

Itaq vt debeat
poena adiecta stipulationi n' impedimtis g l. gtentis
sub obligatõe. cadat: & tanty impedimus g. posit fieri
necsit turpe, impossibile, aut iure prohibitz. In Suma
g. dicimus de eo g in dicto. ponitr; dicimus de poena
super facto alieno promissa. Si sit facty, cuius gsle
mento nec naa, nec ius repugnet; eo non facto debe
tr poena: si sit tale factz, cui ius Vel naa. repugnet,
non debetr poena, & inutilis é stipulatio, vt de impo
sibili dicto. dixi ad leg impossibilis I. h. tit. Iergo.
quod Petrus Roma eat, aut centy det, neg impossibile
sit, nec iure improbaty, Negus est, vt in dictoy fac
ti poena debeatr: n' aliter gnq si sub Vna oratione
Vtronaliter ita promissy fuisset; si Petrus Ro
ma n' eat centy dabo: quia stipulatio Valz esse
nemo

UVA. BHSC. Ms 070

nemo negaret, erit q.° Valis elig, ququis sub duplici ora tio.e Decepisset, hoc modo; p.mitto stipulatus Romanus, si non reddat, centum p.mitto, quia p.missio panalis à Rationali tanto distat intento. agentis l.g 2. debitique pars nomine relinquatur. Nec regerat mihi aliquis, stipulatos. poenales esse accessorias, sub indequ.n posse valere n.subsistente principali. a q. hac doctrina falsa est, & penitus dubia tenendum poenales obligatos. principales esse, & per se subsistere ququis prima intentio effectus obligationis p.ducat. Vt sentiunt Covarruvias Rat.ne p.f. n.° 10. & 12. Donell. lib 12. Decentar. cp 18. & in l.g stipulatio 38. § altori, n.° 7. & in l.g si homo 69. n.° 4. F. lit. Covar. in cp ququis pactus 2p.te §. f. n.° 4. Magnus Praeceptor meus Dnus Ramus in presenti n.° 5. 99 Rationis sentiant, vel supponant, Iaso in dicta l.g 69. & Alciat. n.° 3. Defunctis in dict. l.g impossibilis 1. n.° 3.

N. 11.

Quoniam sic ita stipulatio celebrata sit, p.mitis hoc mortuus dare, si hoc mortuus n.° dederis centum dare? Nulla est stipulatio poenae, l.g si homo 69. F. lit.° Vel sic, si heredes mei fecerit, l.g stipulatio 61. F. eod. lit.° quia prima p.missio nata. impossibilis est, 2.a iure imputata, quo prohibetur de hereditate pacisci, sive Rationi hereditatis pactis stipulationibus, aut Rationibus inter Vinos l.g pactus 15. l.g licet l.g. l.g Vlt. C. de pactis, l.g hereditas 5. C. de pactis Inentis, l.g 7 duobus 52. § l.g respondit 9. F. Socio. l.g 69. tauri, quae est lex ff. lit. lo. lib 5. Digestorum docent Molina et adentes lib 1. cp 14. n.° 6. et 7. Parladorius lib 2. rerum quotidianarum cp 8.

UVA. BHSC. Ms 070

cp 8.. Antonius Faber ꝙ iuris prudentia tit°. 3. prio
l. illatio. 14. Osualdus de Bondy lib 14. cp 27. Lite
ra I. Antonius Merenda labè lib 1. Controuersiarꝝ
cp 17. dubijs sequtibꝰ. Hęc duo exꝫpla suffici
ant, ng religiosa latius prequitur sui ꝙ tractatu de
stipulatio. penali. Quibus Vero ꝙ 1. intentio. D
ꝓbendit, ꝙ fieri n' potuit, ꝓne ad lectio i nu
lli ei: n° aliterquꝫ si tota stipulatio Ditro nali
ter D cperet, sic: si hoꝰ mortuꝰ dederis, si coly
dgibꝰ tetigerit: q. quę sub impossibili Vel turpi
Vel libere pbita Ditio. ꝓmittitur, n' debentr
lg iurisgentꝰ 7. ꝫ si ob malefitꝰ 3. lg si Vnus 27.
ꝫ pacta 7. de pactis, lg generaliter 26. D sequsti,
lg si stipulet 35. lg si flagitij 123. ff. tit. quod
habet raõꝫ Ditro nali, quia differt Dsolutio, ꝫ ꝫ
missio. D Dferatr ꝙ euentꝰ Ditro nii ꝙ nullus est
Vt dixi ꝙ prędicta reflectio. In ꝓnali Vero, q
semper, prima intentio (hoꝰ mortuꝰ dabitꝰ) est
cda. ꝓmissionis ꝓne: ideo inj promitto, ꝙ. ita
facty n' erit ꝙ desiderabat fieri Stipulator, docet
Pator Sanchez D multis, dic. disputatio. 24. Vr
de pena n' est Desideranda respectu clausulę re
gatiuę, si n' dederis hoꝰ mortuꝰ, sed respectu
affirmatiuę precedentis, hoꝰ mortuꝰ dabis, ꝙ qua
intentio. nimꝭ affirmatiua ꝫ Ditio. impossibi
li Deuenit, ꝙ a qua distat si negatiuę clausulę re
spectu haberemus, lg illa 8. ff. tit°. At 2°. id quod
D ꝓbendit ꝙ 1. intentio. fieri n' potuit, q. impos
sibile aut turpe est, frustra Desiderabatur. ꝙ plementꝰ
postulatr: q°. n' est cõa. exigendi, aut ꝓmittendi ꝓne
ng

UVA. BHSC. Ms 070

N 12.

poẽa, quo ꝙ casu mutili ꝙ effectue stipulatio l. 2. §
cirta, de dolo mali sequẽ. Similibus

Hic modus expo
di facilior, & diuẽtior é. quo Dnus. q in potest nẽ
bilomẽus substinere. Dicunt q, ideo poena adiecta sti
pulationi facti alieni deberi: quia ꝙ poena discreta
tio obque stipulatio l. n valet nisi quod desit motivo
quod emittere debet, vtpote motivo poenae quantitate
mesit: n in debere ꝙ stipulatio. rei impossibilis turpis
aut iure prohibite q3 poena ꝙ detendat Vt adimpleatr q
ꝙ prima intentio. promissy est, eadẽ turpitudo versatr, poe
ne promisso. ac in prima intentio; vtpote ꝙ poena
exactatr diligentia promissoris ad faciendu q. in illa
mesit; q si turpe est est etiã turpis poenae exactio; Si
impossibile e, est inepta aut derisoria. Ridiculu est
poenam expetere do ut facias ed q hemadmodũ prohibet.
Ita post Bartolu, Baldu, alios Clarum Iaso ꝙ dec. q
situmo 69. nº. Vlt. Vbi Alciatus ex nº 4. Donellus nº 9. de lib 12. c
mentar. cp 16. Vbi Oldradus litera D. eodẽ lib. cp 20. Barbo
Menchaca lib 3. Vsufructuũ cp 58. nº 33. p totu. Fatetur vero
ad substinendu meu expositu. nº semp poenam promissori quasi addito-
nis n ex pleta detentio, nec poterit debere si prima intentio ex
pleta n sit: Sallu. poenam euitari si ad effectu desiderij sufficiẽs
diligentia ex pte promissoris adhibeatr, & percasu aut vi maior
steterit, quominus segnatr: & tunc n dicitr additionaliter pro
mittere poenam, sed ad arbitriu boni viri diligentiã. q Vt preuiter, decer
ta regula de prohibendamus ita diuinguendu erit.

N. 13.

De alieno fac
to, aut datione adiecta poena, & in Ecclesia semper debetr, se
illud facere, Vel dare, n sit, quia in vi Donationis promittr.
nec ad exercitandu diligentiã, & per diligens. Promissor poenam
ab ea n liberatr, licet curauerit diligenter, & satis egerit, Vt

UVA. BHSC. Ms 070

Vt extraneus dic, vel faciat, ꝺ ab initio ꝓ metendo facty
alieny prenidere potuerit ꝙ dispendatz qui negotio menat
Vt supradixi, & in specie docent Fagnineus dic. lib 3. Itro
nerbary cp 20. Sanchez dic. lib. 1. disputatro. 25. nº 6. Veladiji
tr pena ꝓmissionis facte ꝓpry, q. intra tempus expediri ostat
Creditor, tunc demum ꝓmissa ad accuendg diligentiq; no vero
semper neq; nr Vz dictionis; ꝺ q. in mora fuit debitor, & est
aliquid negligentiq; quo illi posit imputari, vel ultro si ꝺu
xi nauig ut intra Kalendas Iulias ꝓximas merces meas
Magister in tali porty transuehet, si nr transuexisset
intra illas Kalendas Vt centy daret nomine pene; certy
est ꝺ mihi poeng si vino nauis vel culpa Magistri addiz
merces transuecte nr sit; quia nr debuit Vector decipere. Qte
rty so maris vino aut procella vel quia publica autoritate, ꝓdita
fuit ꝙ porty sua die nr pernenit, imputari in casibus nr debet
pena; q. nihil negligentiq Magistro potuit ꝙputari ꝙ casibus quo
extra suq potestatz fuerunt arg. tto lg ite si verberatz 45. § Vlt. de
rei Vindicatio. lg si fundus 33. locati lg Lucius 11. de euictionis
bus. Docent licet minus expresse Accursius & Faber prole
ty ibi ꝙ lg se vebenda 10. § 1. Vers. dg iuris, ad lg rodiqde zactis
expressius Fagnineus ibi ꝓxime Valencia tom 1. disputo 16.
ex nº 33. farinacius multis relatis ꝙ repertorio de Dtractatg
e q. 43. nº 1. & seqntibus maxime nº 15. quod si nr facty proprij
sed facto rei, vel pecunie, in prima stantis. ꝺ prebensa sit,
q. dicatr nunc in dubio, quia ad tractatg Brixiensis legis nr phnt.
Videnda sit qui dixi ꝙ tractatu de stipulatio. formali prio Vt.

2. Illatio circa stipulatio. iudi
tialis

N. 14. 2. exnrs prio. & ex proxime ducti infertr ptor prztatio ad
tex q. ꝙ lg frgs. seruy 7. lg si ex to. lg seqs ff. ꝺ similibus. ss
quis cautionibus ꝙ quibus agitr dnr ac stipulatio. iudicialis

Promito

UVA. BHSC. Ms 070

Promitto solvere j.ndicto stipulatz qua & alys substitutz
fuit vtry posset subsistneri D.a nr.tex.g priv.o & p.
cui dubio recepty fuit vt valerent & p.missor obligator
ad pena si promissa fuisset, qua nulla e.t specialita
tis ratio. Et nuper dicebg: qd si pena p.missa n.on fuisset, ster
ese venit obligatio.g: quod est tm.n speciale p. prętorys
& rndicialibus stipulatio.nibus.g. Procurator decretus
mandato sufficienter n.o Orbat, admittr ad agendu & D.no.
vtili, si p.mittat Dnu ratu habiturum q ipse, lite egerit:
q. qd e.t alien.y facty, alien.g rati habitio.g. promittere: ex
qua p.missio. obligat, si Dnus reclamauerit, quatenus colli
tiganti inter fuit rati habitio.g. Segutg n.o fue.t e prio.ri
tutor.y vers. si procurator, & sin autg & sati.datio.nibus.g.

l.g Pomponius 40. § sed & si qui.s 2. & segutg l.g Plau
tius 61. l.g si procurator.y 75. de procuratoribus, l.g Vt. deli
ctus. l.g si dmissa 43. l.g si.dg vltry 16. §1. l.g si procura
tor 18. & segutibus. l.g ne.s ratihabitio 21. l.g si sine 22. l.g bono
rum 24. l.g Vlt. §1. rs Gatg Baboi notant Antonius Flesi
cus & Rodrius. cp 24. ex n.o 194. Dom.l. & Oswaldus lib 18. d
mentar. cp 13. & 14. Richardus ner multis j dic. § ijautg.
Ideo vero obligatr p.missor quousq; diuna persona nihil spen
deat, & simpliciter p.mittat. quia vtr.s stipulatio.nes valent
ex mente Judicis, vel Prętoris, ex cuius ppria interpontr.
l.g stipulationy 5. l.g j Quintio nalibus 52. ff. tit.o D circo
quousq; recepte sint minus apte, reducuntr ex mente
Prętoris ad meliorem fig.am X.quus magis valeant quus pe
reant. quod j Quintianalibus diuersè p.cedit, valet
ipse ex mente dantis, quatenus verbis exprimitr
& n.o plus, l.g 99. 99. ff. tit.o Vt supra j prio dixi: &
apud nos p.uat diserta tex.g j l.g 11. tit.o 11. ta p.s. Notant
ebg

UVA. BHSC. Ms 070

etig secundy nũ. Immo hanc differenꝯ Vt Verius Acursius dic. & sigs aly, Vbi ner Pichardus nº 20 stituta de inutilibꝫ, Iaso & Clarꝯ, ꝛ lg stipulatio ista 38. nº 4. ff. tit. Donat, ꝛ presentẽ n.º 5. & lib 12. Omentar. cp 19. Conanus lib. 6. cp 3. nº 5. Stefanus post Antiquiores, ꝛ lg quotes ff. tit. nº 3. Alcuat. ꝛ lg Vlt. ff. nº 6. derebus creditis, Grotius de iure Belli & pacis lib. 2. cp 15. § 16. Ant. Tomꝫ 2tom. Variar. cp 10. nº 23. Sanchez dic. lib. V. de matrimonio disputatio. 24. nº 3. Amaia lib. 2. observationy cp 13. ex nº 12.

2ª. Illatio circa facty proprij
exercet Versus alterꝯ
aut personas adꝫ
quibꝰ ff. t.

Nº. 15.

3º. ex nro prio infert interpretatiõ ad terꝫ. subobscury Vexatyꝫ ꝛ lg quotes ff. hoc. tit. Proponit Vpianus ita fuisse Sceptꝫ stipulatoꝫ: ꝓmitti sistere illy hoꝫ tali, ꝛ loco?. Cui stipulationi nõ fuit adiecta pœna; & quærit an Valeat sine pœna promissione? quod ẽ, id acquirere, Vtrum sit stipulatio facta alieni; quæ Valet adiecta pœna, & sine ea inutilis ẽ, refertque & Ignat ss. Celsi docentis, substineri stipulatoꝫ. hanc etig sine pœna; ꝛ tanty Vt si homo nõ sustet tali, loco, succedat obligatio ad terꝫ: & decterꝫ obligationibus faciendi dici solet Velut fabricandi domꝫ, cydi Romꝫ & similibus, quibus interesse debet stipulatori, si facty nõ sit. q. fuerat promissꝫ ꝛ stipulatiõ. 72. Vers. Celsus hoc. tit. Vbi enim ꝛ Celsi ead ꝛ refert ca, ꝛ dutinetè de quibuscunq faciendi

UVA. BHSC. Ms 070

facŕendi obligatio nibus Vt ẽ ꝙ lg si ꝙs abalio 13.
ꝙ fine dere inducata ꝙ signanter notat Defanius
ꝙ dic. lg 81. Ratio dubitandi ẽ ꝙmpta; quŕen ꝙ
mitt alių talĭ ꝙ loco sistere ꝙmitt facty ellius; ꝙ
ꝙmitat ey statury ẽc. ꝙ. ꝙmitt facty alieny. Ra
tio ꝙ. Vero decĭdendi prębuit Vlpianus illis Verbis: ng ꝙ
alių sibĭ ꝙmittt, hoc ꝙmittt ad se actuny Vt stet.
ꝙ. nĕ facty alieny ꝙmittt, ꝙ facty ꝙ proy agendi Vt
alius sistatr. Adcunus ꝙ explicatio ꝙ. observandy est,
Verby sistere, actĭuĕ significare ponere aulguno en
tal lugar, notat Laurentius Vala, lib ꝙ. Elegantia
ry cp 6. & lib 6. cp 31. Budeus ꝙ anotationibꝰ ad pan
dectas ꝙ lg Vt. ꝙ ănum Vocatĭ Vt cant, Ant. Augus tĭ
nus ad legem 12. tab. cp 53. qq aliter Grotius ꝙ spar
sim. ꝙ. flety ad tty. de eo ꝙ quis facty erit. ꝙ. facty per
sony sistendy nĕ ẽ ꝙ sponsio. nec sumitr Vt actio
qua se mittitur sistt, ꝙ Vt pario secundy qua abalio
sistitr. Itaq est facty proprĭy promittentis exer
cety circa alĭ ꝙ personą Vt possit exercerĭ circa alĭ ꝙ
re inanimatą. negeny differt ꝙmissio sistendi hoy
ꝙ tali loco à ꝙmissio. sistendi argenty, aut alieny re
mouely. Prędocent licet minus expręsè Iaso, Alciat.
Duarenus, Donel. & Defanius ꝙ dic. lg 81. Conanus dĕ.
lib 6. cp 3. nꝰ.

Ex qua liquido apparet hunc locum nĕ. ꝙ te
ligendy de stipulatio. iudiciali, ꝙ qua ꝙs promisit Reg
ꝙ iudicio sistere: ꝙ. de uentionali, per quą promisit
ex pondet alĭquis ꝙ tra talu Kalendas illi ubi sistere,
idĕ ponere, locare talĭ ꝙ loco. Ideo dixit Iustus, ex ꝙ
pli gratia, Velut seruy suy, Vel boy libery: Vt eny seruus
ꝙ iudicio

N. 16

UVA. BHSC. Ms 070

ꝙ iudicio sisti ꝓ. nõ tenꝙ ꝓsonꝙ, ꝑ. tenꝙ rꝰ, nec ꝙ
abbut seruu, & Dnus eius nomine noxꝙ duenit. lg
si quis seruꝙ. 7. sigr cautionibus lg 2. §t. si ex noxali
causa. agatr: ita ꝙ multi alijs casibus necessaria, & magis
frequens e. sustentia seruꝰ, velut si tradendus e ibi, vel
debet adesse vt negotia aliquagerat. Nihilominus, si
centr ꝓmissꝙ facty iditionaliter, vt interesse ꝓcise
debiatr: stanty ad acnendy diligenty si ꝓna ꝙter
ueniat, vltrꝰ interesse ꝙ defacty ꝓcty debiatr; qua adhi'
bita cessat obligatio: quod significant ꝓdicta verba
dicty lgis §t. idse accury vtetur. Ratio e, q e facty ꝓ
prij n facty alieny. & ꝓcia ad certas stipulationꝰ
facty ꝓprij, magis adstringitr Promissor si alieny
facty n signatr, quasi ipse ꝓmisor n faciat, q desꝰ
spondit; q. alieny facty iditionaliter ponitr, obli'
gatio. ꝓcia; nec sufficit adcuitandy ꝓcia ꝙ diligen
adhibita diligentia, & ꝓmissor absq dolo debuit dis'
cultatꝰ ꝓcidere, vt dixi n 43; 9. Vero seu facty
ꝓmitt n cogitat de mori obligatio. quꝙ de sibi ꝓ
sibili. 9. si ꝓmitt ꝓsonꝙ sutꝙ, vel ꝓ alijs casu
inevitabily accidat, quominus sua dꝛe sibi ꝓsit n ori'
tr obligatio, quꝙ hac stipulatio. tanty e adcurandy & sat
gendy vt exꝓsse Rota decidit, & docent gla ꝙ ꝓ sibi
63. distinctio. 1 fine Pisanus ꝙ dic. lg §t. n. 2. & Vide ee.
de mente Bart & Antiquoꝙ ibidꝙ; qꝙ Alciatus n. 1.
ꝓsse ꝓmissor teneri sibi mo statu n sit doceat. ꝙ quo
stipulatio Ducentionalis n distat a mobili, vide sisti'
ꝙ qua si multa cadit ꝓ pꝛgnꝙ statio hominis ꝙ iudicio ꝓsi
dicatr cerat obligatio tq rei principalis quꝙ fideiussoꝙ.
iuste vero cas impedimenta referuntr ꝙ lg 2. § sigs ꝙ iudicio

UVA. BHSC. Ms 070

iudicio 3. Vsq ad finz lgs. & 3 duabus sequtibz ff. segr
111 cautionibus. ppterquas tru. ptelab, siue vtoz di-
cebz diffindi itr, donec 3 ped imentz cesset; qsi perpetuz
ē extinguit obligatio de stendo alio 3 iudicio, Docet
ad legē 12. tabular. Rebardus cp S. Ant. Augustinus cp
37. Potofredus lib 2. tit.° 7. §3. Cusatinz lib 3. observat.
cp vlt.° Josephus Scaliger ad festz Verbo Reus. Innocen-
tius Cironius ad tit. extra de dilationibus. a x. qua dastin
hoz. facti ppriz & alieni accipiendas ē ex hmo le
gē ff. tit. 5. & legē 12. tit° 23.ta p. 3. qui nimz generaliter
loquutr.

Cuz parti vt id obiti adnotemuz, obstant texz
lg vlt. §t. de rebus creditis & lg illa sti pulatio 67. §t. 5. tit.:
Vbi sigs ita stipulanti mihi decē curari? Respondent
se illa curaturuz: docent Drulin teneri pure ad decē ppria
da; sine eq id est n teneri 3 dictione certi: p qua certa 3
petit, qualia sit decē lg stipulatioz. 74. §t. 5. tit: teneri
in grē & prestare Reū idoneū, id ē debitoz lo-
cupletē, q eadē decē sponderat Creditori, obligetur ipsi, essē
cautior: Cui vbi primū facti ppriz curandi decē &
tenuit 3 effectu prestare alti idoneū debitoz, q illa esse
rat. q n sufficit satagere adquirendi, nec supervenien
difficultas liberat promissoz. Huic in difficultati satisfa
ciendū ē. ex propria 3 significatiō. Verboz, decē curare,
quē significant parare decē, & omni modo efficere vt
ad stipulatoz perueniant, vt ex prouatis testimoniis do
cet Budeus ad dictā lg vltā §t. quare qui ita promisit, n
fuit stentus solius diligentiē promissio. s precise ad ef-
fectū se adstrinxit, eo modo quē ICti intuunt. Itaque
primus ratiocinandū ut, promissoz duo metipso sponderit,

N. 17.
explicantur
vlt. §t. de reb. cred.
& lex illa stipulatio
67. §t. 5. tit.°

q̃ recte supponit Ant. Faber ꝯ rationali ad dicty §. vlt. melius quã Bartolus & alij qui impersonaliter decisũ fuisse stipulatoꝝ. censent; & Verius est primoꝝ ꝑsonã lẽ nullius momenti esse, nisi ex antecedenti tractatu ꝺsit ꝺse metipso promisisse qui ꝑsonaliter spoponꝺit, vt n̄ male ꝓbatur ex authẽtica sꝛq. C. de sꝛd tuta pecun. Deinde obseruandũ est, aliud sign̄ificare hęc Verba, ꝓmitto curaturũ me vt ita sit: ac ista ꝓmitto dilige ti curare: illa enĩ solã diligentiã exigunt: hęc Vero effectũ promittunt, vt docent Alexat. ꝯnra. lẽ nº 6. & ꝯ dic. lẽ vlt. n. 9, & fere omnes Clarici ꝯ dic. lẽ 67. §t. Conarus lib. 6. ꝯmentar. cp 3. nº 5. Donel. lib. 12. cp 19. Cusat. ꝯ dic. lẽ stipulatio 36. §t. h. tit.º

Nº. 18. explicatur lex quãq 14. §. ꝯ fꝺ sꝛq 2. de pecun. ꝺst.

Quo supposito vt eandẽ illatoꝝ. ꝓ sequamur ex ea facile exponitur ꝛex alioquin ꝺificilis lex quidem 14. §. fꝺ sꝛq 2. de pecun. ꝺst. Casus est deco qui ꝓ se, id eĩ ꝓ debitore suo, ꝺstituit fideiussoꝝ sedaturꝰ. ꝯ antecedenti ꝺixerat ꝺsultus de pignore, irrepsisse morꝫ ꝺstituendi pignora: Vnde deducit posse etiã Debitoꝝ ꝺstituere sedaturꝰ fideiussoꝝ. Male hunc texꝰ proculeꝺ hũ acceperunt Carbensis & Donellus nº 2. & ꝯ ꝯnra. lẽ, & de Castrensis nº 2. Alexander nº 6. Iaso nº. 5. lẽ stipulatio 36. hoc tit.º ner Pichardus ꝯ sꝛq salij, nº 16. ꝓtituta diuersis, & ꝯ ꝑsonaꝝ nº. 36. ꝓtituta de act. Ant. Fab. & Totofredus ꝯ dic. § fꝺ sꝛq. Cardinalis Mantica de tacitis, & ambiguis ꝺuentionibus lib 14. tit.º 33. nº 7. docentes ꝓmissꝰ fuisse factũ alieny nepe fideiussoris q̃ postmodũ ꝓtercesurus est: resoluit ꝯ facty ꝓpriꝰ ꝓmissoris curandi & satagendi, ꝓpter equitatẽ ꝺstinctũ quod est ꝓtorij, & ꝓ ꝺsequus equitate inter. Idemq̃ hoc facile reijcit

UVA. BHSC. Ms 070

reijcitr q. etq ostitutq ad nihil valet, si alieny facty ꝓmitta
tr. lq eyqs. ff. de rei. ff. de pecun. dst. autentica siquando
C. eodq tit. quare dicendq e ꝓponta spece facty sui q
prię promisse debitorj; nqe querędi, juimendi, e ꝓ
tandi fideiussorj, docent Emilius ferretus, e Duarenus
j dict. lq stipulatio usta 38. idq Ddarenus ad titq. de ostą
tuba pctunia cp 2. Donel. dict tb. 12. cp 19. Hypolitus de
Marsilis rubrica de fideiuss. nº 213. Velendq tb. 3 sub
putationq cp 13. Dnus. Ramus j presenta nº 18.

Sed vt pęn
tus tex, hic exponatr notandq est, ostitutq esse obliga
tos accessorię, vt pnatr ex lq hactenus ff. de pecun. dst.
docent aut supponunt Cuiat. lib. 26. quęstq. Papiniani
j lq post quę s. Vt legatorq nomine caueatr, Duarenus
ibi prime cp f. 92. Dnus Larreategue tract. selecta
rum cp 3. nº 5. Josephus Santolania j terptationq selectarũ
dicq dusq. 15. f. totq, ex quibus alysq ita asernq quia
demũ ad titq. de fideiuss. cpt. nº 7. quod idq dicendq e
de pignore & fideiussorę, ambęnq obligationes, alq
obligationi accedunt, & accessiones, iure appelantr, lq
si sernq qt. s. nyc videamus, vers accessiones, s. tit. lq
jorbus 23. desolut. dixi eodq cpt. nº 3. & vero adcessę
accessioni, vt qualitas, qualitati j uere dari nº soleat
lq t. de usufructu legato, dsequę videbatr nº posse debi
torq ostituere daturq se pignora, sine fideiussores,
ad ipsq ostitutq accessio est, & pignora fideiussores
ve, quę ostituuntr, etq st accessionq nihilominus
ff. dictq lqs. quibus 14. docuit Vlp. ꝓptor ꝑhibitq
omertq, & facultatq ex pdictorq negotiorq, inter
ruptę, vt posset etq fieri ostitutq pignoris, q mi

Nº. 19

UVA. BHSC. Ms 070

ququis Vny ꝯ̃ꝫ Vstituty duplicẽ accessionẽ Itaque ex quo stati incipit possessor de fideiussore edendo; quasi nõdum sit maior ratio illius accessionis, ac ubi ꝯ̃ prouidy tanquã adꝛ nong, & dubiũ, Vbi Pompo nij autoritate. deinde queritur si Vstituerit decem persona fideiussura, Velut de Stio, & hic nolit fideiubere an teneatur? & dꝯ interest q̃ factũ ꝯ̃ Vstituit expleat nõ sit? & dicitur, & dꝯ interest teneri, nisi ali quis idoneus fideiussor det: quia & ꝓmisit sed tutus tale fideiussuꝝ, quẽ sub potestate ꝓpria nõ habebat de buit de hac difficultate cogitare; quare tanquã prudẽs potest & reluare à pœna, siue abstenisse. quod si decesit ante dies Vstitutus, vel ante interpellatus. id ante mora nõ tenetur: quia impossibilitas hæc Venit à casu; & lex ta men qui facta proprij promisit, dicit lex si Vebseda 10. §. 1. Vers. idẽ iuris ad legem rodiã de iactu.

Illatio 4ª

de promissionibus circa qualitates rerum nostra rum, ad legem 1ª ita quis 31. de

~ = ~ = Euictionibus ~ ~ ~ ~ ~

~ = ~ = ~ = ~ = ~ = ~ = ~ = ~ =

~ = ~ = ~ =

~

N. 20.

Quarto exnrõ prio fit Vt ꝓmissio facta circa bonas qua litates rerum nostrarum, Valida sit, licet Velate facta alienet, q. l. & principaliter ꝓmittimus, q. nra refert adqui ꝛere, & ꝓ accidens alienem facta Videatur, ita dotis & iudi cio Paso l. 1. §. stipulatio 38. nº 5. Vers. Vbi Duarenus Vers.

UVA. BHSC. Ms 070

Veri nemo antes h. tit. Donel. ipsum n° 6. aggre- 3us codex.
fecby diferunt Alexander n° 3 & Alciatus n° 10. dic. lg 38.
ner Amaia lib. 2 observat. cp 13. n° 10. & 22. licet alys
tres se explicent, species est lg si ita ags 31. de inte
rrogat. q. Ulpianus lib. 41. ad Sabinu, queritur an
hec stipulatio stilis sit? Primo vanu esse hunc seruu
meu, furu n esse, Vispellionu n esse: id est: n esse cada
uery nudatoru, aut expoliatoru Vt exponunt Gotofred.
ibi, Petrus faber, lg be Very 31. de reg. iur. Amaia
dic. cp 13. ex n° 23. In hac hipotesi forsq Procliani
stet. à Sabiano dissentiebat, vtlegua ssq. Sabinus
die be habemus Vt pote qui obtinuit, dubitabat q.
an talis stipulatio valeret, dubitandi ratio, promptum
a q. promittere seruu meu esse sanu expectat ad habitu
corporis seruu: promittere n esse furu spectat ad habitu
animi, quoru extra mei potestatem est: & habitus ani
mi, Voluntas aut affectionis seruu, quia ex. lg 3. C. de
Hered. inst. Igitur Vellemus facby alienu, Vellemus impossibile;
Dicit Sabinus (Vt dictat ex praemisso eiusdem
ff. q. extat, dic. lg Very 31.) Very esse, neq pacta neq
stipulationes posse tollere facby: id est posse efficere vt
q. egrotat sanus sit, qui malis membris prolitus est
bonis fruat: a q. Vt Philosophi dicunt de quo n est potes
tas, de quo axiomate videndus est ibi Jacobus Gothofre
dus, dicit eqq impossibile, neq pacto neq stipulatio. posse
effici. Hic est sensus illius clausulae: inutilis stipulatioqui
bus q. videtur forsq Procliani Sabinianam aduersari.
a. q. si qs est, hac causa. impossibile est q promitto. Hoc est ser
uus meus, aut Vitio affectus est, impossibile est q ita sit.
Ex aduerso ita arguebant, sinest, frustra promitti. de

rdē sit sanus, & bonæ frugi? supervacua & omissa
nihilominus Trarius decidit Fabrenti optimo iure, do
cent n' esse referenda hæc Verba ad habitū corporis aut
animi, qui subē alienā potestati: sed ad qualitatē, ad bo
nitatē rei, ad ipsius rei Valorē. In quo vt? aliter
servus se habeat, quē promissus sit, debeat promissor sti
pulatori, quod sua interfuit, & multo facilius si pœna
huic stipulationi adiecta sit. quod Valido firma
bit arg?. Inquit enim? q. Verbum animalia, fmi
nt Venditor eq dicto edilij ea sana esse, recte quidē
& Vinere, qui stipulatoris substituendi causa boni qua
litatē, absq; ea dignā caveatur, pacto prætio, lg 1. §1. de ædi
litio edicto, lg ex empto 11. § animalium q. de actionibus
empti, Marcus Varro lib. 2. de re rustica cp 2. & tribus segg.
Agellius lib 4. noctium atticarum cp 2. notant multi relati
ab Amaia dict cp. 13. nº 1. & vltra illos Cujac. lib 9 obser
vationum cp 3. Brissonius lib. 3 de formulis ppe fin. Le
bardus de auctoritate prudentis cp 10 Jacobus Durantius
Carolus lib 1. Variar. cp 10. q. Vt animalibus bona
habitudo corporis primū potest, sic? servus q respectu
corporis quā animi.

N 21.
explicatur lex 3.
C. de ædilitijs
actionibus

Sed præsentē opportune quæritur? q
promittat Emptor hu Verbis fugitivum nō esse? Exponunt
Cæsarus lg si apud 3. C. de ædilitijs actionibus, ng per
fugisse, quandiu? sua permansit potestate. Cæterū
si postquā alienatus fuit incepit fugitivus fieri, mu
nē esse Venditoris promissorē? docent? quia morbi aut
vitia supervenientia ad emptoris periculū spectāt
lg 1. & vlt. C. de periculo & modo rei Venditæ. & 964.
& duabus segg. tit.ta 5. p. 5. docent & multi Hermosilla

5

ꝯ additionibus ad.glg 5. nº 4. dictę legis 65. Barbosa ꝯ collectaneis ad dictg lg ꝯ. nº 21. & 22. & latius ad dict. lg 3. Ant. Gomez, & Nonius Addicionator Lainy. 2 tom. Variar. cp 2. nº 49. Vers. adde tamꝫ. quęryt autę si Venditor, nº tanty de ꝑterito & ꝑsenti ꝑmisit Seruꝫ Vitiosꝫ nº esse, ꝯ ad futurꝫ extendit cautusꝫ promittens de inceps nº fore fugitiuꝫ, aut Vitiosꝫ anteneatr? Respondent temerariꝫ esse promissoꝫ. ꝯ nihilominus Venditorꝫ teneriꝫ quicquid aliquin Vitia post Venditoꝫ accidentia ad dannꝫ Venditoris respicient, nº est enꝫ parcendꝫ ei qui ꝓpria temeritate ad plus se obligauit quꝫ ꝯ sua potestate est, vt dixit Baldusꝫ eadꝫ lg 3. Co maxime quia promissio hꝫ nº accepit tanquꝫ alieni facti aut habitusꝫ quę dependent ex affectibus serui: sed tanquꝫ bonitatem ꝑsonę vt loquitr Salicetus: quę adeo emendare voluit Venditor vt asecuraret futurꝫ etiꝫ tempus vt sic mori ꝑtio seruus dignus esset, cuius mores tꝫ exactè a pronauit, vt audeat cauere ꝯ portery Vitiosꝫ nº fore. Hęc recte dicuntr de Vitijs animi: quid dicendꝫ sit de morbis, aut affectibus Valetudinis, hic ꝯputant Autores, nec textus decidit

ꝑtenda in decisione lg nº morituꝫ §. C. de Dꝫ da & mutua. stipulatę vbi dicitr ee stipulatioꝫ ꝑ hoc ꝯ mitteren morituꝫ seruꝫ, q ꝑse patit nihil quocasu mortuusꝫ debetr, tuncenꝫ postmortꝫ de ꝑ mortꝫ nec te deducitr stimatio ꝯ stipulatioꝫ. Vtidꝫ texpatr ne intelligendus sit cuncta lg si seruꝫ 91. § effectus 6. ff. tit. g. eodemodo dicenda & ꝯ positis ꝑmissio t. sic ꝑmittat seruꝫ in egro tabuꝫ, nec hanc ꝑmissioꝫ. dicimus temerariꝫ, ꝯ inepta, vel fatuꝫ; temerariꝫ enꝫ illa est, cuius effectꝫ ꝓximum ꝑspicere, & asequi licet sibi mia fiducia & ꝯsprudentia, vt

docet

UVA. BHSC. Ms 070

docet Angelicus Preceptor 2ª. 2æ q. 53. art. 5. corpore
& portem Lessius de iust. & iur. lib 3. qui est de restitud.
cp 4. nº. 65. Arebzeppius. Tapia 2tom. Cathena moralis lib.
4. q. 5. art. 1. temerarig ipplere debemus ne sub fiducia nra.
alter decipiatr, vt dixit Casanau satisfactie collatio 11.
cp 8. Vbi & quæ hæc cp late illustrat Alardus Gaceus fatig
derisorig aut ipossibly n tenemur ipplere q. ex illa ipsius.
nemo prudes decipit, ex his pris. Estate preterita decidi
Sultanos mihi facto ab amplissimo quodo Viro decoq.
census vinderit, instrumento cessionis emisit semper
exigibilg fore & port 20 annos. alitorg reditus solubat
decoxit, emptor translatarius sine Cessionarius regredi
volebat ª. Venditorg cedentg ex eo q census factus fuerat
exigibilis respondi, regressu esse denegandu; quia emi
sio eterng exigibilitatis derisoria & ipossibilis et at n.
aliter qug si Venditor camset domu n ruiturg servum
moriturg, quæ promissorg n obligant; nullacng res ut cu
ius exitus n ignoret naaliter, g pecuniag. de peculio a
quo n videntr dissentire licet sic n disputent Jaspar Ro
driguez de annuis reditibus lib. 1. q. 21. Honoratus Lotar
dus de Usuris q. 60. ex nº 30, doctissimus fuit Granatensis
Patronus Dnus Olea de cessio. iurig & actionu tit. 1. q. 3.
nº. 35. & 36.

Nº 22.
explicatur
n ipossibile so
de pacto

Alia species precedentis similis desumpta
ab eodg Vlpiano & ex eodg libro stat g n ipossibile so de
pactis. Vbi nos docet n esse ipossibg bane stipulatoz.
n facies furis mei; quæ solet interponere depositarius
seruu vel inductor domodatarius & similes q illi recipi
unt vt post modu Dno restituant hæc tenz promissu
non tg respicit habitum animi servi ipsius qui facto
tenetur

tenentᵉ seruꝰ ꝺ ad rꝺ tenꝺo ne eoꝝ corruꝑat, vel
subripiendo malos moꝝ. vel furia ꝺ neglgen
tia curando, ꝺ ꝑ ꝺsequens permutꝺo vt abalienati
oꝝ ꝺ ꝑmercetur; docent post Bart. Cast. Paul. ꝓ dic.
lg stipulatio 38. ff. de verb. obli. nº 1. Petrus Fab. ꝺ Jacobus
a Gothofred. ꝓ dec. lg vers. 31. Richard. ꝓ sequ. alij nº 6.
ꝓ tenuta ꝺ in dict. lg Amaya dec. lib. 2. c. 13. nº 9. hanc
a
alig ꝓmissoꝝ. Proculiani ꝓ pugnabꝫ ipsis argumtis.
a
q. si seruus erat Rapax, ꝺ mali affectus, ꝓ possibilis
a
erat ꝓmissio; q. si nulla diligentia asequi potuit vt
fur non sit, si vero boni mores ꝑdiderat, superflua
e. ꝓmissio. Sabiniani vero defendunt illg ab exꝑplo
facti de seruo corrupto. quippe si aliena persuasione-
hil faceret ad inserenda vitia, alijs, nec dare ullo
à Prætore, cum qui alienos seruos corrumpunt, ꝺ dati
ꝺ q magis est ꝺuplg: q. nec est timoria ꝓmissio, ꝺ adhuc
ꝑstabis; ꝺ modo datarius, ꝺductor, ꝺ similes ex lg tradg
tenentᵉ dolg n ꝺmittere ꝓ re sibi locata, vel ꝺmodata; ꝺ
hoc amplius cuitare negligentiq, ne fiat abalieno deteri
or, ff. distinctiones ter, ꝓ lg si vt certos. ꝺ nunc videndg ff. co
modati, lg ꝺtractu 23. de regul. iur. q supervacua est ꝓ
missio illius rei ad quᵍ ꝺ ꝓ. obstrictus est, ex illa ꝺtradg.
ff. respondet valdg esse ꝓmissiones cuius rei ad quᵍ qs deinu
re teneatᵉ; vt sic ꝺuplici vinculo adstringatᵉ, lg. neque
ꝺ proprię voluntatis, vt mihi placet distinctiones, lg sti
pulatio lg. ff. tit. lg penult. C. de sponsalibus, ꝺ ꝓ quę
docent Bartol. Castrensis, ꝺ Ant. Fab. ꝓ dic. lg so. Hæc
Viteb. sufficiens esset ad bene pacto ff. substituendi ꝺ
Castrensis ibidg nº 5. alig verbis exiogitat satisfacere
niosè. Quippe ex lg ꝺtractus tantg satis adhibere diligentiq

circa

UVA. BHSC. Ms 070

circa rē ꝙ ꝙre deterior reddatr. lg 3. §. si seruo ita ff. Imodatr, Dond. lib. 16. Imentar. cp 3. ꝙ fine, Veluti ne reddatr seruus [illegible] eluscatus, claudus, velmanchus, in. Vero circa interiores habitudines serui, quia diligentia ꝙ tractibus circa custodiendy corpus versatr, ñ circa animy. lg si seruus 21. §. si fornacarius, & § proculus, ad lg. aquil. lg quisquis 30. § qui mulas ff locatr, vr. ut alio deseruo corrupto tanty habet locy, q. dolo corruptus seruus est, lg 1. ꝙ prio, & § persuadere 3. lg dolo 3. lg dolo ꝙ. de seruo corrupto, q. Vt Imprehendatr diligentia circa custodiendy seruy ab alienis persuasionibus Inentio necessaria est. & hoc q plius é notandy de cod castrensi, toty id operari Verby ñ facies, q significat ñ persuadebis, & rursus ñ sta re gliges, Vt aliō fiat fdr. Ratio é. q Verba Ibry ita libent accipi, Vt aliquid operent plus, quq ex nāa tractus venit, lg respondeo log. delegat. 1. de quo multa, & multos adducit Barbosa axiomate 222. ex nō 11. Faut ex nāa tractus veniat dolus nullatenus ꝙ mūtere ꝙre sibi Imodata, locata, aut depositā; deseruus est, Vt Verby illud plus operetr, nempe curg & diligētiā circa extraneas personas, ne seruy ꝙ pernertant

N.° 23 explicatr lex lg 29. locatr

Non multy di similis é species tex, lg lg 29. ff. locatr, quo ponitr ad rectu Bpactu Inantui locationis silig: Reflector, vel ductor, silig ne cedito, neve cingito, neve decurito; neve cingere, cedere, vrere sinito, cingere arbores significat tm deglabrare, decorticare, & ore secare cortic, vt postea eximatr: q enecat arbores nisi intz pori fiat, lg cedere arbory furtz cisary, notant Cusat. lib. 9 observat. cp 12. Brodonius & Lexicory Autores Verbo cingere. Quqritr

ad

UVA. BHSC. Ms 070

ad q̃ Doctor teneat? & q. ff. Ostat & meisse facly suy
ffaciendo: deinde quoad extraneos si aliqus vidcat
cidentz, vel vrentz, qz ffhibere posit pat & teneri si
rinat male facere, & nphibeat, l. itz quarit l3. Sexercitu
T. cod tit. An imputet teneat dubitaty fuit? & respon
det Alfenus, quod extraneos tenere adhibere custodiz
selus, & diligentz, curando ne cedant, tingant, vel vrgt
silus, q est promittere pro priz diligentz, n autz facty
extranei ry Vt docuit Accursius, qui exponit dicit
ex eadz regula, q si Verby sinere, taliby acceperit p
n Dsentire nihil operaret pacty apositz, q ad id
tenerit ex naa Dractus, q. Vt aliqd operit nec
se e. Vt significet custodiz silus, & diligentz circa
alios, quoriy dgny auertere posit, Vt docuerunt Accur
sius, & Ant. Faber, q Dec. lq 29. Iulius Paccius lib2.
legy Dcilsatary q. T. ffine, & forti Cusat. lib. 5. quarty
Papiniani, lq Piteribus 39. de pactis, q. adhibita cr.
diligentia asequi n posit, Vt extraneus n cedat silus, j munis
erit a periculo, q. Verby sinendi, procurandi, curandi, hus
quingendent a facto nro, n induerit precisq obligatos. Stanty
promittunt q, nobis est; nsque diligentz, Vt ex hoc texu docuit
Dnus. Ramos, pscnta nº lq. Vndesi ad id q facere possumus
referantr hqe verba, per se obligant nos ad dandq, Vel faciq,
Vt lq si here 73. Dilegat. t. fac Vt ad stiy dot nymi pueniat
nec eny aliter potest facere Vt perueniant, nisi ipse det, Vel
alius nomine ipsius, alioquin si promittant a Reo, Vel debitore
locuplete, lq Vlt. º §V. de reb. cred. n facit Vt peruen iant, licet
faciat, Vt promittant, q est diuersy ~ ~ ~ ~ ~

Illatio §.

UVA. BHSC. Ms 070

ILATO. 9.

DE STIPVLATIONE HABERE LICERE.

adversus ide3 q. nre. legis

Nº. 24. Aliquanto degrevi sumes a via, occasio. pcedenti illato21. de promisso. bonary qualitatey rery nostrary; & vt reg, rec, tq repetamus, §. excode prio. & super exposita doctrina ex ferri Valere stipulatio§. p quq qs exponder, re habere licere sine ab alio turbendq, aut evincendq nesic: quia n' p mittr negatiuq facty extraneory; & asecurat rem q re habeo: qua si dicerq promito hanc re adeo, dominio meo esse, sub jugq dispositioni meq. Venemo eq tibi auferre potet: q. re auferat, prestabo. Vel quanty tua interest, Vel duplq. Precedens illatio fuit de bonis qualitatibus rery nostrary, q animal morbosy n' set, q seruus n' set Vitiosus: hęc e de bono iure q promisor, habet re. Igit vt diximus Valere precedentq, sequqs est vt hęc promissio Valeat. Videamusq. Breuiter Cuius Vsus set, q teneat, & qualiter finitur.

Nº 25 Frequentissima

e emptionis, & Venditionis Tractu lq ex §. toll. §. ide re ratiuq C. de actionib, empti, lq Venditor C. de euictio nib, docent ocs Clarus Vsq ad Finem, lq stipulatio 38. ff. tit. Morla, temporis iuris tit. q. j. Ludq, ex nº 36. Adeoq vt ququis emptor n' tenear pecuniq facere ac cipientis, lq seruq alienq 26. de Leg. Venda empt. teneatr n' cauere de euictio. & re habere licere, p mittere vt notant lib 2. opusculory sect. 1. cp 3. nº 15. a qua notatq, & discedit Ort, lib 3. de apicib, tit. cp 5. nº 11. p sna tra dit doctrinq a nobis tradita q nº superiori, huic dne Leg. duendi

qua toto illo opere fun

~~Dª Licendi~~ frustra & inutiliter arreptus ẽ, sic etiã q. testator generaliter hoc legat tenet hres cauere legata ri habere licere, q. a dominio ꝓprie se transferendo cogitauit testator lg hres §6. de cuict. lg si a substituto §§. §r. lg si domus 71. §r. de legat. r. lg q debitor 19. §si hres 3. de legat. 3. Secus si Stichy liget determinate, q. n tenet. aliter ey ꝓstare, quã apud testatorẽ fuit, lg d pater 77. § cuictus de legat. 2: q. inq; rẽ traditer ex caa lucrativa ñ tenet de euicto, nec cauet habere licere, lg 2. C. de euict. iuncta lg adeo donata §63. de ꝙdicio ꝙdicto. quę e. nota & notabilis diferentia inter legata generale & speciale: nã q. legat hoc ꝙ genere, cogitat dedando aliquã, & dominiũ absolute transferendo: at q. seruũ determinate legat, nihil aliud vult legare nisi iuꝙ eo habet, lg si legata §6. lg si domus 71. §. Vlt. de legat. r. docent ~~Paul~~ parẽ inter se discrepantes nisi ꝙ modo dicendo Cuiac. lib 8. responsorũ Papinian. ꝙ dic. de cuictis & prælectionibus ad dic. lg §§. §r. & tractatu ad Africanũ, lg si ffundum 110. de legat. r. Donellus lib 8. cp 19. & lib. 13. cp 5. Tolosanus ꝙ dic. lg 20 §si hres, Ant. Gomez 2 tomo Variarũ cp 2. nº 36. Morchecho de usufr. bonorũ lib. r. cp 8, Amaya ad lib 2 cp 13. ex nº 18. q. idq; dicendũ ẽ, si stipulatio ẽ, q. genꝫ ꝙmittẽs hoc generaliter debet ꝓstare cautũ habere licere, alioquin ñ satisfecit ꝙmittenti nec liberatur dando hoc q. alteri usu si postea euincatur; q. si Stichy ꝙmiserit ad ꝓfligendum illi, hic debet cauere habere licere: q. a eo habeo contento de euicto. dic. lg 2. C. de euict. q. Verũ ẽ ꝙ stipulatio interposita ex caa lucrativa; quales ꝙmissoriæ stipulationes & pnatæ ex nra lg ꝙter stipulantes §3. & Verborũ oblig. & Arist. lib 7 opusculor. cp 6. nº 6. quomodo accipiendus ẽ ter, ꝙ lg qui & legato 76.

de

delegat. v. Qtery si stipulatio interponatur ex cãa honerosa
Volenti super permutatõe, Venditõe, & similibus, Vt lg 3. §1. de
actionib, empti, lg si stipulatus ff. de Vsuris, semper pstanda
erit pdicta cautio. In symag. prestat, Vel lg. dominij pr
cise transferendi est, Vel lg. ij ff tradit, de euictõe tenet.

Nunc dicisse

N°. 26.

tur dispiciendy ei, p lg tanty promittit, q ad eã pleni, perfec
ti lg dominij, adquirendi & retinendi spectat; ideo si aliquid
transferat posessori, pq nõ habeat, Vel postea desinere habere ple
nij pfecty q̃ res ipsi tradita, statj dmittit. Veluti si eum alterum
dã posessio, Vsufructus, aut Vsus rei, lg stipulatio ista 36. §ats si
q̃s 2. Vers. ſ quatenus ff. tit. iuncta lg fundy 46. de euict.
Iste enij sit partes Ipleti dominij, quas si desciant, nõ habe
mus plene, sine nihil nobis habere Vt pmissy fuit. Hoc
amplius Itinet, serui tradity ni fecisse furty aut noxy; q si
tradit obligatus criminibus ni fit perfecte accipientis: sicdy
nouus Dns noxali iudicio Ductieu teneb̃t seruy prsta
re, Vel dgny reparare, lg miles 6. §. v. de re iudic. tota tit. de no
xalib, act: nihil Vero detinet, q morosus nõ sit; morus enij ni perti
nent ad hanc cautionẽ, si nõ respiciant dominij rei, sed bonita
tis ipsius dic. lg si a substituto 45. §. fi. delegat. 1. docent supe
riores nihil laudati

N°. 27.

Quę stipulatio generaliter & ijs dicta dmi
tit quomodocuq̃ res ab extraneo euincat, Vel pars eius, Vel ius
aliq̃d q̃ spectet ad pleny perfecty q̃ dominij, aliq̃d. Veron dicti
tur ijs; quia nihil securat absolute, si tanty respectu aliquam per
sonam, Velut si promissor tanty de se caueat & debitoribus suis,
Vt haberet leccat emptori: tunc si ab extraneo res euincat,
nõ dmittit stipulatio. Cuius rei allegans extat exemplum
lg ex. empto 11. §. Vlt. de actionibus empti; nec enim ipse ven

Venditor

UVA. BHSC. Ms 070

Venditor promittit se ab omni periculo, munere, vel seruitute aqua
que euictionis. Idem statuit habet dicendum de heredibus suis, cum
ex quo dicitur emptor, suscipiens se periculum ab extra
neis metuendum, & ob id pretium exiguum præbet, docent Cor
tanus, dict. lg. ex empto 11. §. Vlt. Couar. lib. 2. Variar. cap. 17
nº 2. Ant. Gomez tomo 2. Variar. cap. 2. nº 39. Donellus, opus
culo de euict. cap. 2. Enriquez à Tuerin repetitary lectorum
cap. 43. & Multis Fontanella, de pactis nuptialibus clausula 5.
glo. 6. pte. p. 14. à nº 92. quæ stipulatio inducta è gratia adiuuandi
de scepti onis rei Venditæ & traditæ: per quam si Venditor, vel eius
heredes ex quocunque iure superueniente, velint rem euincere
emptori, repellunt, lg. si vindicant 17. de euict. lg. 2. de
cepti rei Venditæ & traditæ, similibus; & ampliori aliquo
quæ scepto: quæ ita tanto remouere potest heredes agentes,
licet multa sint: per stipulationem verborum cuique ut possit agere
etiam contra heredem non inquietantes, agentem vno mitatur. lg. 2. §. Vlt.
& lg. sequenti ff. tit. Vt disputatum, tractatu de individuis cor.
Rursus hæc specialis promissio distat à pedena præcepta,
a generali subseruit actioni ex empto euictionis, quare
non præsumitur quæ res cuncta sit effectu, lg. cuncta 7. de
euict. specialis vero incipit ocy habere simul ac dominus
sua mota est, lg. stipulatio ista 38. §. pro. §. 2. ff. eod. tit.
illa restituendi rei. Vt posit eo habere emptor, hæc
ad facty, Vt non inquietet, non molestet, Vt quietè re illa
vtatur, & fruatur, Vt simul docuit Arias de Mesa lib. 3.
Variar. cap. 44. ex nº 13. Idcirco absolute p. qs promittere
re emptori habere licere, quo tanto emptus promittit.
& do
non spondeat facty, sed asecuret eum quod re habet.
& do
& quod promittit specialiter habere licere, idcirco emptor
non est inquietandus quod facto desistit, tanto die, &.

UVA. BHSC. Ms 070

& heredibus suis p. & mitere quos phibere valet
ñ de extraneis fiscus ñ habet ñ vi vel dissimulat po
ng, dic. lg 38. §k. ex quo apparet Paulu ino tepore
hac special stipulatio. locu ty fuisset ñ de generali
qua & suo sensu oim extraneoy facty p stat: illa vero
heredy & Promissoy.

N.° 28
explicatur lex
Habere licere
§ 1. de evic.

Ex quo exponendu est nonulis dissi
liter, lg 51. Habere licere de evict. docet, l.ta Gaius ñ
q, mlis stipulatio habere licere, simulac victus, empter
judicio excidit, donec effectus res abblata sit; quia
adhuc rez habet; vnde infert, si victor sine successore decesse
rit, vt nemo sit q possit agere ex empto &c. §. Id a petere,
vt ad executio. perdulat ñ ee locu regressui, & desare sti
pulatio generalis habere licere, que petit re evicta. Vt ss
stet cau doctrine rue, quedg explas supponit, quedg exponit.
Supponit successore decedere q mortuo heredes testamenta
rio aut legitimo, q é planu; docetq ideo si fiscus occupet
bona, sine vt adducat, sine vt creditoy, sine vt vacantia, &
per eny fiscus est successor vniversalis, q obligationibus defuncti
vel & reliquis tenet, & experitur actionibus eiusdem, l. bona t.
C. de bonis vacantibus lib 10. l. 1 & 2 Veniunt 20. § ait Senatus 7.
de petitio. hereditatis, l. q dig 96. § questies, l. filius 14. § qui
testato de legat. V. l. Pretiosare 6. § Si fiscus ad S.ctu Trb.
l. 1. § Iulius 2. de iure fisci, docet Richardus, lecturis dead
grenda hered. cps. Simaia, dic. l. 1. ex n.° 7. Olea de cessio.
iuris & actionu tit. 3. q 9. ex n.° 7. Ont.° 6. q 11. n.° 45. Ofasse
que poterit ad effectu producere actios & evictio empto. pet
te. Hinc vero oritur bona vacantia, & fortuito de
funtus sine herede decedit, q neq testamentu fecit, ne cogna
tu cognatu ve habuit intra gradu legitimu; & ratione dedu
cer

decernunt bona locupletia ee ꝺ corporanda, lgt ꝺ videre
ffici, quoꝝ casu ꝺ sibi libertates date sint, testamento nec
ꝺscriuant, si forte scriptus repudiauit, & nõ sunt legitimi,
nec fiscus eas pstare tenet, tanqꝫ successor ab intestato
Vt ꝫ uat ꝺ uerbesfter, lgꝫ ꝺ Marcos. de manumiss.
testamento. ſ ꝺo. bona vacant ex eoꝫ abscripto, & legitimo
hærede repudiata sit, quꝫ uis rationalis vrgeant incorporatoꝝ
ptexentꝫ locupletia esse, tamꝫ fiscus pstat libertates ex
eaꝺ institutione, Ve ꝺ patitur Vt vni seruoꝝ addicanr bona
ad seruandas libertates, lg 4. ꝺ eaꝺ instituto 17. iuncto §
Ifrandꝫ lo. ꝺ seqꝫ qꝺ expresiõr ꝺ fideicom. uar. libert. §
1. sꝺ intelig endo ptritus de eo cui libertatis caã bona
addicunt: q. n facile conseruent bona locupletia, quꝫ á pri
uatis hæredibus repudiata sit. lg Libertus 36. de bonis libertoꝝ.
Ita hanc institutioꝝ accipio pręeunte, licet obscure Quã
cio lib. responsoꝝ Papiniani ꝺ ict. lg 50. ꝺ ꝺ aliter Valer
cia lib 3. illustris tractatu 1. de acquir. hered. cp 3. nº 41.

Quæꝝ

Nonexpsit

Gaius hunc casꝝ libertatꝝ ꝺ seruatꝝ propter additos bono
ꝝ factꝫ Vni ex seruis testam. manumissis, q. fiscus bona ru-
puit, nec Vult Vt incorporeꝫ ꝺ honere pstandaꝝ libertatꝝ
supposuit Vt prodentes de hærede scripto, vel legitimo, ꝺ statꝫ
hunc seruꝫ successoꝝ esse Vniuersali, & ratione interpositaꝝ
cautionꝫ posse exercere eas actiones, quæ ꝺ petuntur defuncto, quãd
mo ꝺ tenetur oibus obligationibus, quibus ipse tenebatur, lg 3. de lg
4. ſ is autꝫ 21. ꝺ seqꝫ de fideicom. libertat. docent nec ꝺ
charondꝫ prõ. institutionꝫ de eo cui libertatis caã. cap nº 64.
Brissonius lib 2. selectaꝝ cp 17. Osualdus ad Donelꝫ lib 17. com
tariorꝫ cp 1. litera ℔ gº falsꝫ est dicere, ꝺ casu, sine succe
sore decedere defunctꝫ, ꝺ nõ minus suscipiat seruus onera &

eſcr

UVA. BHSC. Ms 070

exerciat actio, qua ficus bona vacantia occupare tan
dq tenet extremq casq, qua successorq habet defuncti, nq
si ab repudiante fisco, & libertatis mens, vel nullo ser
uorq petente additus, Creditores petunt, & mutatis in pose
sios bonorq, quorq est potiorq ius, q ribona s. c. debonis au
toritate Iudicis possidendis, ex quibus unus Curator à Iudice
istituit, q bona oiq nomine custodiat, administret, exer
ceat actiones, suscipiat obligationes, solvat debita. Dicitq.
Successor Vniversalis ano malus, q Prætor q. § his verbis.
q Creditore 14. de rebus autoritate Iudicis possidendo, q 2. ff. eod.
q Vlt. de Curatore bonis dando, subblatoiure Veteris Succes
nis Vniversalis, quæ ob fiebat q bonorq Venditio. deque
ner Iustinianæ, prio introductorq de successionibus sub
blatis docent Dene, lib 3. mentar. ep 22 Ant. Faber de erroribus pra
marcorq decade 2, errore 1. & 3. & decade 3, errore 3. Olea q eod tractatu
tat. 4. q 3. ex n° 30. Salgadus, Laberinto Creditorq 1. p. ca 13. quæ carnre
linqs di & haberdi Successorq merito tanquq posteriq posuit Paul,
a q. post eq nullus potest dari.

N°. 30.

Igitur si Creditores ipsi, quorq interest occupare
bona, nolint ea occupare, & tanquq inania, & inutilia ducant, & q dire
ctis habeant tunc finiti, & anihilatr prorsus successio Vniversalis defunc
ti, sive regularis, sive anomala: Cedentq primo occupanti, derelicta
§ quæ ratio 47. inst. derorq divisio. occupatr vero adquirit res sin
gulas corporalis tanquq singulariq, non tanquq ius Vniversq defunc
ti habuit tpore mortis: quia occupatio est facti corporale, nec potest exer
ceri circa res incorporalis, quæ tangi non possit, q si servus 43. §1. de adq
rendo rerq dominio, q possideri 3. q prio de adquir. possi. Ideo incapaces
velle occupare successiones Vniversalis, quæ sunt iuris civilis, q hereditas §. de
petitio. hereditatis, q hereditatis 11. q. de verbor. signif. Vel actio §. ipsq
de eiectio, quæ competit defuncto, ut ex textu à se subtiliter expenso, q re

UVA. BHSC. Ms 070

gre 76. §1. de furtis, docuit, specie Guillermus Benedictus, ep Rod
Henricy de testam. Verb. Vxor, nomine ad classem, nº 368. & seqnt.
Hic q. est casus, quo sine successore decedit, & per heredes nullus est, qui
defuncti nomine ad exhibendum perducere possit actor, de evictio. reanctq
emptor rem sibi habet, ex defectu adversary. Similes est huic decisio
ni text, l. gl. § de Pomponius 17. depositi, vbi videndi est Alexius
& Ant. faber. & Clarici ad l. gl. C. de obligationibus, & actionibus.

Tit. 6.

Circa illas stipulationes nec per me, neq; per heredes mey fieri ad eundem versiculum nre legis.

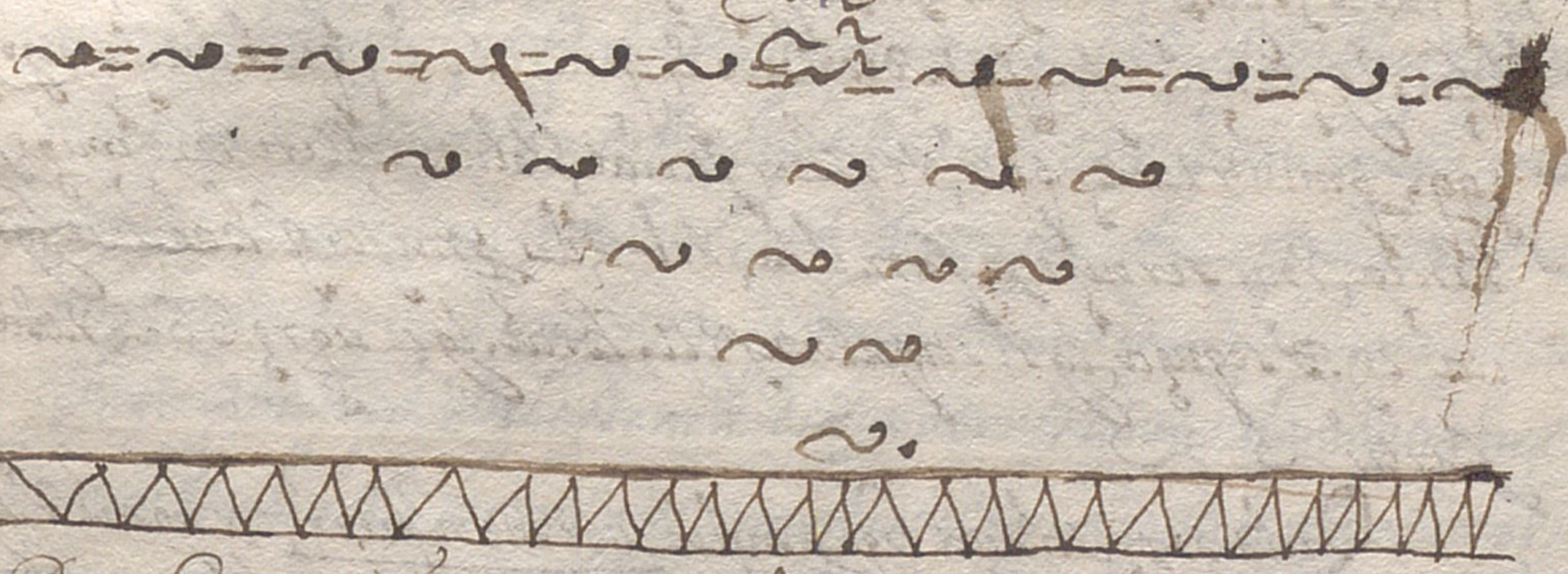

N. 31.

De hac stipulationis forma supra primo semestri tractatu de indemnitate plures 3. nº 23. & 25. & sq. 1. nº 7. &c. quare ea supposita quoad eas. indemnitatem attinet &
vsum nunc agendi &c. In his stipulationibus retracta habere licere
de qua nuper agebat, per hanc formulam neque per me neq; per
heredes mey fieri. Vt nihil habere liceat, quo prohibebat
Reus facta renunciatione emptoris desse, & de heredibus
sursi, itaq; quatenus simpliciter Reus promittit habere licere
tanq; promittit absolute rem evinci, & casu evictionis
ne obligatio depereat. Verospondet per se non fieri promitt

fauly

UVA. BHSC. Ms 070

facby nō inquietandū. Ideo nēr Paulus q̄ dubiō lo
q̄r de stipulatō habere licere restricta stipz subiunxit
ex q̄plz, parte ~~corrup~~ nō fieri deinotansita dcipi, & q̄ pua
trix lg ex empto ll. §. Vlt.o de actionibus empt, lg rēdibere
21. §. Vlt.o D lg seq. de q̄dilitio edicto, lg stipulatō 38. ; prō & §. hīq st
C. Veri. Si seruus, lg Vbi actor. 15. § q'ib q 15. deseruitibat quoqu
adquari tradi tro seruitus: si eng seruus ligetr vendat vel
alio quacūq modo dedat, dñi nō possit vlr, q corpori e, post
lg si seruus 23. §. V. de lega. rij dom. D. segnis e Vt sola gratia
tra quasi traditā, q̄ p̄mittebat p̄ bonis stipulatoz, nec p̄ mente
p̄ heredes meos fieri quominus vti liceat sibi illa seruitute
lg heredes 25. §. nulla 12. lg Coheredes 33. § q ex facto 5. familiæ ercis
cundz, lg Vlt. de serui. lg 3 & seqter. de actionibus empti, lg 2. §. Ite
si 3 facto 5. lg D filius 9. §. Ite. lg ex cento 6. §. Ite q. si stipulatus 3.
Ult. lg ger. arbitrij 31. de solut. q generale e, q quibusq; negotijs
gerendis, p̄mittentes pacti, Vt alter faciat, Velut tollere vindemiæ ex
Vinea, Vrug seruus ex familia, Vel ędes p̄mittere habitare lg si
ita 29. D. segnti, lg si stipulatus 111. D. de vt. lg si ugrz 66. §. Vlt. de
furtis

N.o 32.

Quidam dñs neat leg̃ p̄mitto permanere fieri, exponit Vlp.
lg stella 50. D. de vsufructu ppe p̄mittere ipm nō facturum; & hoc amplius
curaturum ne aliter faciat: qui pter facta ipius, alius faciat quo
minus habere nō possit, munitus est larg. ex lg flumina 24. § quæ quo de
dagno infecto, ig̃r nō significant absolutè me sequutum esse Vt
alter non faciat; alioquin esset simplex ablatum, id est absoluta
negatio Donellus lib 12 commentariorum cap 19. Antit. Augustinus lib.
1. emendationum cap 3. Clarius prena, & fac. lg 50. effectus Vrocin
ca personas, ipsa stipulatione p̄hensas, ex verbis p̄mittionis de
diuendi sit: Ita enim de se tantum p̄mittit de nullo alio teneor
nec de fideiussore q̄d quis dicit nisi Valiquin posset p̄hibere

f. 310

onphibui

& non phibuit, lg ꝺ filius ꝺg. § l. ff. ꝺ test. lg inter pl. ꝺ solu
tionibus, sic similiter si filio vel seruo promissg sit nꝺ mihi ꝺ
gugurs Pater Dnus ve phibeatr &c. lg 38. § hrg C. vers. ꝺ
si seruꝰ, quia est meri facti, q ꝺno per seruꝰ Patri pfliꝰ
n adquiritr. lg q ducit 130 hoc tit. Si vero phibeatr alicui
agit nomine stipulatoris, tunc ipse stipulata censetr
phibitus & omittr stipulatio, lg si stipulatus 131. ff. ꝺ. tit.
nec amplius est notꝰ de hac stipulatione; videnda sit que di
xi lib 4. opuscul. cp 15. & que de stipulatione subticere
virtuꝰ docet latissime Arias de mesa lib 3. var. cp 9 7. &
sequ

Allatio Vta

Circa illg stipulationꝭ dolꝰ malꝰ abesse
ad veritatꝫ & qui exponꝫ

Bet

Hec pmissio valdissima est ꝓpter varias deceptionꝭ
quas subditi hominꝫ ꝺminuntr circa expeditionꝫ
negotiorꝫ adque obligatiꝰ st. Cuius Autorꝫ nspe Pallꝫ
Aquilliꝰ vberꝫ Italꝫ amplitudinis nomine laudat Mar
cus Tullius lib 3. offitiorꝫ a quo ducit euerriculꝫ mali
tiary ouꝫ lib 3. de nata ꝺcorꝫ & honestatis formula apela
t a D. Ambrosio lib 3. offitiorꝫ cp 10. nt fuit gdꝫ necessariꝰ
& tractibus bonꝫ fidei, qua illis quicqꝫ dolus vindicatrix
ture sue ex officio Judicis, & illis actionibus subseruit, lgꝫ
de rescindenda Venditꝰ. quod lg & ideo 12. soluto matrim.
lg bonis modi 8 ff. ꝺ qrendꝫ delegat. 1. allg. in maiori cau
tella grꝺ illis adhibebatr vt de tractatu societatis Istat

N.o 33

UVA. BHSC. Ms 070

ex lg s hoc 22. § q autg dire indicata in quo & dolus pr
tandus est, quantus stipulatio. n. p mitteret lg sed fun
dg 68. §1. de habenda empão. j mutuo vero stipulatio, & cg
teris negotijs quę bonę fidei n sit necessaria est a illis n ppr
est dolus, quominus fraus nascatr obligatio lg sicqs. Praeter 36
h tit. Idcirco adiecta clausula dolj animadvertamus ppmi
so, seu arbitrio lg arbitrorg 3. C. de receptis arbitrij, & transac
tionj, lg sena 135 § Ult. hoc titulo; diuisionj hereditatis, lg
inter Coheredes 44. fitg si in facto s. fam. ereūc. cautionj
de demoliendo opere quę super nuntiatão. nouj operis inter
ponitr, lg stipulatio 21. § habet de nouj operis nuntiatão. lg
cautionj fructuarię, qua Vsufructuarius promittit Vsufru
re, arbitratu boni Viri, lg Bruus stipulatiões. Vsufructua
rius quemadg dg caueat. Stipulationi inditali de iudi
cato solvendo, lg iudicatg 6. lg nouissima lg portatg iudi
catg solvi. de rato lg stipulatio lg. lg si sine 22. § sequi
stipulatio § 6. re ratg haberi. Cautionj quę pstant lega
targ, heredj de restituendo q plus percepernt, quę ipsi
caperelicunt per lg. falcid. lgl. j prio & § Ult. Idcirco
legibus regg. nouj plus quę per lg falc. & generaliter cui
cunqui stipulationi ex qua restituenda Causa re est, vel
alicui opus est faciendg, vt sine dolo malo dett, tradatr
Valerian lg sed q aurg 22. h. tit. lg & per eos curandg 13. §
eg qui §, de acceptilationibus. & traditionibus, quę ex ss
Iudicis faciendę sit. per victg Victorem, lg si post acceptg &
seqntj de rei vindicatio.

N. 34

Formula huius stipulationis
proponit a Papiniano, lg ex ea te p 121. § Ult. lib: dolyma
lg huic rei abesse absturyque esse stipulatus est ille
spopondit ille. ex qua si dolus admissus sit agit ex sti
pulatu

UVA. BHSC. Ms 070

stipulatio nō de dolo, q de dolo actio ē subsidiaria & pmissa lg elegantes. §. nō solū. de dolo lg si id quod 22. lg stipulationes §3. lg doli 119. ff. tit. ita quō de, vt si in casu doli pmissa sit certa pena, agat certa dictione: sin vero pmissa nō sit, agat ex stipulatu ad id q̄ interest. arg. lg stipulationes 78. §. Vlt. & lg seq. ff. tit. Vel si omissa sit stipulatio doli, agit dictione incerta vt re pmittat quando opus est, dic. lg exea pte 121. ff. tit. Vbi docent omnes Classici vsque ad Tiphanij. & quanquā ista dicta videat stipulatio non comprehendat extraneas personas, neque teneat simplex abstinens, sed tantū persona promissoris heredesque, & eorū qui ab eo cā habent, lg inter Coheredes. §. fi. & fin. facto §. familiæ ercis. lg eadē 4. lg stipulatio 36. §. siquis dolo 13. hoc titulo. lg nouissima lg. iudicatū solui, lg si sine 22. §. si in stipulationē 7. vers. ratā haberi lg huic stipulationi q̄. Vsusfructuarius quemadmodū caueat. Vbi eleganter Ant. fab. neque obstat text. lg hæc verba 69. de Verborū significatio. quæ pnat verba indefinita dolū malū abesse & absentes quæ esse & prehendere omnes dolos, quia ibi cū dolus significat & tertium presentes & futuros; non vero ab omnibus adhibitis vtdocent ibi Cuiacius, Iidius, & Pentilius, nisi vers. pmittat vt ab omni dolo reus asseueret; hoc enim pœna pmissa esset vt valeat pmissio tā q̄ respectu extraneorū, dic. §. vers. dolū lg 13. dic. lg nouissima lg. §. 1. Ex quibus expositus manet nec text. vbi docemur tantū promissorem teneri de se & de heredibus, & cuiq; circa extraneas personas

Sed solet oppo ni Iuliani loci lg nemo §. de duobus Reis, in quo tra dit alienas operas pmitti posse, & huic pmissioni satisfieri

N. 33. & explicatur lex §. de duobus Reis

UVA. BHSC. Ms 070

fideiussor adhibere, & operæ alienæ facta alius perso
na sunt, q̃ non potest exhiberi promissor. l. si non certa. 26. §
liberatur. de Nouat. & indebita, l. 3. & sibi. 95. §. 1. ff
tit. q̃ qui alienæ facta promisit obligatur. In qua deci
dendæ explicanda multa se torquent Veteres vt videre
licebit ex Varijs eorũ intellectibus, quos ibi refert Joannes
Ronquegallus, & Cussatus lib. 5. observationũ cap. 35. Vulga
rẽ liberũ inuertit, sed per facile ée suadet mihi prim. nemo
est qui nesciat, nequeat, potest esse difficile q. omnes scire
tentent vt exponit Ronquegallus nº 3. ad fin. Igit̃ dicen
dũ est, loqui Paulum, de operis alienis, quæ non promittun
tur vt operæ Artificis, sed vt opus perficiendũ, cura & expensis
promissoris; vt promisso radicet, igno opere perficiendo, nino
perante, qui circa Vtilia est, quibus qui exponendo nõ sit
ditior, l. Iunius 137. §. si ab eo. §. hoc titulo. & dũ semper
qui transijt ad Heredes, l. mortuo 49. §. Vtº. de legat. 2. vbi
Cyr. tractatur de indebitis cap. 2. magnũ ex expensa & pecu
nia, quæ operæ promissæ censentur, q. & fideiussor accidere
potuit, & duo Reus stipulandi inuicem obligationis, ex quo infert
ad casum similẽ, si operæ vt operæ promittantur, posse aliquando
duos Reos stipulandi, velut, si duo Fabricandi inuicem pecuniã pro
mittant, se domum fabricaturos: quia licet realiter &
physice diuersæ operæ sint, vnius, ac alterius, l. inter 31. de
solut. moraliter eædem sunt, inter quas non potest considerari
differentia docent Ronquegallus ex dicto nº 3. Donellus C
de duobus Reis cap. 4. nº 2. Denique infert duobus stipula
toribus eandem operas promitti posse, q. ad ipsos pertinet concor
dare, quis tempore singulis præstandæ sint, arg. ex l. liberta
15. in fine, de operis libertorũ.

Nº Vltº

sed ante quam finem ponamus

Obseruanda sst, quę ex iure nro retinere debemus.
In primis repeto quod dixi supra nº 6. & 8. Stipulatoꝫ
facit alicui obligare ex iure naturali, ad satagendy, &
curandy, n Vero ad dandy Vel faciendy posse, q dealiꝫ
quis promisit, ne Vltra intentaꝫ, obligetur, quod nunquꝫ
accidit. Idꝫ q. iure nro regio statuitur, quod per dtaꝫ
hac te p. raoꝫ naalꝫ sequitur lg 3. tit.º 8. lib 3. ordinamta
lg. 2. tit.º 16. lib 5. Ordinatus. Vt et nu, canonicy ęc Eccle
riusl. gl. dustrato. que frequentator e ss. nostraty, quę
tenent Didacus Perez, dic. lg 3. glal. Colynat. Matien
cus, in dic. lg 2. glal. 1. anº 1. & glal 6. nº 4. & 5. Grego
rius in lg 11. glal. tit.º 11. p. 5. & alij apud Sanchez lib 1
de matrimonio disp. 29. nº 10. quę quidem nro regio posse
ad faciendy pertineri qui aliqy factum promisit,
cersciant non solidu fundamentu. Accursius, dic. lg 2
exnº 90. Parladorius lib 2. rer quotidianarꝫ, ęc 3. nº 30.
ner Richardus in § siquis aliq instituta de rerum libus
nº 23. quibus finitis repetita nostra prelec
~=~ tio ad Dei laudꝫ, Virginisque Mariꝫ ~=~
~=~=~ Sue matris, oriꝫ qui sancto ~=~=~=~=~
~=~=~= tyo. pridie nonas Ja ~=~=~=~=~
~=~=~=~=~ nuary. anno ~=~=~=~=~=~
~=~=~=~=~ Domini ~=~=~=~=~=~
~=~=~=~=~ 1663 ~=~=~=~=~=~
~=~=~=~=~=

UVA. BHSC. Ms 070

DOBLIGATIONE NAVIS
EIVSQ. DVRATIONE
VS DISERTATIO.

Premonendi vobis clarissimi & charissimi Auditores, hoc tractatu, vt & alijs plerisque iuris partibus, nauis appellatio quamvis nauigij speciem obtineat; siue vectura hominis, siue oneris transportandi aptata sit; siue flumine vehatur, siue per mare nauiget; siue velis, siue remis agatur: vt & edicto de exercitoria, l. 1. § nauis de exercitoria actio: & interdicto de fluminibus, l. 1. § ait Prætor ff. de fluminibus. In alijs vero inter genera nauium distinguendi solet, velut ad munitionem pertinentes ijs qui annonas maritimis regionibus Romam transuehunt, l. 3. de cens. munitas Rex dicto Claudij Imperatoris tributum latinus per sex annos frumenti Romam portarit, subat Cuius Romanus, si nauis non erat minor quam decemilium modiorum apud Vlpianum, & hac mensura tributum latinus § vlt. quibus ex nauibus longis post munia fuit quæ bello vsui erant, ex ratibus actuarijs stabilimentis, l. 2. de captiuis, vt putat Cuiacius lib. 11. observationum cap. 23. quæ laudatus lib. 6. operum ibidem cap. 2. n. 4. ratis vero ob quam nro tractatu inter species nauium non habitam differentia: est, quia, ea non agitur de fabricatore nauis, quæ plerique ex fabricatore, vt videbitis. qui autem varias nauium differentias noscere cupiat, videat ex veteribus Agellium lib. 10. noctium atticarum cap. 25. Nonium Marcellum qui circiter & cæteros lingua latina scriptores cap. de differentijs nauigiorum, S. Isidorum lib. 19. originum cap. 1. ex. magistris quæ Petrum Petitum lib. 1. subcisiuarum cap. 19. Joannis Brodæi lib. 4. miscellaneorum cap. 13. Iudæi Pancirolli, & Henrici Salmuthi.

UVA. BHSC. Ms 070

N.2.2

Unde sorendy est quq̃ multę sint partes nauis, vtrum malus arbor, dequo ff. malig antenę 2ª. de verbor. sig. antenę Gubernacula, velly, & similia, dequibus ff. caph. 3. de exhibendis, primipalę in parte, & cui cętere quasi accedunt ipsa per se substante, esse carinę ff. minutius §. de rei vindicatio, ad carinę si maneat carina, ququis tota nauis per partes mutata sit & refecta eadę censeri esse ff. quod ferendę 24. §. vlt.° delegatis 1.° iuncta ff. opponebatr 46. Veri. quod si naues de rodijs, q. inter ipsas philosophos tandę placuit, ququis nullę tabulę ex veteribus superessent, dequo tamen olim magnę morosq̃ que strouersię inter illos fuisse occasione nauis Thesei Argonautary Principis refert Plutarchus in vita Thesei, & in lib. De sera numinis vindicta, quę ibi adducit Gotofredus dedendi sunt, Franciscus Cifquis contra Caranę aduocatę Parisiensę in Gratia obstructo libro 5. capite 12. Joannes Seldenus in mari clauso libro 2. capite 21. in fine. Carina vero sumpta in sua propria significatione significat partem illam nauis, quę per quam currit dicta a currendo texte Diuo Isidoro dicto libro decimo nono originum capite secundo in principio quam sic describit Cesar

este renglon sobrao de vn corral. y porque esta assi

mmmm

imperat, inquit, militibus vt naues faciant, cuius generis ex superioribus annis vsus britannicus docuerat. Carinę primę, ac statumina ex leui materia fiebant: reliquum corpus nauium vimínibus otexty coriis intrigebat, itaque appellare possumus carinę fundę nauis, id est, quę fundat. Vel si metaphorice loqui liceat, rę seria & legali, areę nauis; vt appelamus areę solę illud, cui cedit superstes. Carinę vt audio appelant hodie nauigantes, laquillada naue ∞

N 3

Vnde exponendus est nobilis discalus Iuliani text. l. 9 Minutius 61 de rei vindicatõ. & exponendus & alio Pauli l. 9 sed si ex meis 26. de adquirendo rer. dom. & hąc postrema, ponit media ss. quę obtinuit circa domini adquirendi per specificationę, vt si materia sit tranieni, id est quę non possit reduci ad pristinę figurę, sed materiei dedit l. 9 adeo 7. § & quis de adquirendo rer. dom. & ex aliena est. de rerum diuis. Indeque disputer deducit Paulus, si ex tabulis meis nauę fecero, tuę fecisti: quia tabulę non possunt reduci ad priores tuę figuram, vt qua iecte fuerunt, quęque separatę a nauí maneant tabulę: & ipsę admodatę nauí & redolatę, ad immediate antecedentę magis & fra tabularę, quale habuerat reduci non possint, vt & hoc recte sentiunt Conanus lib 3 comentar. cap 6. nº 3. Osualdus ad Donel. lib 4 cap 12. lettera C. Guillermus Marius singularium opinionum lib 6. cap 4. nº 6. quare merito oparat fabricatoę nauis texturę vestimenti & lanę alienę, per quę disputi dominię, quis vestimenti fecit. & hunc esse verę sensum dictę l. 26. & Accursius, aliter quę quos refert fatetur cum Soto & Druliato huius antinomię pagina mihi 736. disputabus=

UVA. BHSC. Ms 070

Ñ 9. Minutius Vero natalis, qui Sabinianus fuit ex lg tenet
l. 5 si vas 9 de actionibus empti, opponit Iuanes Bertrand,
Vetus Ictor, pagina mihi 188. & Iulianus inde Sabinia
nus, q apertissime est ex lg 7 § finem de origine iuris ait quo
tuentur ex principijs suis recte se respondere, ideo censuerunt
si navis ex alienis tabulis refecta esset, Victorei dominj
manere; quia eadem navis est: quod si denuo facta sit, eius
ee cuius est maa: quia ex Sabinianorum sententia maa desinit
fig. Itaque sic distinguende sunt sententiæ. Minutius inte
rrogatus, si quis navis suæ alienis maa refecisset, num nihilo
minus eiusdem maneret? Respondit manere. quæ a Sabinianis ve
ra est, quia tantum loquitur de refectione. Adque ideo dubio refe
renda sunt postrema verba textus; ng pprietas totius navis cari
næ eam sequitur. Refectio enim prius ing fig non mutat, dum manet carina.
Sequitur a Sabinianis, sed si ædificanda ea ide fecisset, non posset. Iulianus
notat. Significant ex mente Iuliani non posse adquirere per specu
ficationem dominij navis, qui eam ex alienis tabulis refecit, ng
sic extare dicerent veteres & Sabini docent (q negari non potest
Cujacius mille locis, & Guerardus Broncorel Cenanio pianen
centuria 3. assertione 29. Verissimo postremo opponit. Verum in ea arte
relata sunt verba ab accuratissimo Triboniano, ut eadem littera dua
rum sensum reddat & donent omnem sententiæ, qua obtinuit, dre.
g sedsi ex meis. Ng verba illa Iulianus notat, possunt signi
ficare, Iulianus reprehendit: q specie docent Conanus decimo
Petrus Belquenius § & suo nº 15. st. derelictum. Genoa, et
Osualdus sup laudat. Ergo manet reprehensa a Iuliano, a
Minutij Præceptoris sui, quatenus docuit non posse adquiri
ne dominium navis, qui eam ex alienis tabulis refecit: Id hic
Scodat & decisio Rotæ lege 26. Colocat quia postremo ruoge
que ad utrumque casum referenda est, quia proprietas sequitur ca

rinæ

carinę: si carina ig facta erat Veteris Dni refectio cedit. —
carinę=si denuo ex tabulis alieni facta fuit, cedit fabricanti:
& per sequens posterior fabricatio, cęteras partis nauis, eidę
cedere debet; quo nihil video quod sit strany —

Exquo etię infert, si
pignori obligata sit silua, exqua arbores ceduntur, & ex his arbo
ribus nauis factę sint, eas non intelligi pignori obligatas: q
prima illa arbori mea transmit, & solę fra nauis videatur
lg si quenerit ff. § si quis 3. de pignoratiua actio. Ergo pri
dicta ratio valet, & si Dnus ipse ex suis arboribus nauę fabricau
rit; quia semper verę ut prius mag, permutatio, fię ex fra.
qua iterę recipere n potuit interisse, vt docent Bartolus, Ant.
fab. & Cusatius lib 29 Pauli ad edictę, eodę textu, & lib. 23
observationę cp 22. Duarenus ad rit. de pignoratiua actio.
cp 7. ex quo licet dixerint Bartolus, & faber noto ex qui
ex suis tabulis nauę facit, n fieri Dnę nauis, quia erat Dnę
tabulę. sed quia ipse, vel suo nomine Artifex nauę fabricauit:
& alioquin si ex eisdę tabulis alius fabricaret, videretur eas
quas fecit, dic. lg sed si ex mea 26. Nam ędę dicendę erit si nauis
omnino dissipata sit: tunc enim tabulę, & cętera spolia, quę supersunt
a Dno iure dominij vindicantur argumento ex lg solę 99. de rei
vindicatione lg si quis seruus ff. §. bene scripto de condictione
furtiua. quęlibet enim res corporea constat materia & forma: atq.
qui Dnus est formę, est etiam Dnus materię; quandiu aliqua spe
cię, siue vt nos loquimur in alię speciei formatę denuo non tran
sijt. Ergo separata a forma manet eiusdem Dni. Igitur si ex illis
tabulis arca facta sit, ig secundi ędificatori, hoc est specifi
catori. hęc sunt philosophica. & simul iuridica, ng his inspec
tionibus iura a philosophia separari n potest. Inde infero si
nauis pignori obligata sit, & dissoluatur, tabulas manere pigno
ri obligatas, & si ex illis tabulis arca, vel alia species facta sit

Hanc

UVA. BHSC. Ms 070

hanc n' adstringi' vinculo pignorũ, quia' mãa illa tabullarij
transiit, inferir cũj navis pet'a sit per vindicatorij, & sub
cubat petitor sumouendy esse exceptione rei' iudicatj si' post
Dissolutj nauim tabullas petat, lj si' quis 1. j. prin. Veri' itj si' naug
De exceptione rei' iudicatj, q militat in cementis & parietibus
ędifij, regulariter enj qui' incubuit j' petitione domus, n' potest
ea cũj dirruta singulas res repetere, velut' ligna, lapides, &si'
milia, vtibidj dicitur, quia regulare est, vt totj ędes eodj iure
censeantr argumento ex lj eij qui' ędes 28. & Vsucap. quo suppo
sito hodie d paratio de lignis & cementis ędifij ad petitionem:
vt j' pacto quo quis promisit ędificij, vel naug n' petere: ex
cludit quippe vtrobique virtute pacti, n' postea res singulas petat
lj si' vnus 27. j itj j. de pactis. Est enim intentio patiscentis
vniuersalis, siue ad totj, quare assciit singulas partes

Aliquando tamen
dictarij respondendy est, de lignis, & partibus ędificij ac de tabullis
& partibus nauis vt agnouit ide vlpianus se corrigens & reco
ligens j dicta lj si' quis 1. j sed in cementis 2. j. Verj interpre
tatorij Donelli' infra referendi', veluti si petitor domus intendens mej esse
forte ex causa emptionis, vel ex alia similj: & ij cũj incubuerij
postea destructa domo, petit ligna, quia fabricator ea vniunxit
suo ędificio, d esse mea: tunc non obstat exceptio quia' ius
vindicandi', quod interim cessauit, tanuj redit destructa porta
domo, & d' suo, vbi notatr, inst. de rerum diuisione. Dominij
vero tabullarij acquisitij penitus sunt ā fabricante, ex eluso
dominio veteris Dni. Ideo licet dissoluta sit nauis, non
potuit denuo suscitari' vt de obligatione semel ex tincta
dicitr j nro & sacrj. quj rationj agnouit ubi dubius, deport
cor Socinus & Tartus apud Soltrosedj j. notis & alij apud
Orualdj ad Donellj lib 4 cap 5. litterā H. & I. = sed ut
vera sit, j' ea animus non quiescit; prestanda enj est huius rationis rāo.

quj

UVA. BHSC. Ms 070

qng desideranit Osualdus, & eg sic ꝓgbeo. Area cui cedit super
situ, semper ex rei ng natura talis sunt, & semper manet area
adeo vt quouis alteretr eius fiã per edificatiõng, non mutetr.
Vt ex lg qui res ff. & areg de solutionibus, fundaui ꝑ superiꝰ
tractatu, hoc ut ꝑ tractatu de area, id circo tranis lignaciõem
ta, & cetera, que super imponunt, n adquirunt ratione spe
cificationis, seu noue formg date; sed edunt solo ratione
accessionis vt purpura vestimento, & reliqua, que subiũgunt
ꝑ dicto tot titulo. ꝑ § si tamen & similiter; cum ac-
cessionibus ea vis sit, vt duret eatenus dominiũ, quatenus
durat accessio, ideo separate à re principali vindicant acce
sorie lg gemma 6. & sequẽt ad exhibendg; neque enim per
accessionẽ dominiũ expungitr, sed cerat. fundamentg veteris
sus vt carina, que talis efficitr per specificatiõng; quia nihil erat
antequg forme carine à fabricante acciperet. Ideo, qui
carinã ex alieno tabullis compegit, eas ꝑ ipsius adquisuit
propter nouã fig qug illis indidit; cetera vero partes, ex quibꝰ
carina, & adquirunt, n per hanc accessionẽ, sed per specifica
tionẽ ibig; quia recipiunt denuo & ipsa simul carina fig
nauis. que adquisitio & absoluta sit vt dixi, sitat neminẽ
illo rei tempꝰ posse esse Dnũ tabullarg, quin sit Dnus totius
nauis.

Unde si quis nauẽ legauerit, & totã disposuerit, quin
quis legatg, quia n existimatr mãa. sed fra. qua perempta
interit res legata, lg Iana ff. & naue. 2. de legatis 3. vtiq;
dixi ꝑ tractatu de area, legatg ni radicatr ꝑ re ipsa vt do
miniũ, sed in forma salutg naali, lg morbo ff. de legatis 2.
Pro inde si mãa, sine rudi & ni formata frãtibus nong, ta
big, aut tabullarg legata sit, & ex ea nauis, armariũ aut
arca facta sint; non debitr mãa. quia transit, interit &

per

N. vlt°

UVA. BHSC. Ms 070

per ſpecificationẽ, neq; ſpecies ipſa, quæ ſunt ſtructuræ, delegaretur mea.
& aliud eſt frã ab ipſa, lg Sermus §7. dec. lg 88. §4. delegatus 3.=
quando vero cenſeatur diſſoluta nauis, vt deſinat alteri, expo
nit Pomponius lg 9 ſtructuræ 29. § vlt. delegatus l. ng pe quan
do carina manſit, qua principalior pars eſt, quod é veriſimy, vt
ſupa. dixi nro. & plura ex nrõ § sacrg ſ. Deri. ſed ſi reficiendo
ſ quo amplius audet Paulus, ngpe nõ cenſeri nauis diſſoluta; qua
uis diſſoluatur carina, ſi diſſoluta ſit animo reficiendi, ſta
tim ex eisdẽ tabulis ꝑpingatur: quia licet phyſicè perempta
frã ſit, per omnimodã diſſolutionẽ; tamen moraliter nõ videtur
extincta, que in ſtatum reparanda eſt. Que ut extenſio
ribus regulis: habet quæ rationẽ; quia ſ iure quæ in dubiũ
nitã ſunt cenſentur in tẽpore actus celebrari, & ſic ante
diſſolutionẽ carinæ, aut ipſa carina permanente, de quo
dixi ſ prædmentary dicti § sacrg. quibus ſenſis
ſunt poſitis hanc aſſertionẽ Salmanti
eq poſtridie Idus Martij
anno Dñi
1663.

UVA. BHSC. Ms 070

UVA. BHSC. Ms 070

UVA. BHSC. Ms 070

UVA. BHSC. Ms 070

UVA. BHSC. Ms 070

AD §3. SACRAMENTALEGIS IN TERSTIPVLAN T. 83. DE VERB. obligat. repetita placito.

Nº. 1

Nº. V

Vt noua metodo & diserta difficilium Iuncloq; exponamus, literaliter, primis explicandum est, & manifestanda latera Sauli, quę & multas & obscurissimas dtinet positiones, l. regula tradetur in presto hui⁹ verbi: Sacrę, vel Religiosę rei, vel Vsibus publicis in perpetuu relictę, vt fori, Basilicę: vel hoc libere inutiliter stipulor. Sed & aduersus hanc regulę arguit posset ita; potuit res sacra fieri profana publica recuperari ad vsu privatu, & homo liber fieri seruus: q⁹ n⁹ statu debet stipulatio vitiari, sed eventus spectandus est: respondet Paulus n⁹ posse dudescere ex post facto, q⁹ ab initio nulla fuit, & ideo non obest, quin res sacra profana fieri, & vsibus publicis relicta, privatos vsus recuperi, & ex libero, seruus fieri possit, totaliq; ad⁹ facilius breuius q⁹ ad hanc redu ci potest. Stipulatio rei exemtę a morte ab initio inu tilis est. Adeoq; probandę vtr arg.to Pauli q⁹ dicit ab interitu ad⁹ non existentę ab initio obligandum: aitq; ng ad⁹ quę res profanę, aut sacrę damnate

UVA. BHSC. Ms 070

liberatr si sine facto ceperit
ad libertatg peruenerit. Vt argumentu
sic manifestatr; Seruus efficaciter ab ab uno &
messu, aut res & fama recte in stipulatog dcte
ta eximerentr ab obligatõe, tolleretr prorsus obligatio,
si seruus liber, vel res & fama incaperet esse sacra
sine dolo, culpa aut facto promissoris, lg statuliberg
§ illud de statuliberis, lg si quis. §t. lg si serug §t §t. ff. tt°
lg si mihi alieng 92. lg quisq; 8. §, areg de solutõibg
lg inter omnes 46. vers. nec dissimulo, de furtis, dequo
anuente Deo acturus sum qstnis membus ad §g.
Sthy huius nre legis. Sed absurdg est, vt incipiat
obligatio, ab illo rerg statu, g quo positis rebus durare
non posset. g. n. potest incipere ab initio super re sacra
hoc libero &a. Itaq; verba Pauli proxime relatan
Otinent dg. aut nong tractatg de interim obligationis p
dedicatogrei aut per dsequtog. libertatis seruj: & tog
prime assertionis ~ ~

N.2

Segnitr 2a. ibi nec renocatorio

UVA. BHSC. Ms 070

UVA. BHSC. Ms 070

N°. 4.

Deinde adijcit homo liber certa species est, ut pe-
cunia hic, vel hæreditas: Vt etiã certa species
est fundus, vel fundus Tusculanus, species vero
certi ea perpetua regula est, Vt ab initio recte tracta
obligatio dissoluatur si certa species intercat, vel à mer-
cio eximatur, l. q. terribi §. de rebus credit. l. ex lega-
to 23. ff. tit. Item alijs verbis genus nunquam adijci. Ni-
si vero est genus l. 2. §. appellata. & §. mutui dato de re-
bus creditis, Genus autem nunquam perit, l. ratio 30. Veri

in certo

incertꝫ ad lg falcid. lg incendiꝫ ff. C. si certꝫ petatr
idcirco si res ꝓmissa efficiatr sacra, vel seruus homo
liber fiat, pertinet obligatio stipulationis rei; si autꝫ
vinꝫ ex illo fundo ignatꝫ sine culpa ꝓmissoris pe-
riret n̄ omnino stringitr obligatio, sit genus q̄
n̄ periit, sed tanti percessat; quare vid. fanus spectan
dus est. q̄ obligatio cessare ꝓpter tacitꝫ tꝫ, n̄ pt dici stincta
nec q̄ ius est vt suscitet, ex quo dissoluit arguꝫ à
paritate vini ꝓmissi ex certo fundo nascituri, n̄ q̄
falsꝫ esset, si quis male admodat ꝓsentia quibus ni,
digno postea agemus

N.o 5

Quia differentia exposita remanet
Paulus ſ. Veri. de nauis, ad arguꝫ de nauis q̄ propo
suerant tanquꝫ ex Itraria schola ſ. Vers. ng Ostia
nꝫ: docet qui doctrinꝫ Pedij & celsi n̄ per oia vera
esse; inspiciendꝫ enꝫ est, qua mente Dnus ꝓmissꝫ
nauꝫ dissoluerit, ng si dissoluit eo animo vt satꝫ eꝫ
itery ꝓingat, vera est doctrina aduersariorꝫ: qpe
quando dissoluta manet, pti n̄ potest, si itery ꝓacta
potest pti, tunc vero n̄ tollitr obligatio, si cessat effectꝫ
Fedit que q. eo statu ponitr vt pti possit, q. autꝫ Dnus.
nauꝫ dissoluit, vt perpetuo dissoluta maneret, falsꝫ est
dicere remanere obligatoꝫ. quibus itery fiat ex
ysdꝫ tabulis, q̄ à ꝓmissore pti n̄ poterit q. alia
nauis esse censetr, vt alia domus est, que fuit de
structa, licet postea mutato situ eꝫ domꝫ ex ysdꝫ
lignis dstruxerit, quo supposito tenet omnino ꝓpositꝫ
q. eꝫ seruus manumissus pti n̄ potest, quibus itery
in seruitutꝫ redigatr, vta nauis per petro situ dissoluta
pti n̄ potuit, quibus itery ꝓmittatr ex eisdꝫ tabulis.

Sed

UVA. BHSC. Ms 070

Sed hanc animi differentiã aduersarii nõ obseruarunt
ex quo ſ applicatõ doctrinæ & argumenta decepti fuerunt
q̃ idẽ repetũt ſ dic. § areq & vers. nec ſimili & vers. homi
ni autẽ ecce Ig. Dg. nempe obligatoꝝ semel extincta nõ
reuiuiſcere confirmata duplici exẽplo domus & nauis
quæ perpetuo ſilio fuerunt dissolutæ tandẽ ſ ludit Bar
tus hunc tractatũ Vide ẽe. & ad multa cognitu necessariũ;
Velun ad prætorias stipulationes, q̃b cauetur de re tur
tuenda, quæ extincta nõ est, tunc inq̃ quæri solet an iteꝝ
facta ex eadẽ mãa. eadẽ sit, vel diuersa. 2.o q̃ ꝛ ꝓcedin
tẽ distinctiõẽ. dicendũ est, & sic manet exponẽs ner.
tex. literaliter, & indicata genuina eius tractatiõ: quæ
nõ est de inutili stipulatiõe. rei a Dmetio exemtæ, ſ de
an obligatio semel extincta iteꝝ possit suscitari?
quæstiõ elucidandi nos suppositas, eo quæstionis, vt
principaliter principaliori insistamus, cuius litteræ
expositiõe. secuti fuimus maiori exp.te Theodoro Bal
samoꝝ ad nomocanoꝝ Photii tit.o 2. pagina mihi
St.o & segq. Alberico Cumano, Duareno & Cuiacio
præsentem omnes ſpatijs q̃b disputare obiter duxi
mus.

Nº 6

Cuiacius in oppoſ. solit tex. ſ q̃ sic horum Ig.
§ area & § seruus quoque de legatis 3. ſ qua in
anthinomia diſcutienda nunc nõ immorabor, q̃ ex
positurus ſ q̃ ſ q̃ ſ feriatis diebus annuente Deo

ASSERTIO I. DIGNITATIS LITTERATI REI

a commertio exẽtæ.

UVA. BHSC. Ms 070

Hanc assertiõ. primo ponit Paul. j. prio nr. ter. qua
re necesse é. eñ. de ea dr. putare, ru Vero à Dmerito exñ
te. j. presenta intelignt. n. illg. qui specialib. legibus
aut Voluntate tertatory habent alienari, degbner
sermo futurus n. ert. sed qui existunt genny, vel exnaã
sua sugunt Dmirty hoiy: quales sit, homoliber,
res sacra, religiosa aut sancta, aut plublicus Vsibus
j perpetuy dstinata, has. qppes olas Dmemorat Pau
lus j. psenti. ~ ~

N. 7

N. 8

Res sacra ut quę rite per Pontifices Deo
dicata é. j sacrę instituta dicer. dnus. Vbi Vulgo no
tatr, & quę dixi lib. 1. opuscul. cp. 15. ex n. 9. nec
obstat quod dicitr, lg sacra g. §t. de dnis. rery. tunc explicatr lex g
fieri rę sacrę D. Princeps eg dedicauerit, aut dedican §t. de dnis rerum
di potestatę dederit, quod eag supponitr, lg Vlt. Vt j
posuros legatorę, ibi aut g publice dsecrauerit permis-
su scilicet Imperatory, spectauit enim ad Imperato
res Romanos cura sacrory, q & simul Pontifices
maxmi fuerunt creati stim ab Augusto, Vt sic
sancte & populo imbiolabiles haberent, Sueto nius
j Augusto cp 30. & 31. Tacitus lib. 1. historiary, Dio
lib 51. historiary, Ovidius lib. 1. fastory j solemi tatib,
mensis Marcy, Vnde Cęteri Imperatory gentiles ea
dem potestate muniti fuerunt, Vt notarunt Cusanus, Pren
tationib, ad novellg 51. dd ad rty. ff de iure patrona
tus Enriquez Spondanus j cemeteryis sacris lib. 1. te
cp 9. n. 2. Suarez de Mendoza ad lg Aquil. lib 2. cp 2.
sectõ 10. j fine, & Molinęr Arias de Mesa lib 3
Variary cp 31. Ronsel historię ponęsticę curiosę dic
tionis lib. 1. cp 1. n. 11. Sunt in g tradunt Ostanensis

mag

UVA. BHSC. Ms 070

Magnus & sequutes Xpianos Imperatores Vrget
ad Trabany trt. tenus & maiorú Dignitatú cá Pon
tifices maximos fuisse appellatos, vtq de Veteribus
taliq deesset nouis Imperatoribus, quibus sine re
& potestate: multas q aducunt Veteres inscriptes
que id suadent: loca Panegyrici Amony vbi
eundq Trabany religiosè Pontifex nuncupat: ac
hoc ling 33. Ocily Calcedonensis & Patruy ibidq ac-
clamationes, vbi idq Imperator Pontifex indeq repe
tito dicitur. Denique locy Zosimi Historici, quantuq
Ethnici q lib 4. hunc vty. Pontifices repudiasq tradit ab
illo eoq Imperatore, vnde reducere deducere vult
nihil auspicato deinceps Successoribus, Otiosse tanquq
profani & impijs. Cx eisq fundamentis ita censuit
Baronius tomo 4. annalium Ladanny 312. & 383. Joan-
nes Morinus de Ecclesiastica libertate 2pte. cp 18. Phi-
lippus Verterius qui tribus 2. Stanora cp 6. vers. cæteru de
meritibus Rozdel vbi prime. Dña Veronita Gotofredus
opusculo, ny Xpiani Imperatores Pontificatq maxi
mu gesserint? q. et pars alteriús q scripsit de inter
dicta Xpianis & Sacerdotibus immunio. Verú licet eibus
indicatis à me testimonijs fidq Iuare intendat, clariora
sint. quq vt negari possint: id circo Immunitatis, sacreoq
nionq pfecto quq & sequitur Dnus. Ramos nuper equa
bili meritú sorte Indici. Insig Regis remunerator
q doctissimo sintagmate de Ecclesiasticis Lusitaniæ positio
2. nº 169. Cy Vero postea Sacerdotes percipere Imperatores nimiá
potestate immentes suspendi, & sacristia offerendi ad
altare facultatq sibi arriperent instar Pontificu, vt
Ostat ex nota Theodori Balsamonis ad canonq 69. Sex
te

sexte Synodi Introllo; nomen etiã, & munia Pontifi
cij maximi iterũ arripere ceperunt; qua de causa Ni
colaus Papa nihil dissimulans, sed sedio corripiens
Michaelẽ Greciæ Imperatorẽ epistola ad eũ missa, inter
dixit ne de inceptis hoc nomine Seculares Imperatores
insignia aut abusũ vellent. Cuius epistolæ pars referẽ
tur apud Gratianũ; ca quoniã 6. distinctione. & ca
ad hoc very 6. distinctione 96. sic exponendis. Apud nos, Vt par est,

N. 9

ab Epis. aut his q Epporum vice fungunter, res Sacras
dubitant. q ad alios talis potestas n pertinet, Vt patet ex au
toritatibus Gratiani de ea distinctione 86. & de Sacratione ex
tra. l. & ij decretalibus ex toto titulo de Sacratione eccle
siæ vel altaris, & ex nouella 67. ca. 1. ex lib 12. tit. 2. ta. 10. p. l.
& ex iure orientalis testimonijs, quæ adducit Theodorus
Valsamon ad Nomocanonẽ photij tit. 2. ca. 2. textu 3.
pagina mihi 47. alijsque apud Antonium Augustinũ
& epitome veteris iuris pontificij lib. 3. tit. 3. & sequentibus
de quo late agunt ex nuperis Isidorus Maconius de
maiestate militantis Ecclesiæ 1. pte. ca. 8. §. 2. pagina mi
hi 228. & seqq. Innocentius Gironius ad titulũ de Sacra
tione Ecclesiæ vel altaris, vel arm. tomo 1. Trouersiarũ lib. 3
de cultu Sanctorũ ca. 5. & 6. Barbosa & pastoralis allega
tione 21. & sequentibus. Consecrant vero Ecclesiã, altaria,
Vasa, ornamenta, cæteraque ad cultũ diuinũ necessaria, Vt
patet ex testimonijs supra relatis, alia vero sunt, quæ do
nantur Ecclesijs, & pijs locis, potius ad diuitias, & deboti am
mi ostentationẽ. quæ ad structuras, rebus ipsis diuinis qua
libet donationes exempla vetera & multa adducit Renatus Co
pinus lib. 3. de sacra politia, tit. 1. cap. 2. copiosè quæ

UVA. BHSC. Ms 070

& ℔ fructu legendi quacy3 ℔ sapientia excellsi
mi Dnus Horcanus emblemate regio poliaco &
p totu Pater Mendus ℔ Principe perfecto documen
to 6. ex nº 20. Hec donaria potuss sunt patrimonio ℔
pli, quq sacra & a Imerio esemta Vtque si perpetuo
& itrecto cabili animo Decessa sint, ñ Vero si tanq dela
nent ministeriu tpli ad Vsy potuss quq ad ℔rietatẽ
lg seruos 35. de liberali cãa. Secus si perpetuo animo
lg seruos 17. de alimentis & cibariis legatis. l. en casu
heredis manent, 2. tpli fiunt n Deo sacri, sed domi
nio tenus lg 2. de publicationibus. Res enim ñ sunt sacrq
ex donatio facta tpli ex solẽni dedicatio & Dsecratio.
lg si nendy 3. C. de furtis, qua doctrina impiè abutur
Conanus lib 3. Imentariorum cp 8. ℔ finem, melius que acci
piunt eruditissimus Ant. Clarus ad leges regias lib
singulari cp 9. & Cusatus lib 9 responsorum Papiniani
Dec. lg seruos 35. & ineptas Actursij ibi, & Dec. lgs
de publicationibus.

N. 10.

℔ Ex qua nota ℔fluit diferentia inter res
plorum Vel Ecclesiarum & inter res sacras: Ng res Eccle
siarum, Imerio sit, & ipsarum domino; id circo alienari
licet sub certis solẽnitatibus, quas Vorgius describit,
de qbus n agimus; res Vero sacrq diuini iuris sit. lg 1. de
Diuisio rerum & nullius instituta eo & tat. quasi sub Dei
manu mancipio que totaliter Dsistant, à domino huma
no esemtq Vt dixit Clarus vbi pxime. Formulas Vete
rum dedicationum apud gentiles exquisitè Vt solet tradit
Brissonius lib 1. de formulis pagina 113. & seqẽntibus,
patuit: nras Vero refert Augustinus Barbosa de Eccle
siis pastoralis. Ex Veteribus formulis apparet, dedicatas

UVA. BHSC. Ms 070

dedicatõe tẽpli insimy cõg solly aregẽ secrari, ꝑ quas
quas refert Brisonius pagina ult. Vnde ẽ dicere
manent iure Romanery Gentiliy cõg post diruty ꝑ
fitiy lg ẽ de Ø3. de Ø hereda empto. § sacrã §. Vrt. locus
inhibita dicery diuino. Apud nos vero domus dedi
cata vt talis, & vt ecclesia stat: quare infrãa. ipsa
sicut Ø secratio, eaqu peremptã penitusque colapsa
desinit locus sacer esse cp difabrica Ø. de Ø secratio,
distinctiõ. Secus vero si parietibus refractis cõligneis
6. di Ø secratio Ecclesiã Vel altariũ. Vnde Vsu euenire
cernimus, vt edifitia, quæ olim sacris Vsibus erant dedi
cata forma vetere amissa, vel penitus colapsa redigan
tur ad ꝓfanos, & in priuatory dominio permaneant
sine vlla poena aut ꝓhibitiõe. q exeunt religiony. Do
cent Azorius institutiony moraliũ 2. ptis. lib. 10. cp 26. q 12.
Barb. j. pastorali allegato 27. ex nº 18. Vsqu ad 20. In
clusiue Canisius ad dicta tex. de Ø secratio Ecclesiæ, Vbi la
te & multos Dnus Ramus Franã j dic. cp ligneis.
Quo modo accipi debet tex j cp semel. §t. de similibus de
regulis iuris lib 6. quigus aly aliter accipiant.

Nº 11

Frebat etiã apud
Gentiles Ø secratio & dedicatio rei ex lg speciali super
hoc facta vel ex Sto. Decreto Pontificis, vt prodit Sepe Ci
cero j oratore ꝓ domo sua ad Pontifices, multaqu alia tes
timonia adducit Brisonius dicto lib. In quory diuersitate
ad principe Vertebat, an res esset ꝓprea illius, qui eã Ø secrare
vel dare in tanto vt si à Deo data vt secraretur, postea ap
pariebat alienã, vel dedicata ab eo qui dedicandi potestate
nõ habuit, religionis expers maneret: Vt de loco publico do
cemur j lg sacra g. §t. de diuisiõe rery. de re gupellicarũ furtis

l. 4 ab Agnato 12. de Curatore furiosi. Sciebat res litigiosa esse, et dequa possessore denuncia[ta] monet ab eo qui per actor. prosequitur, et vindicat illa, autentica litigiosa C. de litig. ses, vt dixi ad l. scribonius ex n° 55. D. qui dedicata vitè sacra fiebat, et a Mortuo eximebat: sed Rex duplicitèr habet inferre Victori in solatij rei amissæ, l. vlt. de litigiosis qui de dedicato Deo facta recte accipit Focinus, Nomo canon. tit. 2. cap. 2. textu. infine, quod ex l. duodecim tabull. puenire videt inscripto dictæ legis vltq. et notat signan ter Cuiac. lib. 1. observat. cap. 39. et lib. 10. cap. 26. Ad quod docet ex ipsa l. 12. tabullar. forte permissum fuisse mortuum inferre alieno, et sic ei religiosum facere n. tq certum est; Et iterum tanquam omnium iure receptum docent Marcianus, l. stanno. 6. § religiosum. de diuisio. rerum, et Iustinianus, § religiosum inst. eod. tit. que poena litigiosæ rei dedicationis specialis et antiquissima fuit: alia vero denuo sanciuit Iustinianus, l. vlt. C. de litigiosis. ne pe vt quicunque alienato rei litigiosæ n. valeret: et hoc amplius emptor pecuniam amittere, si scienter litigiosi emerit, et ipso displiceat: quas poenas n. dubitat, imo addit temere Guillermus Fornerius lib. 3. selectorum cap. 26. et ita exponenda est dicta lex vlt. de litigiosis omisso Accursio ibi dq. Dolus vero n. fuit rei post dedicationem ita cane mo alius habeat res præsentes licet possit n. nunquam mutare possessor illius existendo causa vt l. vlt. vt poss rerum legatorum. Io maxime, quod certum si cui pe mutatus fit, vt Legatarius cui data l. q. sub dicto. Legata erat, qui pendente dicto. n. habet locum Creditor, l. qui moraliter 29. § 1. qui et a quibus, l. si qui et. C. de dolo. et act. Notant Multi Molina, et addentes lib. 1

UVA. BHSC. Ms 070

Nº 12

ꝛ primo genꝛis cp̃lo ad̃ 4. A maza sibi reservato
cp̃li nº 31. Ex rubetis vero Obrendanis xmel Deo
dicatis amplius da & sanos visus xĩt transferendi cp̃
xmel 51. Deregulis mus 6. quare licet tm̃ subte
temere & irrationabiliter vti & licta p̃scripta) sit ma
net sꝛper sacra & Imo hi pho satisfit cp̃ p̃ eosdem
14. 66. Videndꝫ sit quis tandat Augustinus Barbosa
p̃ dict. cp̃ xmel.

Sed vt ꝛtem ad ms canile Romanum videa
mus notandꝫ est exp̃ss Felicꝫ Senatꝫ Paulo plinio
facultas fuisse rogandꝫ Deum ꝛationes vt nuper mouit. &
exp̃ss etiꝫ loca sacra translata fuisse & propter videre
vt transferrentur alio. Quod michi quidꝫ videtur Plinius
ad Trajanum & Imperatorꝫ ad Plinium rescripta, quę
sedulo expendenti lucem exhibitura Plinij paulo post medium
incipit antea dicens Nicomedienses templum Matris Deorum
quę Varijs nominibus nuncupabatur: quod vetustate collapsum
erat & semiruinas, tentarunt p̃ alium locꝫ celebriorꝫ transferre & maiori
sumptu facere. Quia dere Plinius Asiꝫ Proconsulꝫ adre
runt, vt sibi legꝫ facultatꝫ qua transferendi impetraretab
Imperatore Traiano tangit a Pontifice maximo dedi
xit. Plinius autꝫ hęc verbis rogauit Imperatore. Do
mine Deę ait tibi, cui nulla lex dicta est, sacra reli
giosę possent transferri: aliorum omnium est sancti
quod impetret. Annuit per rescriptꝫ Imperator, vnde
prius tꝫ sibi manifestꝫ p̃ sanctꝫ translata p̃ religione. quo
texꝫ plo nº vulgariter explico illa verba ruinosꝫ: p̃ dest
sacra ꝫ aliqua p̃ fana sed. & circa ꝫ peccari amittebat
mittebat tꝫ pl̃ translato p̃ alium locꝫ. Alio modo solubat

locus

UVA. BHSC. Ms 070

locus religio. Numina qui ibi colebant solenni evo
carent carmine, vt inde exirent, & alias susciperent cau
tes: & carmen ex seruio Macronio refert Brisonius
lib. de formulis pagina 63. & 64. addendi sit D. Faber
lib. semestrium cap. 3. & alij apud Osualdy ad Do
nely lib. 4. cap. littera D. cum euocationes credit stare re
ligio, & leg. loca 9. § illud de diuerso rerum. Verg. Ilioneus cuoca
to Troiani nisi, oppugnato Virgilij Hostij: vt & Be
roy Virbennarei Libri lib. 3. de Carthaginensi carmine
sic refert Macrobius lib. 3. saturnaliorum cap. 13. quare hoc lo
co textui nro applicari non potest, quia sacra Hostij a Victo
re capta eo ipso & fana cohibebant, quia Victor non tenebat Hos
tij religio. & leg. loca 36 de religiosis & sumptibus funerum. 9.
debui locus & fanis, facis non potuit loqui Paulus, prohibemo
si de iure ciuili loquamur loca nra ab Hostibus capta exu
unt religione vt inquit leg. 9. quia superstitio credide
runt Gentiles omnes Deos sedes que sorte sua ab Urbibus
& ciuibus discessisse & ad Victores se transferre, & deliriu late
illustrat doctissimus Cerda ad lib. 2. Eneidos Virgilij Versu
351. ad illa verba, excesere omnes. Recuperata vero ab Hos
tibus pernox eandem religionem recipiebant iure postliminij, de
quo ex instituta etiam Christiani dixi lib. 6. epistolarum quæ. 4.
Pij Papæ decreta addidi & exposui.

Cenan etiam ait, de diuersis qui
da loca, quæ sanctissima primæua auctoritate religionum fa
milias fuisse dedicata; eaque ideirco non sacra, sacraria
appellabant leg. in tantum 6. § sacra 3. leg. sacra 7. § 1. dedi
cationis reli. Vt vocabat lar familiaris & cæteri Lares;
que familiaria sacra hinc familiæ habebant, Paterque
familias sacrorum pontifex, quorum vxor erat participes, & Dexta
rum

N. 13

UVA. BHSC. Ms 070

ruptar. l. g adversus. C. de crimine. spilate hereditatis
filij filiaque subeuant. l. g pruntiato l. 95. §. familiæ de Verb.
bory significatõe ideo filij potestate patris dicuntur esse
bant esse sacris, idcirco sub sacris paternis: & emancipa
ti exire ex sacris. Dequibus & de Larg generatõe quæ dã
xi lib. 1. operum cap. 22. nõ 10. & 11. & lib. 8. cap. 28. Hæc ergo
& sfana loca re vera fuissent, n alio iure censebantur quã ea
re, partes ædij; idioque & merito subiiciebant. quo modo for
sã accipiendum est lex j. g Pater 36. §. Iulius Agrippa. ff. de
legatis 3. Vbi ponit testator quã velit ne reliquiæ ipsius domus
maior & sub vrbana ædij tollerentur: sed & filij neptesque
haberet n filios vel nepotes, qui de familia patris prodirent.
quia illi & pagani motuo patre dic. l. g pruntiato l. 195. §. fa
miliæ: non vero filia & neptes, quæ alij familiæ transeunt
l. g familiæ l. 196. §. 1. eod tit. & verborum significatõ. n potuit
& sequenter per phibitõs alienationis effectu. vt perpetuo re
liquiæ eius & domus maior familia manerent, & familiæ non
relinquerã: ideo nec phibitio tenet, quasi nudi sit pcepti. vt
ibid dicit, quidquid aliter exponat Dnus Valenzuela lib. 3
illustriũ tractatũ de legatis ch. 1. nõ 9. qua propter de extrane
is heredis transierunt. solet dubitari quid intelligatur nomine
reliquiarum, hoc textu, & respondet magis & meliter, intelligi
recondita vbi sepelliebantur corpora maiorum, filiorum, familia
rium quæ; & alias reliquiæ appellantur, l. g fundus 30. familiæ
erciscundæ, l. g monumentorum 32. l. 3. § diversi 43. de religio
sis l. g vlt. de mortuo inferendo l. g. dã 27. de Decretis
& Legationibus, cui exposituõi n assentior Dnus
Valenzuela nec ego assentio licet diversa ratõe: a. q testa
tor dixit reliquias eius ibi positas ẽe. o. q refert hoc no
men ad tg fiũ faciendi testamenti, quo nupte decimentis

accipiũtur

UVA. BHSC. Ms 070

accipit quare exrushmo referri adhgc sacraria ꝙ ꝓ
cult' & reposit' erant pnotes, sacra maiora & imagines
totius familiæ deghęntq; agit ꝙ lex qui tutores ff. C. de
adminustrato tutor, quæ propter illa appellauit domus
mz. ex quo affecto anxiè obtabat vt eliueret familia
nec potuit, quia familiæ n relinquebat vt dixi. quo exposito
ideo certior mihi videtr, quia similia verba de stde
rio recipienda observauit ex vlt. imperatoris Otonis di
positio apud Sabinum, cuius vita ꝓlo. illis verbis ad nos
codicillos ad sorores exaranit Isolatorios & ad Messalinę
Veronis, quę matrimonio destinauerat & mordans reliquas
suas & memoriæ. In quibus & mendatio memoriæ & reli
quiarum n est aliud quę cura familiæ & sacrorum.

Ex quibus ma
nd rei quę effecta sacra est & mortuo exuntę & quo ad
id interesse videm ꝙ vers 63 in fine ꝓ socio ꝙ si spon
sus ff. & finde ff. de donationibus inter. Vt ꝙ nro testandi
& Paul. supra n 7 relatis ꝙ ex iure gentium tuenire nos
docet Dulcis ꝙ si empto 34. § ouis de pbenda empto. ngpe
ex illo iure gentium primario, ꝙ & ipso genere humano rem
nata & debit cui erga Deu religio tacęta fert ꝙ l. Vlt.
& l. sequitur de rubrica & iure. esse enim sacrilegium vel hui
usmodi Valde proximum, semelq; Deo dicata vtensi ad humanos
usus transferre ꝙ mancipia 3. & sequitur de rerum permuta
tio. ꝙ nulli ff. 12. q 2. ꝙ semel ff. 12. q 3. ꝙ legna 32. ꝙ testa
menta 12. de consecratio & Dubitatio ff. ꝙ semel ff. de regulis
iuris ff. 6. & ꝙ ptia rerum ad earum empti. & innotationes
referuntur, solemus enim dicere tanta estimari rem, quanti emi
potest, ꝙ & servus 39 ad l. Aquilliam, l. ptia 63. ad l. Falcid.
Sequitur vt nec possit considerari estimatio rei, quę extra mer
citm est, l. sacra 9. § Vlt. de diuisione rerum.

N. 14

2

Religiosy loco nunqᵃ ꝑ ria ic̃ē gruata voluntate
facit dñi mortꝫ infert ꝙ locꝫ suꝫ lꝫ stanty 6. § religiosꝫ
de diuisiõ rerꝫ, § religiosꝫ inst. eodꝫ tit.ᵒ ꝙ ꝓdicte iureqde
quo Imꝑatores Romani agebant n̄ tanty Pentiꝫ ꝯ tꝫ
ꝛptatoriꝫ tẽpore vt supponere & ꝙ ꝑto docere videnᵗ
duo Greci ꝛptani Theophilꝰ ꝙ &c. § religiosꝫ & Bal
samo dic. 2 tit.ᵒ Nomocanonis cp̃l. textꝰ. Itaqꝫ lo
cꝰ religiosꝫ efficiebat erat ipsa humatio cadaueꝛ, si
ea mente humatꝫ sit vt ibi ꝑpetuo reposiꝫ maneat, nisi
ꝺmandatꝫ ad tꝫ pus sit vt postea alibi transferatᵗ lꝫ si q:
4o. de religiosꝫ lꝫ finꝯ dꝫ lo. C. eodꝫ tit. lꝫ 3. § n̄ ꝑ
petuꝫ 4. de sepulcro violato, tunc enꝫ locꝰ religiosꝰ effi
ciᵗ ꝺ defuncti ipsius sit, & quasi ipsi iure ꝑpetuo donatꝰ
nadaꝺer enꝫ videᵗ ad Defunctꝫ ꝑtinere locꝰ, quo repo
nitᵗ, vt sunt verba Vlpiani lꝫ scripsiꝰ 4. de religiosꝰ.
Videndi sꝰ Stephanus Forcatulusꝰ Netromantia dialo
go 5. nº 1. Henricus Spondanus, cemeteryꝰ sacrꝰ pagi
na mihi 59. & 67. Arnd. Clarus Siluanꝰ hic singulari ad
leges de iure sacro cap. 25 ꝰ

Ex quo sine multo labore exponi po
test eorum Vlpiani text. lꝫ si sponsus 5. § fessa ff. de do
nationibus inter. qui vtꝝ valeat donatꝫ quꝫ ꝺstan
te matrimonio vir & uxor alter alteri vel e diuerso ꝑ segul
turꝫ cãa? Respondet quᵈ n̄ ee ꝓhibitꝫ, imo ꝺcꝰ ee: n̄
de inferꝛ ꝺonatꝰ posse locꝫ vt, ille mortuꝰ ab altero ex
ꝺonatoribus inferatᵗ, sicque locꝰ religiosꝫ, ex quo illatꝰ
sit, n̄ valeat qꝺ ꝺonatꝰ locꝫ pure, vt ꝺux ꝺonatoriꝰ si
hi adquirerent, vel alteri vendere vt ibidꝫ ꝺicit: sed vt re
ligiosꝫ facere valeᵗ, qꝫ admodꝫ seruꝰ non videᵗ ꝺonꝫ ꝺo
nari n̄ potest, & vt manumittatᵗ, valet ꝺonatio: ꝺ j l. stanima
numissionꝰ ꝺonatarius ꝺominꝫ adquirit, 2º vero ammittꝫ
pereatᵗ seruꝰ ad libertatꝫ lꝫ quod autꝫ 7. § vlt. ff. ꝺuabus

legatis

UVA. BHSC. Ms 070

legibus sequebus eo dicit? Sic similiter ꝙ l. ꝙtans inter
rendi fit Dnus dux donatarius, 2° vero illationis facit
loca religiosa. que a deo similia dicit. Et merito, hac p̃te
ferentes dicuntur tentauerint. Cepo. Fentalis lib. 2. de donationi
bus inter vir. Idem vero dicit ꝙ Proquocausa valet donatio
est, quia licet donator efficiat pauperior diminuendo patri
monium suum re donata tenus, donatarius vero ditat locupleta
tor faciendo loca religiosa aut seruando seruos ad liber
tatem & liberhomo. Et sepulchra extra patrimonium sunt nec
interest ꝙ forte Dnus donatarius necesse haberet loca emere
Vt mortui sibi inferret, cuius ptas n̄ dicit ꝓpter Dnum oportu
na donatio: quia n̄ dicit locupletior qui ad sui vtilitatem esse
ctu necessario diuitem sit, sed qui ex donatione effectu adqui
rit patrimonium, quod dicit specialiter tractatu, alioquin
similis speciei Peter ex Bracha fuit de terra Verotensis
ꝙ scilicet l. ff. de ꝛg. vero, & locupletior etiam qui rem sibi
adquirit necessario licet a sua potestate ex diuitat ꝙ si pu
pillus ff. §. l. de solutionibus videndi sit Cuiacius tractatu
lo. Antonius Faber ꝙ seruus ff. eod. tit. Jacobus Butgrius &
iure manu lib. 4. ff. Rebardus ad legem 12. tab. §. fi.
& lib. Nicolaus eod. ff. Sergius Petrutius vbi proxime. Hu
postea §. secundo hic lo. etiam ad legem 15. quærit ꝙ sit di
cendum, si donatio diante matrimonio facta sit Deus vt
vt esse in loco donato inferret. Supponit Vpianus mino
res non posse valere donationes, quia tantum illa
rum fit locus donatario, sed manet dominio do
natoris vt dixerat, §. antecedenti. Sed si est quod
ꝙ donatarius ꝓmortuus erat & per heredes nullam
Domini ex donatione adquirebat: & ideo nata fuit.
Rursus quia licet sepulchra extra patrimonium valeant ad mitto donatio
ni ex alio genere ꝙ maneretur, quia ꝓdeceſſit do

natarius

UVA. BHSC. Ms 070

Donatarius l. si ex q. ff. segq. de donationibus inter l. si. et ponus §. C. eod. tit. nihilominus rescriptum fauorabiliter placuisse et valere donationem donatarius illaesus est. qui ptexit habeat hic [illegible] quaerit nec inuenit scripto gentilis dic. cq. ego opinor ex dic. l. q. trahendus esse, de eius de ripiam. et. quia locus, quo cadauer dit. ad ipsum haabiter videt. spectare et eius fieri. q. quam ad cadauerem domini spectet substantia donato, et videt adquiri eo ipso tp. quo illatio fit.

&c 17

Superfluum esset hanc enarrare ebullitionem, lucos, et cetera quae superstitiosae gentiles gerabant funera mortuorum illaeonibus. q. longe melius faciunt Joannes Guirmanus et Jacobus Puteanus, et Brunius lib. de formulis, et Antonius Clarus Siluius ad leges duodecim tabularum lib. singulari ex cap. 22. usque ad finem libri. nobis enim hujusmodi exoticis immorari non licet. sunt de iureno tandem est, illo tp. fundi, qui occupat cadauer religiosi censeri; religiosi vero manere ptum et si immixto l. 2. §. sepulcri §. de religiosis. l. si sepulcrum. l. locus §. C. eod. tit. quidnam loca l. hanc legem 22. l. si modicis 24. de pbenda empto. q. quo nis ampla pars terrae sepulcro esset destinata, ea sola censebat religiosa quatenus corpus humatum est dic. §. sepulcri. Proinde enim cauerunt Romani ne de terra fugibus apta uni mortui vel quidquam usurparent vt ait Cicero lib. 2. de legibus ibi. Lex vetat ex agro culto eo vel colli possit vlla ex signi sepulchro. q. qui nam agritan modo possit decipere et mortuorum corpora sine detrimento uiuorum recipiat, scholiorum minus tamen doctus lapsum ly

accepit

UVA. BHSC. Ms 070

accepit pter religios. & pedes in fronte pedes j agro designabatur, quod spatij occuparet sepulcrij. Velut pedes j fronte id est j latitudine i Vginti j agro, id est j longitudine. Vt exponit Velus Oratij Commentator ad lib. VI. satyra 8. Ad illy Versy mille pedes j fronte trecentj cippus j agrij. Post quę notarunt Brissonius lib 2. sylle ctionij cp 4. Goto ofredus ad leges 12 tab. cp de religiosis Vers. Vn ne rogy, & j duc. & Sepulcrij Clarus ad eas dē leges cp Vlt. Castaldus lib 6 observationij cp 37. Osualdus ad Do nelly lib 4. cp 1. littera H. ner Ramirez de Prado j suo cultissimo pentecontarco cp 10.

N. 18.

Denig de religione hac notan dij est, monumentij structij membrę, cāa, Velletę ad Vsū Sepulcri antequā corpus humanū inferatr n esse religiosū sed bne pfanū & j mortuo manere Vt dixi lib 8. opuscul ro cp 5. q si j diuersis locis corpus gossus sit, non duo plu ra Ve loca fiebant religiosa, quia Vni multa sepulcra sub hui n possunt, de quo Videndus est Antonius Clarus de. lib singulari cp 25. ea igitr pars e religiosa, j qua capud ho minis, quę est ipsius imago. Dicitr est cp j diuersis 44. de re ligiosis notant Cusanus lib 2 observationū cp 4. Osualdus ad Donelly lib 4. cp 1. littera K. sue liber sit, sive seruus: quia post mortē hominis inter cadauera nulla est differnaa l. 2. j pius cod de ep. & cl. Imo seruilibus Mandibus multa sepul cra dl fuisse diuersa observat Sponianus j cemeteriis sa cris lib 1. te 1. cp 10. addendus qui est Petrus Faber lib 2. se mestrij cp 1. pagina 10. & Clarus cp 23 j fine, qui ex indul gentia Dnorū seruos etiā peculiarēs sepulcra tumulatos n nunquā fuisse erudite notat.

N. 19

Moribus Veno xpianis ri

fit.

UVA. BHSC. Ms 070

ſit locus religioſus, nec à Dmerito eximit ex ſola mor
tui illatio: requiritur enꝫ deſtinatio loci ab Eppo facta ad
ſepulturꝫ, & quod populus xpianus incipiat ad hunc ſiꝫ
ſillo ire, ꝙ ad hęc. de religioſis domibus docent & notant
differentię inter Virgilium Barboſa, dicto cap ad hęc nº 3. Fre
gerius, Vgl. gla 3ª tit. 13. p. 1. Molina lib 1. de primoge
nijs cap 24. nº 38. Joannes Garcia de expenſis cap 8. nº 91.
ver. 1. ſed hodie, Spino, ſpeculo teſtamentorꝫ gla 2. nº 37.
Sebianus Fracianus diſceptationꝫ forenſiꝫ cap 10. à prin.
Henricus Spordanus, cemeteriꝫ ſacriꝫ lib. 1. p. 1. cap 9. &
10.

Nº 20

His præmiſſis facilè ſcimus, cur rei religioꝫ Dmerituꝫ inter
dictaꝫ ſit? Nempe, quodammodo ad religioſæ ſectæ, & ſpe
ciei eiuſdę quælibet ſacra, quæ à Dmerito eximit ut gen
tiꝫ Dic. l. ſi, empto 34. §. 1. de Dabenda emptio. maximè
quia Ethnici crediderunt Dominꝫ loꝛ ſepulcroꝫ animas circa
ſepulcra oberrare, & nunquaꝫ illis videri, quas Semi
Deoꝫ ęę exiſtimabant. Vt tradunt D. Auguſtinus lib.
de Ciuitate Dei, cap 11. Marcianus Capella lib. de nup
tijs Philologię, & Apuleius, lib. de Deo Socratis, ſimilęq;
ſepulcra ſimiliter decorabant Diſ Manibus plerique
ubi quieſcentiꝫ aliquando Plutoni, & Proſerpinæ Vene
tabi, meis Coſtapnis illuſtratis nº 1. & 2. Mihi vero
xpianis alia ratio eſt, licet in multis diuerſa, quia inde
cens eſſet locus ſacer ſanctoꝝ, & fidelium animabus
ſedes, viuentiꝫ & Dmortuiꝫ ſuffragiis reſtitui, & præſtiꝫ quæ
ſine de terra ceſſa quiddam, Vt ait ſanctus D. Dctus Tol
letanus. Relinquamus ꝙ moribus gentiꝫ illa quæ ipſis indul
ſimus, Vt Vrbis quamque, locaq; ſibi a Deo ſolerato aduen
tuꝫ ſuę Indutis ſpolietur, Vt ait Verba Carolis Calui, Ignaco
ꝙ Vtꝛ.

UVA. BHSC. Ms 070

op VIc. 2tomo Codicis Legi Antiquam, qui reverenda tanti debet Ecclesiæ sepulcris, quorum corpora tanquam Vasa Sanctificata Sancta Vasa esse meminit D. Augustinus lib. 1. de Civitate cap. 13. n. Vero sepulcra Fidelium quorum corpora Dominici sit, & anime ex sorte gerunt, quare eorum sepulcra fama merito censenda sint & habenda, tota sanctitate de cemeteriis sacris Henricus Gandavus

Nº 21

Quodlib. 12. quæstione Decima circa finem, ejus sepulcrum & nullius de se nullas inst. Durand. lib. 1. de Ecclesiæ Ritib. cap. 21. Videant Prælati hæreditarium jus habere in monasteriis & familiares, & familiaria sepulcra in eis monumenta, & eius familiarum & eius sepulcra B. Ceo de Ant. & quia per inde 42. §. 81. de Senatu Bruder. Rito. & §. 4. §. 15 auth. 21. de Ecclesiis emissariis Libertatibus, notant Arnaldus ad Synod. lib. 3. cap. Littera X. Molina lib. 1. depri mogeniis cap. 29. n°. 4. Ramirez dic. cap. 17. & ad Martadg lib. 1. epigramate 115. & 117. Ita ut, ut Ursus ait omnia sit Omnibus & singulis & singulis Ursus est Vermut. D. Augustinus lib. 1. de Civitate cap. 13. n. Vero sepulcra Fidelium quorum corpora Dominici sit, & anime ex sorte gerunt, quare eorum sepulcra fama merito censenda sint & habenda, tota sanctitate de cemeteriis sacris Henricus Gandavus Videndus est D. Joannes Suarez ad 3. Aquin. lib 2 cap 2. sec nº 6. Ob quod licet sepulcra Vindicari non possit, quia est extra Commercium Dic. 3 monumenta 3. C. de religiosis Via ad quæ Vindicatur, quia est jure & mancipio illius qui ad sepulcra id, si recte dotata sit 3 t. si servus Vindicetur unctus, 3 si Venditor lo. 3 si qs sepulcra 42. de religiosis, notat Antonius Adrius dic. cap 11. quæ Via nunquam amittitur per n Usu, mali enim Omnino negotiatur Via Regusta & Du nus ad sepulcra exigere, 3 ter 3. quæ ad modum servitutes amittuntur Vero quidem Ursus sepulcra ad privatos spectat

At

UVA. BHSC. Ms 070

Vt latius dixi, & selecta academica ad lg monumentorum 6. C. de religiosis, & ad lg longa 4. ff de mortuo inferendo, & notat Petrus Gregorius Mindanus 2 tomo de interdictis pt.2 non est in omnino ppetuus, potest quippiam decori, legari, lg monumenta 45. C. De legatis. lg 1. tit.o 13.to l. 3. & potius est testatoris: sed n potest vendi, permutari, aut similibus 2 mutationibus subiri: licet enim vsum & patrum? Iuberi; in indecens est vt versetur & mortuo. & ita nomina & cauta fuit Senatus Iulio Cano mentit Ioannus, dec. lg, si quis sepulcra 12. §1. de religiosis. quod n debuere legari est enim superfluum, sed de eius vsu accipiendum ee existimo pecunie licet breuiter Antonio Claro dec. cp vlt.

N. 22

Horum mores hanc Gentis politiq maxima ex parte immutati sunt. In primis apud nos interdicta est venditio aut commutatio sepulturæ tanquam simoniæ labe infecta, & pactata religiosæ Strana, cp absolente 13. de sepulturis cp Ognesta 12. & seq 13. q 2. Scilicet Meldense dicto canone 12. Vbicumq in fabricæ Ecclesiarum qua attributa est, Reguum sepultura vendi n possit, possit in subsidij gratia & elemosinæ titulo alicui accipi dari ve p loco sepulturæ, plus aut minus, vt est honoratior aut dignior; vbicumq arcus, capella, aut Sacellum: & quotidie Funerales Ecclesiæ recepti, & Sacra Rota admissi testatur Nicolaus Garcia de Beneficijs 1. tomo. 9. p. cap. 9. nu. 1. & additionibus addendi sunt Ioannes Suarez de Sanctis cap. 99. nº 26. Barbosa, dic. cp 13. nº 2. alij apud Dianum 1 tomo resolutionum moralium tte. 2. tractatu 15. resolutione 32 quæ in pactionum genus odiosæ sunt quia frequenter sunt verborum palliatæ imo expressæ, & quibus diuinatio maxime eluceat vt refert Molina de primogenijs lib 1. cp 25. nº 30 & post eum Suarez vbi supra nº 23. Sed curati, Superiores, & Œconomi sibi caueant. Ex his vero cessionibus, si pecunia n interueniat, sed

UVA. BHSC. Ms 070

rū, Vel utq; si interuenerit pecunia, certus sit gabellę n' deberi
quia n' subsistunt emptoni, titulo p elęmosinę, & quia' ecclesiast
à religiosis & ecclesiasticis personis, quę' muneri sunt, docent Gutierez
Vbi super & Barbosa ibi. cp 13. n. 24. solent utq; seculares vende
re arcus, loculos, & sepulcra, quę à maioribus suis acceperunt, vel
structerunt ipsi' patiq; ig' fundo sunt sita intra ecclesias, vel
ipsis religiosis, ibi. quę tenentur subsistere eo quod potius
ipsis sepeliendi quę ipsi in sepulcri' vendant, & ob id ea à tube
simonię eximunt Sotus de iustitia & iure lib. 6. q. 7. art. 4. ad 3.
Suarez de religione 1 tomo. tractatu 3. lib. 4. de simonia cp 14. n. 22.
Gutierez dicta q. 9. n. 26. Lasarte de decima Venditionis cp 14. n. 9.
& multi Barbosa Vbi supra. & per regues gabellę debentur
quę dicitur fixa Venditę, & à Laico alienata resoluunt merito
sitenet Venditio) da Parladorių. Ego in hac re magis Religio
sos sacros Reales quę non ausim affirmare. quippe ipsi utq; dicere
nerunt in dominij ab Vsu repulsi, & licet Vbi supra merito esse censu
sent, permanentque donatos, legatq; & quasi scriptos ipsius cetero
que modos quibus gratuito transferrer Venditos in & mutatos Vsus
sepulcri & pio aut alia temporali interdixerunt speciali Senatus
consulto Addixi, sine superiorum numeri, auctoritate cuius ductus Ven
ditionis has sepulcrorum à primati factas Vrianissime solio reputare
tanquq irreligiosas, & multi exempli plenas

§ 23

2. Vnus casus est, in quo omni tunc alienatio sepulcri permittit, Solicet accessorius Vice & Diocesi
sani & Vniuersitatis. Veluti si Venditus sit fundus, in quo sepul
crum est: Si Venditor sibi n' reseruet sepulcrum transeat & Vniuer
sū fundo, in emptorq; nisi in speciali conuentione, l. ig si mercedis
§ 3. § 1. de actionibus empti, nisi forte quando est ex regione Vię,
Ratio est, quia tunc n' alienatur locus religiosus primo & pro
prie loquendo, sed fundus, in quo ipse locus est, & qui transit quasi
tacita quadq; translatio. l. hanc legem 22. & duabus sequentibus
l. 9 de fundo 73. § 1. de Rebus emptis. l. 1. § 1. de fundo dotali

UVA. BHSC. Ms 070

l. 5. & alias 15. ff. l. fraudq Patroni l. qui dq 62. de adq
rendo rer. dominio. quare Venditores causa qui sibi sequ
era lucros ant loca ppria peculiaris que religionis sibi reser
vare volebant, vel ea excipiebant nominatis ipso tractu
vel sic pacisebantur si quid sacri aut religiosi fundo ut
eius rei nichil venit, l. si Venditor 60. Duabus sequentibus
de religiosis & sumptibus funer. l. pacta 62. § Vlt. de Pact
da empto. l. Primus §. de sepulcro violato Pallis quas adnot
abat formula agens Brunnius lib 6. de formulis pagina
504. parmi Vers. illa fere sequer, de quo dixe lib 8 opu
alor. cap 15. addendi sunt Conanus lib 7. Commentariorum cap 7. n 4
Cusanus lib 6. responsor. Papiniani l. si fundus 30. familiæ
erciscundæ & alias parim locis Donellus lib 5 Commentariorum cap 6. &
lib 12. cap 20 Ver Osualdus Littera P. Puteanus lib 3 de iure Mariti
cap 5. Dnus Solorzanus in politica Indiana lib 2. cap 18 Vers. y endene
cho, quo explodunt ius patronatus Ecclesiasticum vendi per se
non posse, quia est res sacra, attamen si adhereat Villæ vel
alicui portioni bonorum & Vendat accessionis vice, transferri cum
tore sine vitio simoniæ ex litteris 7. qd Secular 13. de iure pa
tronatus. Quia principalis intentio est Vendere Villam, & quasi
per accidens se habet Venditio iuris patronatus, adeo quod si
hoc ius principaliter Venderetur, & miteretur simonia, Vt docet
Lambertinus de iure patronatus lib 1. pte 2. qe 5. art. 20. à n 18.
la in Differentia notanda est inter translatos sepulcri Vendito
fundo, & translatos iuris patronatus Vendito Castro cui accedit.
q Vendito fundo, transit sepulcrum si non excipiatur Vendito vero
Castro si aliter transit ius patronatus, quod si de eo transferen
do expressa mentio facta sit, Vt Vidat ex pluribus testibus & do
cent Barbosa Diaz ex litteris, & multis addentes ad Mo
lina de primogenijs lib 1. cap 21. n° 25. Ratio differentiæ Vt multi

Videtur

UVA. BHSC. Ms 070

videtur est, quia sepulcrum naaliter & aliter situ est ipso fundo, de quo per disquisitionis transit nisi excipiat, quia est pars contenta ipsius: at ius patronatus non includit corpora aliter ipsa, cum sit res, & tantum accedit moraliter et per decretum fundatoris, quod sit omnino cautum, & transeat de illo corpore, necesse est, ut de eo fiat mentio ipsa & distincta.

Nº 29

2 Ne tamen vos turbet species similitudo admonendi vos, alios debitores agri, fundi vel rem solutos, hisce dicere, & bendo: litora, lacus, limites, vias, que nunc sunt, tota ipsa modo cedunt

leg litora §t. de habenda empto. leg 2 de leg 7. §t. de periculo & modo rei venditæ, quæ lex tractus, non significat ea quæ vendi, sunt ne natura habenda: leg litora, vias, & similia nullo modo à privatis haberi possunt nec accessionis vice leg Verum non habenda leg immunia 13. §. Vlt. de leg sequit de muris. Sed tantum denotat modo mensuræque agri. Vt leg. Vendidi agrum jugera centum, dicens totidem jugera esse: inventa sunt privata & culta quæ dicta quinquaginta jugera: vigintia occupata sunt litore, via publica aut fluminibus quæ nec colli potuerant nec in privato dominio haberi, dubio emptor ipse agat ad talem modum dixi, & quia vendidi centum, & tantum quinquaginta tradidi. nec loca illa ipsa minime deputanda sunt, licet intra agri vel hæc agri sint. Etenim si dixi, ut tota illa ipsa modo agri cederent si emptor mihi velit agri & admensura huiuscemodi deputanda erunt, quæ in illa via illia & extra ipsa mortua sunt. Ita Cujacius libro quæstionum Papinian. leg pacta 72. §. Vlt. de habenda empto. Accursius & omnes Glossæ ipsa dicta litora

Sequitur ut de rebus sanctis & publicis dicamus. Sancta res non spectant ad religionem, ut ajunt sed quæ inter accipiunt. neque ex hac causa exprimunt à homine, sed dicunt sancta quasi inviolabilis: quia ex publicis rebus

quæ

UVA. BHSC. Ms 070

quędg sunt que à priuatis Vrbis eximunt spectabiles
ꝓnalibus que sanctoribus, ideo ꝑtę Cimitęy, & muri di-
cunt res sanctę; quia neque ꝺiuinę priuatoy occupari ꝑſſ
sunt, nec à priuatis habeni: alioquin graue ꝑnę statute
sunt ꝺ transgressores l. intanty C. § sacre l. sancty, l. Vltimo
de diuis & rety, § sancty instituta eodę tit. qua dere multa
aduocant Brunus, Calinus, & ceteri lexicographi quoy em
ditos ꝑpilare illiberalis opera foret. Alię sunt res publicę
Vrbis destinate, vel à Principe, vel à Senatu cuiuslibet Ciuita
tis, quę ideo exemptę etiam sunt a ꝺmanio. Si eny priuatis Vrbis
applicarent, publicus Vsus & Ciuię Vtilitas ꝺgny pateret. Hę
dicunt ru Vniuersitatis, idest populi, quo sunt site: n quia
ꝺminio populi sunt, sed quia necessitatibus populi deseruiunt
dicta l. tanty C. § t. § Vniuersitatis instituta de rerų diuisio.
Velut theatra, palatia, publica, fora, Vici, plateę, & huiusmo
di, quibus Paulus nec ꝑsentia enumerat basilicas. Basili
ce Greco idiomate, significat domus regias; n qdg desti
natas peculiari Principy habitioni, quę dicunt palatia
l. Vrbica, C. de palatijs lib. t. & Vsu inditory, sine tuy
cogendory & publicary tractationy, quary ꝑ hoc sensu expta
mento l. basilicę t. C. de operibus publicis; a quo & ꝓtinus
Vero significat Ecclesię, siue domy data dedicata Deo, qui
Verus Rex est, & perqy Reges regnant, ep omnis basilicę lo
ca l. addendi sunt multa & multor de Vsu basilicary ꝺge
rentes Henricus Salmud, notę ad memorabilia Panciroli
lib t. tit. 19. Ioannes Parrasius sylogę q. epistola 57. pagi
na mihi 193. Homo tesauri critici, Baronius Homo anna
ty anno 57. ep 38. Cerda ꝑ aduersarijs sacrij ep 133. nº 17.
Cironius ad tity de foro ꝓtenti, Prado ad Luitprandy in
chronico anotatio 102. Ludouicus Orleans ad tacity lib t

UVA. BHSC. Ms 070

lib. annaliu, pagina 27 D. Iosephus de Lyra ad lg. Hui
cg. C. de palatiis, pagina mihi 53. & sequentibus. &

N. 26

Res publicæ vsibus
destinatæ extra commercium priuatorum sunt, dic. & Vniuersitatis lg
Item 63. fine ff. pro socio, lg. sed celsus 6. de Rhenda empto.
lg. 1. §. vlt. de adquirenda possessio. lg. Vsucapionis 9. lg. præcipio
§. de Vsucapionibus, iuncta lg. præcipio 6. C. de operibus publi
cis. lg. 2. §. 1. ff. ne quid, loco publico, lg. Omnium §. 31. §. Item 6.
hoc tit. nisi à Principe licentia impetretur, vt vendi, permutari,
aut donari possint lg. seruitutes §. 1. de seruitutibus, lg. 2. ne
quid, loco publico, lg. 3. & 18. tit. 32. ta. p. 3. de quo quia ex professo
egi in academico tractatu de interdictis 5te. p. addictis tit. & selec-
to ad dictu lg. præceptio §. 1. præsenti abstineo.

N. 27.

Hui positi breuiter re
censendi sunt effectus huius interdictionis à Marco, qui facile
ex ipsis terminis percipiuntur. In primis res sacræ, religiosæ aut pu
blicæ vendi nequeunt lg. Celsus 6. lg. si emptio §. omnes 1. lg. de
sacra 13. de pignoribus emptio. & vlt. institutis eodg. tit. lg. locat 9.
C. de religiosis, lg. 1. tit. 13. ta. p. 1. lg. 22. tit. 11. ta. p. 5. Nec possunt le
gari, lg. meum 66. §. fundos. ff. de legatis 2. & nec solæ institutæ
de legatis, lg. monumenta §. C. eodg. tit. lg. 13. tit. 9. ta. p. 6. nec
deduci, stipulationes lg. 1. §. si quod de obligationibus & actionibus
lg. Omnium 137. §. quia 6. hoc tit. & eodg. iuris institutæ de immobilibus, nec
obligari pignori hypotecæ vel subiici, lg. 1. §. 1. ff. quæ res pignori, lg. 3.
C. eodg. tit. lg. 2. C. de religiosis. Nec possideri vsucapi vel lg. qui Uni-
uersas 30. fine de adquirenda possessio. lg. Vsucapionis 9. de Vsucapio
nibus & reliqua instituta eodg. tit. Nec vindicari, lg. si ego actio 23
§. 1. lg. quæ religiosis §. 3. de rei vindicatio. Nec assiri seruitute rea
li lg. caueri §. omnia pactorum. Imo seruitus, quæ aliquin rebe
ditum possit interrumpi, si locus religiosus, vel sacer medius inter

cedat

UVA. BHSC. Ms 070

intercedat lg seruitutes 44. §t. de seruitutibus, lg si priuś 47. §si ó si, vers.º si loco sacro, de aqua & aquapluuiá arcenda. ne priuatorum prmś cuiś tribus polluerent §t. certe, & dic. lg siq sepulcru 12. §t. de religiosis, lg t. C. de sepulcro violato, cuiá pr tribus mandata fuit, vt curarent, neq a priuatis fiant, & locis sacris religiosis &c, lg t. & toto tit.º ff ne quid, & loco sacro. De quo dixi dicta § pte de interdictis.

Cuius § hibitionis ratio, nobilisque sceptro est: ne res sacre vendi, aut permutari possint ad redemptos captiuos, vel ad subueniendu famis publice immanitate grauanti, vel ad liberandu de carcere eos qui, & illo crudeliter, & iniurte detinent, vel ad § fligenda impia bella, pcul & fidei hostes gesta, vel a tiranos iniurte imbadentes, vel detinentes Regna terras, maioribus que necessitatibus, que sunt expresse, quod nedu & peculiari de statutis ordinibus, vel & municipalibus consuetudinibus inducitur, & primatq que est lg sancimus C. de sacro sanctis Eccles, Nouella 7 Iustiniani cp 8. & nouella 65. & nouella 120. cp 9. & 10. & sacre const. Seueri & Anton. cp App. 13. & duobus sequentibus cp aurg 10. 12. 92. lg t. ff & canta t. Ignorit Ioannes iuris orientalis pclarus testimonia Photius Patriarcha & ibi Theodorus Balsamo, & nom canone tit 2. cp 3. & prio, & qua circumspecto. quibus seruatis circunstantijs, qua licentia pcedente exequendu sit n est nunc presentis instituti disputare, & ideo relata sunt per relatos a Barbosa, & Balthasare de Angelis, & dic. & sancimus, Clarus per tex & ibi & cp aduersus & cp nonnullis de immunitate Eccles, Gregorius Iuniores & specula x phanz religionis cp 36. nº 32. Conar. lib 2. Variarum cp 16. nº 6. Intrigo & practicu lib 1. cp 3. Michael Roussel lib 3. Butorij ponapensis rerum dictionis cp 1. & 2. parum, & politice, nunc pro disputans

UVA. BHSC. Ms 070

Hugo Grotius de iure belli & pacis lib 3 cp 5. §2. & notis quibus hanc assertionis suæ sedem posuit postridie Kalendas Martij Salmanticæ anno Dni 1663.

Assertio 2ª

De exemptione liberi hominis a commercio

Nº 29

Homines liberi in possessione mercis versari naturalis ipsa ratio dictat, et agnoscit Ulpianus l. si is qui empturo 34. §1. de habenda empt. Omnium quippe hominum naturalibus applaudat, et quam lib Jos- pruculorum cap 1. a prin: & esset ad hanc, et illum quem intendit, et homo ipse enim cum cæteris res ab ea separatæ sunt l. Deus 66 de rei vindicatione, l. si pecudes 28 de usuris, & impeditus institutis de rei divisione, et hominis necessitatibus subvenire, arg to eius l. ultimè §§. de quæstionibus edicto. quæ ratio exponitur exornat Acurs ex doctrina Marci ad lib 3 de finibus. & ex aliis Clarius Carranca, disputatione de partu cap 3. ex n 21. Amaia lib 3 observationum cap 1. §1. a prin. & Dnus Martinus de Larabia, peculiariter tractatu de dignitate humana nat. ex quo principio descendit hominis liberi, et stipulatos deduci in possessionem ut, et præsenti docemur, dict. l. 1. §. ed quod de obligat. & act. l. liber homo l. 3. l. omnes §31. §. quin 6. Instit. §. ide iuris institutis de inutilibus, nec vendi, dict. l. 34. §1. & sequit. ubi extat extensive, quæ in nro textu apponitur, nempe & si vendatur, eius quo servus efficiatur, quia omnimodus casus spectandus in dict. l. bona 27. §1. ad S.C. Velleianum, l. Celsus 6. de habenda empt. nec possideri, l. si quis liberum 20. de præscriptionibus, l. de Berede 23. §. Ult. l. qui minus 30. §1. de adquirenda poss. Nec usucapi, l. usucapionis

l. Vsucapionis 9. de Vsucap. § Illud, ibi. eodz tit. l. Vlt. C. de longi temporis præscriptione, quæ pro libertate. Nec iure dominij vindicari, l. 1. § per hanc Deret vindicatio. Nec inter hæredes diuidi, l. quidam familiæ erciscund. l. Vlt. de iure patronatus. Nec pignori, hypothecæ vel subduci l. 1. C. de patribus qui filios distraxerunt, l. ob es alienum 13. C. de oblig. & act. l. qui filios 6. C. de oblig. & act. cum lator 2. de pignoribus. Ita nec recipere potest æstimationis homo liber: quia hæc vel ad veri rei valoris relatio, vel ad pretium quo venire potest: quorum neutrum potest considerari in homine libero, l. 1. § Thomo l. Vlt. de his qui deiecerunt, vel effuderunt, l. 3. si quadrupes pauperiem fecisse dicatur, l. 2. § si vero ff ad l. Rod. de iactu, iuncta l. sacra 9. § Vlt. de diuisione rerum.

Nec est dubium, quin docemur in l. homine 4. de duabus requisitis, l. liberi 70. de pœnda empto. l. minor 39. § pater de exactionibus, l. si libri 25. C. eodz tit. l. licinius 5. quibus ad libertatem proclamare non licet: Videlicet valere emptionis hominis liberi, aut rei sacræ, si ab ignorante emantur. Neque enim valet, vt transferatur in emptorem dominium quod non est. § nullius in. de rerum diuisio. & vt dubium sit emptori per actionis ex empto, ad repetendum pretium quod præstitit, & quanti sua interfuit, vt dubium magistraliter exponat, in l. qui obligauit 62. § 1. de pœnda empto. docent Photius Patriarcha doctrinæ cap. 2. pagina 46. Clarus ad legem de iure sacro. cap. 25. Gutierius de iure Manij lib. 3. cap. 5. Duarenus ad titu. de pœnda empto. cap. Richardus in § tit. iuris nº 3. in fi. de mutuis. Amaia lib. 1. observationum cap. 1. nº 5. quæ actio ideo in facti dicitur, l. ora. 8. § 1. de religiosis, quia nascitur ex libro facto pœndi, non ex iure: quia ex pacto, qui non tenuit, nullum potuit resultare. Docent Iulius Paulus legum sententiarum

UVA. BHSC. Ms 070

centuria ff. q. 1. Paulus Bursius lib. 1. subtilitatum cap. 12.
quare ꝺ stipulatio extermini ꝺ tractu lucrativus sit, hic
stipulator habeat quiꝺ repetat; nᵒ valet stipulatio, hominis
liberi. Illo respectu, quem ab ignorante celebrem dic. l. 1. §. ꝺ
q. de oblig. & act. sic intelligendo ꝺ Accursio, Cujacio,
& aliis Clarius ibiꝺ.

N. 31

Sed aduersus id q. nuper diximus, homini
libero pignori hypotecq; ve, subiici nᵒ posse; seneriusq; electi
usque obstat textus, l. pignori 30. de heredibus instituendis;
ꝺ quo Dnus habebat seruum corporaliter, sine specialiter
pignori ꝺatum, ex ꝺ libertate heredis instituti cāa pigno
ris durante. Respondet Vlpianus Imperatorq; seruum rectq;
sisse, posse fieri liberum, heredisq; Dno necessarium, si prius
paratus sit creditori satisfacere, tunc sic argumentor. Ser
uus specialiter pignori ꝺatus, nec inter viuos, neque testam.
libertas directo ꝺari potest, l. seruus 3. l. Gaianus 40. de
manumissionibus, l. seruus 4. l. ꝺ heredibus §. fin. ff. l. seq.
l. generaliter 29. qui & a quibus manumissi, l. seruus ff. eod.
ff. §. si idq; 7. de legatis 1. l. 1. 03. C. de seruo pignori ꝺato
manumisso, docent Ant. Fab. in rer. prudentia tit. 3. prin. 2
illatio 6. & tit. 5. prin. 1. illatio 3. & 4. Osualdus ad Donel.
lib. 2. cap. 13. littera C. ꝺo q. inutiliter libertas relinquit. nᵒ
potest Dno seruus heres necessarius existere, l. si nᵒ lex 88
de heredibus instituendis. Ergo durante cāa pignoris, liber fact.
fuit seruus, si quiꝺ heres necessarius exhibet. Sic ꝺuratiuus pig
noris post ostentq; à seruo libertatq.

N. 32

Quo textu ut peroꝛpsamus, & eius
sententiq: scirendq; est, seruum pignori ꝺ libertate
heredi instituti tanquam necessariu, eo tempore Dno suo debere exis
tere heredi, quo moritur. Ex quo si a Dno post testamentq; factq

alienet

UVA. BHSC. Ms 070

alienet, ab ipso viuente debet redimi, vt possit ei suus heres
existere tp̃e mortis, l. quoties 9. & servus 14. de heredibus inst.
quia hae fr̃e mediate tp̃e non nocent, l. servus 50. eodē tit. quod
si libertate tanti servo ppriō reliquero sufficit atlanta equitate
q̃ redemptus inueniat, tp̃e quo iacentis hereditatis, l. very est 88. de
manumissis testamento. q̃ an possit de hereditate etiā dici si
tanquā servus ppriꝰ liberꝰ ex esse iussi, et te 9. heredē scripsi,
dato coherede extraneo. Dubitauit Sofredus, dicto §. servus l. 9.
quia libertas dies cedit ab adita hereditate, l. vnica §. libertas
cus. C. de caducis tollendis, l. heredi 7. § fi. l. seq. de liberta &.
q̃ dies legati cedat. Id circo inquit, hereditate iacente servus
inueniat prius quā dies veniat, quo libertas pertinat, at ne
no existentia heredis necessarij, instanti mortis occurrere debet;
alioquin inutilis foret, vt dixi. = Ex quo excludimat hunc liberꝰ
futurꝰ, heredē, sed voluntarij, me autē, extranei mouet equi
tas dictę legis 88. Denim eo pertinet libertatis favor, vt nō im
pediamus pcisse tp̃e mortis, sed additę hereditati, quā here
ditati pendeat a libertate, quę suspenderet, potiōr sit vt existimē
liberꝰ & heredē necessarij fore, ex quo libertas demum firmata fit
per additum coheredis. Nec obstant ter, petunt, qui exigunt exi
tentiā heredis necessarij tp̃e mortis testatoris; quia accipiendi sit
regulariter, & suppositis omnibus terminis, quorꝰ sceptro est casus
dictę legis 88.

Hīs premissis vt ad dictū l. pignori 30 redeamus
primus fatendus est, ni posse exponi secundus pria iuris; aliōquin si
esset necessarij rescripti Iuri q̃ ibi refert. Ex iure certus est, servus
specialiter pignori obligatus, heredē libertate a Dno instituti
posse, quia ppriꝰ est; et institutionis sortiri effectū si Dnus ea
repignerauerit, id vt iuerit pignus l. 1. C. de necessarijs ser
eius heredibus instituendis. Expenso ante, locamplus fenerus

induxit

N. 22.

UVA. BHSC. Ms 070

mdtyrt: Vt quidam mortis tẽpore nõ inueniretur à Dño redẽptus
nõ euaniscerit datio libertati, nec heredis institutio; sed subsi-
neret si ipse seruus paratus esset creditori satisfacere de pecu
nia à seipso data, vel hereditaria, ita supponunt vbi glosa &
Bartolus, Vt ẽm pignoris obligatio mutuo nõ fecit hẽ institu
institutus seruus, sic ndum Imperator, Vt maneret manente
eâa pignoris. Que equitas similis est alij supra expense ex
dict. l. 9 §6. l. Si quidam, an durante eâa pignoris liberet? Re
pondebo recte ẽm, nec heredẽ esse, quia propter vinculum
pignoris suspensa est potestas legis; nec potest libertas ad here
ditatem donec se redimeret. Vnde nunquã accrescit seu pigno
ri sub libertate. Cui enim inter statuliber vt supra. Vt hi, q
sunt de creditoris manumissione quam libertas non impedit ex l.
ista sententia donec creditores renuntiant vt iure suo l. pr. §f.
de Statuliberis, cui intergerõ sunt Antonius fab. Curtius pond.
lect. 6. prio 2. Matoneto. 11. & 16. Donel. lib 3 omentar.
pl. & libro 9 cald. littera B. &

N 39

Quo facile exponendus est tex
alioquin difficilis l. quoties 9. § Vlt. de heredibus inst. = Do
seruo pposito libertate heredẽ scripsit: postea vsufructu ser
ui eius alienauit. quæritur vtrũ euadat institutus? Re
pondet Consultus subsistere, sed ad tẽpus differri, quo finitus
vsusfructus sit. Notandũ est, ex placito extrinseco super
ueniente suspendi effectũ libertatis & hereditatis, quia nõ fit
liber donec possit fieri heres: & nõ potest fieri heres, quan
diu vsusfructus alienus sit. deo licet institutio ẽcepta sit &
dictionaliter, ita, si meus erit & moriar, valet; & similiter sus
pendit l. dies finiti vsusfructus l. 20 l. pro Vbi Cujac. de Nicho
lao institutionẽ, sedet hanc iuris partẽ abrogatã ẽe per no
uã Iustiniani constitutionẽ, que extat l. 6. C. de omni seruo manumis

UVA. BHSC. Ms 070

manumisso censent Accursius & Cusanus ſ. dicto §. Vlt. ff. de Cusanus ad tit. C. de his qui à non Dnis manumiſſi sunt; a quibus nolo discedere; quamuis ſ. ducta ſtatuto de seruis & mancipijs loquatur, non de seruis ſ. quibus Vsusfructus alterius est, ideo quippe pars ſ. prohibet ea in eos esse efficaces ratio. Licet discedat Sofredus ſ. ducta de quibus & si seruus ex die nº 34. & 35. docens videri voluisse suspendere datione libertatis usque ad dies finitj Vsusfructus, quem postea alienauit, q̃ minus strictly est, & rigoris plenj.

nº 35

Inde etiam exponendus est alius non minus difficilis Vlpiani textus ſ. fragmenti tit. ſ. de libertis & seruis q̃. verba sunt, seruus, quo alterius Vsusfructus e alterius proprietas, a proprietario manumissus liber n̄ fit. (Sed seruus sine Dno est, seruus sine Dno dicitur, qui à vero Dno habetur ut derelicto. q̃ qui admodum ff. de noxalibus actionibus: quia derelicto n̄ erat modus stando libertatis, sed animi abdicandi dominij; adeo cedit seruus, vt quilibet alia res primo occupanti. q̃ quod seruus 36. de stipulatio seruorum notant Cusanus in l. Vlt. ff. derelicto, Arnaldus de Donely lib. q. cap. 13. lit. ra K. Carranca ſ. disputatio de partu cap. 1. prin. & sectio 1. ex nº 64. quibus quid ex reali facies ff. libertate disputent Patet Josephus Gibalinus de clausu ra Regularij disquisitione 2. cap. §. Vlt. sectario 10 & alij. quomodo n̄ accipiat fructus Vsuarius videlicet decidendo ff. precario seruj essuq̃ primo occupanti animo adquirendi eq̃ sine sit ipse fructuarius sine quilibet extraneus & ita illi videtur accipere Cusa. ad tit. C. de his qui à non Dnis manumissi sunt. Alij chi m magis placet ff. Sotofredi ſ. dic. lq. July Pacij

UVA. BHSC. Ms 070

centuria' l. 1ª ff. de lib. et post. & ff. de manumiss. ad Donel. lib. 2 cap. 9. littera K. Docent. Guardin. Durat. Imo fratres ma nerchomini manumissi, serui secundæ qualitatis, sed secundæ proprietatis; quia ea proprietas cessat (vt sic loquar) manumissa est: licet de iure ciuili libertati, propter vsufructum vsufructus remanet. Quo sublato, vel per obitum vsufructuarij vt l. 2. de manumissi vindicta, vel per cessionem ipsius vsufructuario, vt l. 6. si vsufructuarius 6. de manumissi testamento, data libertatis plenissima sortitur effectu, dicit. pignori 30. dicit. quotiens 9. & vlt. de heredibus inst. cum hoc casu volunt Autores peritati, vt statim seruus à proprietario manumissus consequatur libertatem ex predicta Iustiniani constitutione. Et ita vsufructuarius appellatur vsufructuarius dereliquit propter pauitatem rationis subiunctæ.

Ex quo apparet seruum sine Domino dici qui totaliter à dominio habetur est: cui autem proprietas libera est, ex alienus est vsufructus: unde pedetentim dilabimur ad expositionem nobilis & lexatissimi Pauli textus l. vsumfructus 23. de liberali causa. quæ amplissimo ornamento donauit Dnus Ramos academicis adhuc. Sed mihi adhuc pertinere licet de textu toto vsufructus est de homine libero maiori 20 annis vendito ad tempus parciendum, quæ indebita, fraudi quæ poenæ Romanis institutis seruum esse scimus rursus prudentiæ nostræ plumes pulsi. Percurram breuiter summatim quæ tractatus quia est necessaria expositioni textus. fuit Romæ frequens & antiquus flagitium ante tempus Quinti Mucij Scevolæ vt ex hoc textu liquido patet, & notatu digna censuit Balduinus ad eundem & rursus prudentia mutiana pagina mihi 225. vt improbi homines inter se se studentes

ad numos.

UVA. BHSC. Ms 070

ad numos Tertio cuidg extorquendos alterse alterius
seruig esse fingeret, & alter sub Omi persona venderet ey
tanquig seruig Tertio ignaro eius conditionis & bona fi
de ementi: portea que parturient numos improbus venditor
& seruus fictus spe proclamandi post modg libertate.
quod dolog & perfidiu de libertate tuderet Quid illa pena
digny putarunt, vt seruus de incepto manaret, tanquig in dolo
bello captus esset. An hoc ius inducty fuisset lg aliqua,
an moribus vtendy & certo statuere nequy. De eo tamen
dubitare n licet, quod libri iuris testimony sut § seruig.
ff. de iure personarum, lg 5. § 1. de Statu hominy, lg si quis
filiu 6. § irrity de inuito rupto. lg 1. & toto tit. ff. quibus
ad libertatem proclamare n licet lg 1. C. eod tit. docent Pe
trus Gregorius libg syntagmatum cp 3. nº 6. & lib 27. cp 1. nº 2.
alij apud Osualdy ad Donelly lib 2. cp 9. littera N. & O.
quod tanty vt manumissus fieret liberius & dichonu, lg homo
liber 23 de Statu hominy, iuncta lg 2. quibus ad liberta
tem proclamare n licet; quia ex iusta seruitute manumis
sus ut, lg 3 pacto § 1. de liberali causa. quig sic accipiunt
Osualdus dic. lib 2. cp 10. littera B. Benedictus Pinelus
lib 1 selectarum cp 7. nº 22. nisi ante quod libertatem pecla
met, paratus sit emptori pciu reddere lg 2. § si ingenuus
ff. de dict. & ibi Accursius; quo casu, quia manumissus
n ut sed redemptus, prohinde ingenuitatis restitutio

Alleganatur requi

runtur vt improbus venditus libertate priuetur. lg 3 de emptor
ignarus sit de dichonu eius; alioquin si sciat liberum esse
& emerit, nulla iniuria scienti fit, nec poena subeundit, lg
scienti 6. C. de liberali causa. lg liberi 7. § si quis, lg si ser
serus 33. eod tit. lg 4. vers. de circo, quibus ad libertatem pecla-

UVA. BHSC. Ms 070

& clamari n' licet, Vnde si duo appareant emptores, solidy
quory alter gnarus sit, alter ignarus Dicho hominis
Venditi; & qui ignorauit, solidy Dnus sit, & Vlt. quibus
de libert. & clam. n' licet: quod si p te emerit, & licitatio ratio
ny est: ng bony fidei emptor n' debet & sequi maioy partis
serui, quy emit; malx fidei emptor indignius partis & illy
sequi, & homine quy liberu esse sciebat: Dnus que sidy
homo n' potest manere p parte liber, & p seruus, quidergo
dicendu? Vlpianus & Sequytis, p suu censuit scientis
alioquin, ex sua persona indignius est, & sequi dominy par
tis & propter ignorantis; q minus inconueniens reputauit dic. lg
§ Iduo, & exportunos Gregory lib. 5. basilicay tit°. 6. Ac-
cursij, & dic. lg Vlt. quy etiy sequitur Balduinus, & dic. lg
qui & Syluester 23. omnisu Covarro lib 2. Variay cph
n°6. Antonio Fabro, & iurisprudentia tit°3. prio §. illatio 3.
Vy. Vt participet pny, sibi quis habeat de facto Vt ipse
sumat clg de, & suos Vsus Vtilitat, Vt memini, me ex posuis-
se, & academico tractatu de Seruili adquisitio. lg 1. § ad
libertatis & clamare n' licet, dic. lg liberu I. & prio de libe
rali caa. lg 5. C. eo de tit°. alioquin si pny n' participet
seruus n' sit, quynis ad deci priory alteny patiatur se dona
ri, & dotis dari, pignori vi obligari lg si ministeriy 56. C.
de liberali caa. lg Vlt. C. de ingenuis manumissis. Vty.
q sit maior 20. annis, dic. lg si ministeriy & Vbi extat
ratio, & quynis minor annis 25 sit, aduersus hanc Vendi
tionis n' restituitur lg si ex caa 9. § Papinianus de minoribus.
quia prudens seruitus ex delicto lg quedg 14. deremili
tari, & aduersus delicta minoribus n' debet restitutio
lg auxilij 37. de minoribus. & si minor Vxorist, & ma
ior factus participauit pny libertate priuatis, dic. lg liberu &

UVA. BHSC. Ms 070

§ l lg t. §t. quibus ad libertatz pclam. n' luce, quia tunc ꝛsumat dcluctz ꝛ fraus ſ partei pat̃ ꝛplet, n' vero ꝛ perficit ꝛtractus.

Nº 38

Hꝛ sic ꝛcise, ſ ꝛcinē ꝓmissis acce damus ad dictz lg qui' ꝛsy fructz 23. ſ cuius ꝓio cauz valde singulariz examinat. Vendidi tibi ꝛ usumfructz ho lg liberi hominis, o ceſi, id est quasi° tradidi; quia in corpalia, quales ſt usus fructus, que tradi' ꝓprie n' possunt lg Seruus ff. §t. de adquirendo rerꝝ dominio, per cessionꝝ transferunt Hpianus ſ fractn. ht° lg. § cessione. Quezitz fuit apud quintz Mutiz, an hic homo liber efficeretr tota liter Seruus emptoris? Respondet que emptorꝝ tantꝝ dcquiꝝ ſ eo usumfructꝝ, quia n' emit plus, ꝛ valet hic ratio tex, ſ dic. lg qui liberis 7 § sidno, quꝝ supra expendi, nece sse, quod sic posit accidere, vt maneat usus fructus alie natus ꝛ ꝓprietas libera, hoc enī ſ iure n° ut inconuenies vt quam supra ex Hpiano ſ fracmentis ut° § si Seruus lg. Quezitz deinde fuit, rꝝ penes venditorꝝ remanerit proprietas? ꝛ respondit manere, vtque si bona fide eꝝ ven didisset, alioquin dominꝝ sine Dno fore; id est seruꝝ usu fructu tenus, ꝛ liberꝝ proprietate. Vbi recte notat Bal duinus n' ide placuisse ſ ꝓcinti, de venditore ꝛ emptore, quod ſ duo § sidno placuit de duobus emptoribus. scienti quippe emptorꝝ subuenit ꝓpter ignorantꝝ: quia emptor n' ut artifex fraudi, sed tantꝝ dclus: venditori vero n' suc currit, quia est persona decipiens

Nº 39

Supponit vero decuola proprie tatꝝ Seruꝝ venditorꝝ fieri, si bona fide eꝝ vendiderit, exi stimans seruꝝ esse ꝛ suꝝ esse: quꝝ supposito falsedi cto est; quia n' est locus huic seruituti, nisi venditor ꝛ

Venditus

UVA. BHSC. Ms 070

Venditus colludant ad deci prendy emptuz. q d bona fide venditoris
ꝺ pati n potest. quod ꝺicunt Greci ꝺubitt &. Ego quin
decz ab hinc annu substinui i prima plectione ad hunc
textu, supponendu esse hominz liberu persuasisse vendito
ri se seruz ipsius esse; & indulgentz, veniynz qui venditoz
ultro decisse ei, vt sibi haberet partz pretij sui fructus, &
sibi ꝺumeret. nunc ꝺu placet; quia penè impossibile fa
tu est ne dicant inepta, hec supponebo. quare diutiu inu
bens huic difficultati expedimo ez dici i presenti bone fidei
venditoz, qui prius bona fide emerat hominz liberu vendity
sibi ab improuio & fraude ipsius venditi ad ptiu participan
du: quia nemo potest vendere bona fide homine liberu, nisi qui
prius eadz bona fide illu emerat, vel bone fidei emptori fuue
rat. Contra quz intellectu non obstant verba textu, ubi homi-
nis liberi, quz supponunt venditu fuisse hominz liberu
tempore secunde venditionis. Necessaria
tunc, id est tempore secunde venditionis fructus adqui
ri proprietatis venditori, & non antea, qui quidz adquisitu
fuisset, si ab ignorante fuisset emptus. Ad hu difficulta
tem respondeo deducendo spem huius textu ab antecedenti
bus, quod vidit Cuiacius ad eundem sub finem Pauli ad edic
tu, sed parum feliciter, quia quis hoc proprie non percaluit.
Agit ergo ex lege rectissime ff. eodz tit. de edicto Prætoris,
quo emptoribus consulit, vt plus & altery tantu reperterent
a liberis hominibus & venditoribus, quando ob defectu etatis
n fuerunt effecti serui. Explicatione huius edicti contu
nuant Consulti usque ad dictu lege 23. in qua per consequens
supponit ignorantz emisse hominz liberu pretiu quem nu-
meraſse, cuius tamen seruus effectus non fuisse; sed postquam ig
tigintu annoru erat, vendidisse bona fide & fructus cum quo
casu

UVA. BHSC. Ms 070

casu nona participatio prejj non desideratr: quia, pri
ma emptione precesserat tunc patitr se vendi & maior est ra
de usufructu recte alienatr. De proprietate vero dubitatg
fuit, utr posset proclamare ad libertatg, quoad proprietatg?
Paulus qui docet ex sñ Quinti Mutij si durabat bona fi
des venditoris essei servus totaliter propter secundg venditatg,
& penes venditorg manere proprietatg: secus vero si ig
norabat hominu liberi. Dicitur ig proprietas manet libe
ra & ipse servus sine Dño.

Itaque dominiu quod ex prima
emptione non fuit Dsecutus emptor, Dsequitr ex secunda alie
natione cuig usus fructus solius: & modo participatio prej
jj precesserit j prima alienatione, non requirit amplius
j secunda. Ex quo j §t. eiusdg legis 22. infert idg dicen
dg esse, si' postea donetr, vel in dotg detetr, vel pignori
obligetr homo liber, qui antea servus effectus nonerat. quia
cu patiatr ante proclamationg se iterg alienari, postqug
viginti annos implevit, dignus est ut privetr libertate.
Non fieret sane servus, si' j prima alienatione dona
retr, vel j dotg daretr; quia requiritr venditio, & partici
patio plj d fraude ab ipso emptore, & contra ipsg, ut di'
xi supra nº 37. Sed ig venditus, participatoque prejtio
j minori etate incidit in' seruitutg, & confirmatr dominij,
quod ex prima emptione emptor Dsequi n' potuit si' pacia
tr donari, vel pignori obligari, qui sunt effectus dominij.
& sic Duenit §tg. d principio legis, & eodg temate
retinto exponendus est, absque eo quod militibus alio
rg expositionibus derogemus. Hanc seruitutg substulit
Leo Philosophus novella 59. qui valde ambitiosus
fuit, abrogandi' ius ciuile Ritus Romanorum

nº 40

UVA. BHSC. Ms 070

ad ysq Vero reduxit Alfonsus sapiens ſ lg l. tit° 21. ſta
q. nunqq tamen audiui tale flagitiq admiſiq; acper
dsequens nec talq poeng impositq, quod si euenerit non
dubito quin apud nos esset practicanda. Hæ sunt qq
de exemtiõ a dmerito hominu liberi posum dicere.
qua de pignore naali q dsequit redemptor scorpus
capturi, egi ex ſtuo lib6. opuculorq cp13. d
De alys causis quibus permodos dmeriq liber
tus naalis minuit egi lib 8. cp3. qui
repetere inutile & illiberale foret.
quibus finis huic tractatui
Sunt positus pridie idus
Martij Salmanticæ
anno 1663.

Assertio 3.

UVA. BHSC. Ms 070

Assertio vlt.ª

De obligatione extincta non suscitanda.

Postrema hec assertio principalior est j hoc tractatu, & de qua precipue disputat Paulus ta j presentj qua j dicelg qui' res gb. & areg & de solutionibus: reliqua enim inspectiones huic deseruiunt vel ad suppositionz vel ad decisionz. Regula est obligationz semel extinctg amplius suscitari n' posse: hanc docuerunt Sabiniani, quor j hac parte Paulus secutus fuit. Proculiani' vero & ipsi' Celsus Pedius qui ad Dialecticor regulas minus intentj otiz rg tenuerunt. Ideo Paulus docuit n' suscitari obligationz, que extincta fuit per manumissionz serui, quia uti itery recidat j seruitutg. Celsus vero ad praxim & ad facilitatz prestandg rei respiciens, existimabat manumisso seruo extingui obligationz, quia j eo statu dari n' poterat: itery vero seruo facto redire, aut renasci, quia tunc dari poterat. De quo diximus j vtro qui feriato tractatu de arra, & de nauj. Supposita ergo regula, que obtinuit ex schola Sabinianor, que est peripatica, antequa cetera prosequamur exempla de euictione videndum est.

Nº 41

Nº 42

Quz vt prestemus premittendy est prius apud Aristotilz & eius scholg tertia fuisse: non posse dari regressy de priuatio ad habitz: vta Philosophus j predicamto. sine vt ibidz ait impossibilg esse bune regressy: & lib 2. de gnatio. textu 60. docet, quz sunt mortalia & dissipabilia naturà, si semel intereant & dissipentur n' posse

UVA. BHSC. Ms 070

nº posse redire eadẽ numero. & Angelicus Preceptor D.
Thas quodlibeto 9. art.º 5. & lib9 Dº Gentes cp 81. tradit
requiter nihil ꝙ corruptꝫ sit, idẽ nº redire posse. Inde
3ª p. q 77. art.º 5 censet quod si substantiâ panis vel vi
ni sit anichillata non potest iterꝫ eadẽ substantia redi
re. Ex quibus principijs multa eliciunt Theologi 4 sen
tentiarꝫ distinctiõ 43. precipue Durandus q 2. 03. & so
tus. qª 1. articulo 2. & distinctiõ 44. qª unica articulo 1.
qui de resurrectiõ dubitat Dª Durandꝫ; que tamen ꝓ requi
ri est mens, qui ita ciuile expono. Hoc ꝙ principium
ad naturalia obseruatꝫ ab Aristotele & peripatetici tam
tulerunt Sabiniani eorꝫ sequaces ad legalia; pariter for
miter docentes obligationẽ semel extinctã, idest anichila
tã, redire siue suscitari iterꝫ nõ posse, licet Ataraus
casus eueniat, à quo initiꝫ posset sumere. Ex diuerso
D. Augustinus Theologorꝫ maximus epistola 32. ad
Bonifatiꝫ relatus ex quarta à me 29. de Consecratõ
distinctiõ 9. hoc nrꝫ ptiũ, vt a nobis effertur, traducit
ad rẽ theologicã, illã celebrẽ questionẽ quare fideles Pa
rentes baptismo prosit filio parbulo, & nõ offeat subse
quens Parentis perfidia? Illis verbis. Non potest autẽ se
mel Dei spiritu regeneratus ex Parentꝫ carne rege
nerari, vt obligatio, qua soluta est iterꝫ habet. & ideo
semel percepta parbidus xpi gratiã nõ amittit, nisi propria
impietate. Itaqꝫ regula hec merito placuit, & oĩ facultã
ꝫ principijs admodata sit.

N 43

Desiderat hic vt ppriè prosequenotemus 2º q obligatio penitus extinguatꝫ aliõquin nõ poterit axioma nrũ ꝓcedere. Extinguĩ omnino per manumissionẽ serui specialiter ꝓmissi, vel per Consecratõ

rei

rei, aut si alio modo à debitore ipsum eximat, non
docet Paulus ipsi præsenti, q in superioribus exposui
mus, per acceptilationem etiã extingui penitus obligatos.
quasi soluto sumpsit quod debitor, ultimum ex Paulo
l. 1. de acceptilationibus, & ex § itẽ per acceptilatos
Inst. quibus modis tollitur obligatio. Ex quo sublatã
obligationem per acceptilationem suscitari denuo non posse
nisi noua voluntate redintegretur, iuri & nre regulæ
dissentaneũ est, & quata ex ea licet § de iure debitũ, quę
ipsi præsenti plenius enarranda est licet eã breuiter de
ducerim lib. 20 puncto. sectio 2. cpl. nõ 4. Primo sup
ponit Vlpianus solere debitũ absolui per acceptilationem:
quod docuerat Paulus l. 1 § mitendo 91. § accepti 2.
eodẽ tit. l. 9ª. si scriptura fuerit, aut eius Pater extra
neus fuit, qui erant creditores futuri Mariti, obliga
tionis ei acceptas tulerunt, celebraron, fecerunt
carta de pago y finiquito debitori futuræ nuptæ.
Id enim erit, aut propter pecuniã tradere, ac debitorẽ
ab obligatione liberare. In hac hypothesi duo quæruntur.
Primũ est, si postea matrimonium secutũ non fuit, an
viri ab initio habuerit acceptilatio? Quippe si
valuit, tota obligatio sublata fuit, & per subsequẽs
non suscitabitur. Videtur dicendũ sublatã fuisse quidem
l. si mulier 60. de adictione causa data, recepta mulier
ni adictio. Vel sine causa, vel ob causã datorum,
vt quantitatis dicenti obligationem sublata repetat; quasi non
habere sine causa pecuniã ac remittere obligationem. Nihilo
minus respondet Vlpianus ni secuto matrimonio eandẽ
actionẽ ex vetere stipulatione manere: q ni fuit sublata
per acceptilationem, aut si sublata fuit, requiritur denuo

asserto

assertionꝫ obligationꝫ semel extinctꝫ posse suscitari
Utrum sane dicendum sit dicta Querelli respectu
bus, & fuisse extinctꝫ, & manere detꝫ obligatoꝫ post
acceptoꝫ si enim mulier preferat pecuniꝫ exigere
Dicto predicta ratꝫ habet ex tunc acceptilatꝫ prodꝫ cele
bratꝫ, & ex hac ratꝫ habitõ dirci sortis acceptilatio quasi
suspensa nõ fuisset per futuruꝫ euentꝫ matrimonij. Quod si dubit
ex precedentꝫ tractu agere, quasi acceptilatio nõ interuenisset,
potest etiꝫ: quia licet acceptilatio nõ recipiat ex preteritꝫ nuꝫ
dictionꝫ; tacite in utrumque recipit, l. actus JJ de reguł. iur.
& acceptilatio cãa dotis facta tacitꝫ inse habet dotiꝫ, si
matrimoniuꝫ sequatur l. 3. l. stipulatꝫ ff. de iure dotiꝫ. Vtdixi
licet minus expresse dicto nº 4.

Nº 44

Sequitur §. 9 l. 9 eiusdꝫ legis, qui in
dicator est. Proponit Vlpianus, extraneꝫ eundꝫ qui credi
triꝫ accepti tulisse creditꝫ futuro Marito dotis distrahendꝫ
causa & uxore. quo j casu docet, acceptilationꝫ nõ valere
nuptijs nõ secutis; quia tacita de dicto matrimonij defuit,
quae defecta defecit etiꝫ acceptilatio. Nec j hoc casu potuit
extraneus si uelit dotem pecuniꝫ sine causa: quia dub
eius uoluntate si pendeat celebratio matrimonij, non pos
set etiꝫ ratificare acceptilatoꝫ nuptijs nõ secutis, nisi ut
j totiꝫ remittat creditꝫ arbitrio; secus uero si eo animo
obligationꝫ accepti tulit, ut pecunia quam j dotiꝫ cederet ipso
ri ipsi, id est animo donandi uxori, ut ipsa sibi exigeret
pecuniꝫ quandoque dissoluto matrim? uel nuptijs nõ tracta
tis, tunc quippe acceptilatio omnino operata effectꝫ, uti uꝫ
obligatio tollitur; et nuptijs nõ secutis uel dissoluto matrim?
mulieri competit predicta actio pecuniꝫ quondꝫ debitꝫ. Ad
uersus quod posset ita opponi: ex tractu extranei

ut

mulieri

UVA. BHSC. Ms 070

mulieri actio adquiri nõ potest l. si ita stipulatus 126.
§ Chrisogonus, vers. per liberg hoc tit. l. quotiens
lla 73. § vlt. de regulis iuris l. 1. C. per quas perso
nas nob. adq. Ergo neque ex dubitatu acceptilationis
ipsi potuit adquiri ductu: quia ductus, cadq est
status & disciplina l. 1. debiti qui sunt sui relationi
uris l. vlt. infine vbi notani lib 3. opuscul. de legat. 3
& alijs adductis a Barbosa axiomate 59. nº 11. qui n
potest nobis adquirere per actum, videtur quod nõ possit adqui
rere per ductum. Huic difficultati respondet Paulus ipse,
acceptilationis solis personis subsistere, & ductu mulieri ad
quiretur; sed hanc adquisitionis peragi mediâ quadã fictiõ
brevis manus: fingit quippe debitoris solutionem creditori pecu
niã, quia acceptilatio & solutio est; post modum creditoris pe
cuniã tradidisse viro & tandem ab hac & facta ad futuras
Nuptias. In talibus fictionibus brevis manus solet sæpius
& occultari vnus actus; hæc vero duo occultantur & ob
servat Accursius. Debat ficta agitur l. 3. § vlt. de do
nationibus inter & in l. quarationem 9. § interdum 5. de
adquirendo rerum dominio, & § interdum Inst. de rerum diuisio.
& ego ex pleno egi & academico tractatu de adquirenda poss.
cap 2. quare & presenti abstineo. Cæterum, concludit Paulus,
mulieri per liberas personas nõ potest adquiri. quæ
verba nõ negant quod & superioribus proximis docuerat
Consultus, sed ita interpretanda sunt, aliquin nusquam in
terueniret ficta brevis manus, nõ posset mulieri adqui
ri nõ ductu per extraneas personas, vt docte exposuit Ac-
cursius. Multi enim & aliquin solent duobus ductibus,
ceteroquin, & actum, vt ex hoc textu potest observari,
& ex l. ex facto 35. § rerum 3. de heredibus inst. l. rerum 29

&c

UVA. BHSC. Ms 070

demure Fúci obtenat Brúonium lib singulari Pauli
gi, Veri. de amarato q dig.

N° 45

Succedit Persculus plane, quo trac
tat Paulus, quid dicendu sit, si nuptę sequanta. Constat
res habuisse acceptilationę. Ergo mulier ipsa habebit
exactionę pecunię, quia eius lucro dos erit: nempe
dissoluto matrimonio per mortę Vri, aut per diuortiu sine
vxoris culpa ex principia tradita ab Vlpiano, fragmenti
tit. 6. de dotibus & adventitia & sequentibus, nisi extraneus
exactionę dotis sibi reservauit, quę dos dicit receptitia, dicto
§ adventitia, lg mortis 31. § sine donatio 2. de mortis cau.
donationibus. Quo casu deberet dictus sine cau ipsi ex
traneo; quia soluto matrim. desiit causa dotis, & a Marito
reddenda est lg 2. § prio soluto matrim. Ergo ei reddi debet
ad quę dotis exactio pertinet, n quidę actio ex vetere tractu,
quę extincta fuit per acceptilationę nuptiis secutis. Igitur
per inductionę nadę sine sine causa, quę tunc redditi, q
alter vult retinere alteri, vel locupletari de iactura alte
rius lg perpetuo 6. de similibus & inductio obtinęt causa=

N° 46

In Veri. secun
dę quę, colligit Paulus sequentę ex antecedentibus pę
missis, docet, si sit exhibita dos per acceptilationę. & nuptię
sequantur postea soluto matrim. n esse retinendę veterę obli
gationę, quę prorsus extincta fuit: sed potius repetendę esse
pecunię in vetere obligatione utentę, tanquę si dos pecunia fu
isset: Vnde soluenda erit annua, vina, trina die, id est,
vbibus annuis pensionibus, quibus olę solebant dotes, quę
vebus fungibilibus constabant, Vlpianus die. tit. 6. § dos &.
iuncta lg aliud 17. de pactis dotalibus. Hodie vero ex iure
nouo post annum vna pensio. lg Vnica § exactio. C. de rei
vxorię

UVA. BHSC. Ms 070

Vxorẽ acho. sine vt ner Dsultus ait sũ explican
dus secundꝫ sua ꝫ pora, sine statuto legibus ꝫ fori, vtꝫ
dicit ꝫ lg Aliciniꝰ 17. dpachs dotalibus, quꝫ ora veraesse
docet si pura, presensque fuit obligatio, quꝫ per acceptilatiõꝫ
sublata fuit: quod si dilata fuit ꝫ diꝫ, quibus qui ꝫ diꝫ de
bet, statꝫ debeat; tamen, quia ante diꝫ cessat effectꝰ exactiõ
nis ꝫ obligationꝫ 94. § 1. de obligat. & actis ꝫ eum qui 44.
§ quoties sic intelligendo, hoc tit. § si quis agens 33. vers.
tempore, inst de act: n prius incipit operari acceptilatio
quꝫ diei stipulationi veniat, ꝫ quod indig 12. de acceptilat.
iunctꝫ sub dubio 16. de solut. & hic, quꝫ tradit elegan
ter Dnus Larreategui lib 2. selectarꝫ cap 2. ex nº 9. — Igitur
si ante aduentꝫ diei obligationi adiecti dubitꝫ matri
monij sit, vel ante aduentꝫ dictionis; ita faciendꝫ esse
restitutionꝫ docet vt restauretur prior obligatio, quales antea
fuit, idest dsuis pignoribus, vel fideiussoribus, & domni ea
causa, denim extincta semel n possit iterꝫ suscitari
spectat ad offitiꝫ Indicis, dpellere Mantꝫ reliquos heredes
& fideiussores, vt iterꝫ promittant, quia sine causa, n possint
remanere liberati, quod remediꝫ dicit dubio incertiꝫ
si quis obligaverit 12. de donationibus, iunctaꝫ hic statꝫ
32. § sine autꝫ 33. de donationibus inter, perꝫ repetitur
ipsiꝫ factꝫ dubiendꝫ denuo obligationis, quod incertꝫ est
& incerti interesse, ad differentiꝫ quantitatis ipsius obli
gatiõꝫ deducteꝫ ꝫ stipulationꝫ 84. § vlt D ꝫ sequiti hactº. —

Non inferior modum

hunc (id est non negº modꝫ hunc) restaurandꝫ veteris
obligationis dsua causa sequentꝫ esse ꝫ iure, quoties obli
gatio omnino sublata fuit, seu defecit causa obquꝫ accep
tilatio vel novatio facta fuit, vel incipit liberatio esse inuti
ta, aut ex Prætoris imperio rescindi vt colligitur ex præcedenti

exꝫplo

vt

§ 47.

UVA. BHSC. Ms 070

exẽplo, & ex alijs quę dicy mi posst ex lg Patri 28 § ex hoc D. lg vlt. de minoribus, ꝙ quibus sublata actio per no nationẽ ꝙ dolo facta à minore, restauratr aduersus vtergꝫ debitorꝫ, & suis accessionibus &cãa. si per q ducty in integ rũ restitutionis rescindatr à Prętore bonatro, & ex lg quo tiẽs C. § quoties 7. D sequentibus, iuncta lg 1. § vlt. ad Senatus dultu Velleianu, vbi si intercedens animo mulier siẽ alieng obligatoꝫ susceperit, vt p vetere debitore ex promiserit, ex q liberabert perbanc nouatiõẽ: quia hęc nouatio, aut ex missio infirmatr p Senatus dultu restituit actio ad Vetꝫ debitorꝫ, & lg aut Prętor lo. § si ꝛ mulier 12. & § preterea 22. D § sequti ff quę ꝙ fraudẽ creditorꝫ, vbi si animo frau dandi creditores obligatio accepto lata sit à debitore; reno cari acceptilatio per actionẽ pauliana, & vetus obligatio re xy reponit ꝙ eadẽ causa, ꝙ qua fuerat, antequ acceptilatio interueniret. Illud in aprile est, quod in presenti suppo nit, necessariũ esse hanc restauratiõẽ, sine nouꝫ p missiõẽ: si quidꝫ supponit Consultus nõ venisse dꝫ Veteris obligatio nis, aut nondꝫ fuisse impletꝫ dictoꝫ. quibus ꝙ cautis acceptilatio nõ operatr suꝫ effectꝫ dic. lg quod ꝙ dicꝫ 12. de acceptilat. dic. lg sub dubio 16. de solut. q̃ nonest necessaria restauratio obligationis ~

N 96

Inquia difficultate veritatẽ at tigit Accursius glã vlt. quam ꝙ ea pacta firmiter per seueranerit. Obcut enim dicꝫ venisse, & dictoꝫ fuisse expletꝫ, sed soluto matrim. alioquin nõ esset quesitũ de repetitione dotis, de exactione pecuniæ ꝙ prima obliga tio stetꝫ, ita q̃ vetus obligatio purificata sit, statꝫ que dixerit incepit § subdubio. sic. hoc tit. & per dicta per acceptilatioꝫ sublata sint, q̃ de eo tꝫ post exti nisset dictio, quo ig reddenda dos erat, & inde sero sciisset

UVA. BHSC. Ms 070

ꝺ sequꝫ ē. vt ipsa vetus obligatio restaurꝫ, cuius orbꝫ nunquꝫ fuit ducꝫ ſ̃ dotꝫ, igit̃ nō restauratꝫ ꝺ uchona lꝫ vt nō recte censebat Accursius sed pura. quia q. acceptilatio vires habuit q erat vetus obligatio purꝫ cata; qua ꝓpter iterꝫ nō est ſ pectanda ꝺ uctio; sufficit enī quod semel euenerat arḡ exigẽ-ꝫ hꝫc ꝺ uctiõ lo gꝫ si ꝫ facta ff. ꝺ similibus ꝺ ꝺict. ꝺ demonstrat.

quī intellectus suadet ex illis verbis ꝫ, nec ante soluꝫ matri
monꝫ ꝺci obligationis prꝫterijt. gḝ supponit prꝫterijsse
post solutꝫ matrimonꝫ, vnde infert ꝺ sua causa ꝺ accessiõ
nibus restituendꝫ ēē. Nec obstant ſequẽtia verba ſ quibꝫ
agit̃ de restituenda obligatiõe ꝺ actionali ibi, sub eadꝫ ꝺic
tiõe restituꝫ orbeꝫ, quia nō sunt referenda ad ꝺictas
obligationis vetus, quꝫ ꝫ ſ plete fuerat ſ adactestoꝝ,
pignora, ꝺ frḡ precedentis tractus de qua ſ superiꝰ ca
su de obligatiõe ſ dꝫ locatus fuerat ꝺ ultus, vt sensus sit,
sub eodꝫ modo hꝫc obligatio etḡ restituenda est; sic
etenī accipitur verbꝫ ꝺicto ſ ꝫ primo gradu 23. ff. qꝫ
ſ standꝫ creditoꝝ, vt notarunt ner Valencia de adquirꝰ
hered. 2ꝑ. nº 97 Petrus Fab. ſ ꝫ actus 7 ff. de regul ſ
iuris ∾

Quod si impleta fuit ꝺictiõ stante adhuc matri
mō. plenissimꝫ effectꝫ sortitur acceptilatio, adeo vt
pecunia ſ vetere obligatiõe ꝺ tenta ipso facto ꝺ uctꝫ
rit ſ dotꝫ, ideirco soluto matrim. pecunia ꝺ ucen
da ē suo tꝫ pore, ex ꝺcē ꝺ inortꝫ vel morte ꝺ putando:
quia subblata obligatiõe ꝺ acceptilatꝫ effectu secuta
ꝺꝫ matrimonꝫ ꝺuxat, finē ē ac si ipsa pecunia
exacta fuisset a Marito, ꝺ cidꝫ iterꝫ traditꝫ ꝺ
extunc ꝺ ucrit ſ dotꝫ vtantea notauī. quꝫ exponẽ

ff. 49.

UVA. BHSC. Ms 070

expositio litterali huius rubricæ textus sufficiant. In
reliquis pergemus expeditius.

N°. 50.

Vt pergamus ad §. 9 & acceptilatio diximus denouatione duendi est: Dicit nouatio prioris obligationis, aliq transfusio vel translatio, lg l. denouat. tollendo veteris obligationis omnino, & præterea §. l. quibus mod. toll. oblig. quare sublata semel nō potest iterū suscitari ex regula nrā lgis = quę doctrina exponitur exlg rubrice 36. & sequentibus de iure dotiū. Quanq hęc est species. Mulier, quę nubere filio volebat dotis nomine dedit eī obligationē, quę aduersus Seiū habebat; delegauit eī Seiū debitorē suū. Delegatio est nouatio interuentu nouę personę. Veluti q primus debet, exprimit se q animo liberandi primi: vel q primo debeti exprimit se nō debitor a l. creditore liberari, hęc est nouatio, quę dicitur per delegationē, lg delegare ff. de nouat, vel per expressionē de qua agit lg & elegantes I. § seruus pactionis C. Vbi Fidei de dolo, dic. lg quidā C. § quidam I de sequestrib ad SCtū Velleian. lg qui liberum 37, fine vbi Goto fredus de operis libertor lg & seruus 104 hoc tit° Dond. lib 15 ementar. cp 12. Petrus Maurus Aretinus de fideiussoribus & pactis cp 2. ner Valencia tom. 1. illustr. tract. 4. cp 3. n°. 7. & C. Arias de Mesa tom 2. variar. cp 16. fere per totū maximē n°. 11. quibus tradunt ex manuscripto Dni Ramos ad leges Toling & papiq, 2 p. cp. n°. 9 & 10. Seius q°. mulieri debitor, quod mulieri debebat exprimit sit futuro Marito, & sic creditor mutatus est, antea enim mulier erat creditrix, postea illa dimissa exprimitur obligauit se futuro marito ex causa dotis. Maritus acceptio tollit obligatio

huic

UVA. BHSC. Ms 070

huic extinctori, ꝙ qua specie solebat dici abscisè & absolutè, ꝛ mulieri perire, idest extinctoꝝ obligationis, quæ per acceptilationem à Marito factæ dicit, ergo mulieri accedere, ipsaque creditæ suæ amisisse. Dequa in doctrina expressius Scævolæ quærit Paulus, & sic distinguit: Videndum ꝙ primùm è, an hæc de legato facta sit ab vxore ex causa dotis, vel ex alia causa; quia si ex alia causa facta est sequemur id, quod inter alios actum aliis non nocet, quod si ex causa dotis facta sit, palam est, non aliter effectum sortiri, quàm si nuptiæ secutæ sint, vt quilibet aliæ promissiones quæ ex causa dotis fiunt declarat l. stipulationem ff. eod. tit. effectu vero secuto matrimonij incipit arbitrio mariti obligari, & ex tunc censetur pecunia ipsa ex causa dotis accepta esse.

Igitur de creditæ ꝛ sit mariti, sequitur est, vt si ipse illud remittat, suo ergo cedat: est enim quodlibet rei suæ moderator & arbiter l. ꝛ. mandati, & habet facultatem quælibet alienandi, donandi, imo & perdendi, l. sed & si ꝛ. §. soluit. ff. petit. hered. ꝛ. Ipse remisisset, si diculy esset vt periculy remissionis, siue acceptilationis ergo vxori asserret. Itaque concludit nomen acceptolatæ à mari to post nuptias secutas ipsi marito perire. qui maritus accep to tulerit antequam matrimonium sequatur, res potuit nihil videri dotis debitæ esse. Non decidit amplius Ulpianus, sed Paulus, ꝙ si quis adiit nuptias non secutas, nonatenus, si in nomine promissio marito facta effectum sortita non fuisse, quia pen det ex tacita additione matrimonij. quæ ergo acceptilatio facta à Marito nullius momenti è. quia non erat creditor, neque sublata fuerat obligatio, quia debitor prius vxori tenebatur. Postea idem Ulpianus l. si ante §. sequenti quærit, & dicendum sit si Maritus debitori eam dotis accepto tulit, cum vxoris

ꝛ

UVA. BHSC. Ms 070

lg Stante matrim°. Valere acceptilatę, liberari ꝙ debitorę ꝑ certo supponit; quia quicunq alienatio facta à marito de dotali vxore descendente valet, excepta alienatę fundi dotalis, qui sit per pignora, vel hypothecę obligatos. lgt. & toto tit. de fundo dotali. Ergo, hoc casu perdet dns vnus quo casu verificata illa generalis suppositio, cuius superiorem mini, ꝙ magis è, tenebit mandatarius ex mandato tanta pecunię doti dari, quanta furat de vita, & minoris iusta acceptilata vt exponunt Petrus Barbosa, lg 2. 2pe. nº 44. vers. 2. princ. paliter, ff. soluto matrim. Soepe Gentilis lib 1. de donat. conjug. ꝑ. 23. lib 1. nº 52. ~

Nº 52

Sed quod diximus pecunię dotis, nempe ci prędę è, ꝙ Maritus ꝑ priā voluntate acceptę tollit obligatos debitori. Quare, si acceptę ni tollit, nec potuit pecunię exigere, quia debitor soluendo ni fuit, nec ei potuit ꝓfutari culpa delicta per reditę decoctionē debitoris ad vxorę spectat, vel adeę, cui dos erat restituenda, lg ꝓmittendo ff. ꝙ si à debitore 3. lg vti ꝙ. de iure dotis, Ergo dubitandū erit nomen, & restituenda vetus obligatio ad favorę vxoris vt de dote agat, & exigat, quantę poterit exigere, vel ei cedenda erit actio à Marito, eius vę heredibus, vt mandata acceptio expediatur. Vetere enį experiri ni potest, quia semel extincta per novationem amplius suscitari ni potuit ex regula nri tit. = Vnde si nomen facile sit minus idoneum, aut inexigibile, periculo ad vxorę spectat cuius antea fuerat. Nisi eo tę pore datę sit, dotę, quo ig ni erat soluendo debitor, & Maritus eius mortę scius, passus fuit vt sibi delegaretur: tunc enį ig suo periculo fecit, & sciens prudensq; nomen assumpsit dicto ꝙ si à debitore. Dequo latius disputat Ant. Fab. lib 12. de rectorar. ꝓb. sed videndus plenius agens Dnus Olea de cessione iurium tractatu

vlt. nº 7

tit°7. q̃3. ex n°7. quiã hẽc inspecto adnot ñ expectat.
Hoc tñ very est, q̃ nomen manet ñ exactz, post dissolutz
matrimoniz, q̃si vir durante matrimonio dubitet ac-
ceptz tulerit obligatoz; modũmcte acceptilatiõ facta si
ne mulieris iniuria ipsius marii periculo cedit lg j ribus 66.
§ si vir 6. soluto matrim°. Inopiã enj dubitorũ, ñ tollit
obligatoz, quin ulterius exinaniat lg nz ff 6. de dolo, lg si
plus 74. § vlt°. de evictionibus. Potuit quippe debitor fieri
solvendo, nisi ei obligatoz acceptz tulisset Maritus =
quod de acceptilatiõ diximus de donatione retinendz e, si vir
dotz ab alio p̃ uxore p̃miss, ab alio donandi animo stipu
latus sit, cui quippe periculo cedit, d priuz debitorz p̃ donatoz
dimiserit lg dotz 35 de iure dotiz, vt d̃a lg vtrinque cum
recte dixerat Barbosa vbi p̃xime n° 12. = Inquo articulo
tantiz superest querere, si mulier ñ dz secuti nuptijs accep
tz tulerit obligatoz futuro marito, ex p̃missõ futuri mari
ñ an debitor liberetur? liberari cenſebat Labeo, quia ñ est spon
si debitor, manet debitor sponsę. d̃a vero Iabolenus j lg
debitor 80. d 83. de iure dotiz. quiã licet posit sponsa
nuntiz repudij mittere sponso, ñ de iure ciuili loquamur ñ est tamen j eius potestate mittere, vt repetere detiz obligmatrimonij
quandiu eius spes durat lg q Seruius 8. de d̃a dotis causa data
lg si ego 9. § 1°. de iure dotiz vt dixi lib. 1. quæstion. sect. 2 cap 3 & sect. 3 cap. n° 1.
quare interij ñ potest à futuro Marito celebrari acceptilatio q̃a
ñ dz creditore, nec ab vxore futura, ne spz dotis, matrimo
niz qui fraudet. =

Alia speciꝭ de transactiõe dotis solutz

q. per eam tollat ius obligatio vt suscitari ñ possit, exposui
eodz libr. sect. 2 cap. n° 5. ex n° 13. quæ loca, & alij multũ nonis-
simè adduxit Dnus Olea de pacto tract. 5. q. 13. n. 23. ideo

UVA. BHSC. Ms 070

2deo nō repeto. Illud in ſ̄ presenti nō ē omittendū, q ſ̄ lg 2
mota 6. C. de transactionibus, docemur, omissq semel querel-
lq, & ſ̄ fides placitorū nō seruet mutandi uerū nō possq
sed ad adimplementū actiō prescripti uerbi, uel ex stipulatu
agendū esse, q nūc ōformē est. Sed obstat exclusiuo ff q
ſ̄ lg si instituta 27. de misc. testam. = Ingnia antinomia
ponenda sunt quibus placuit Accursij, & Antiquorū celeb-
re apud Denoz pagina mihi 107. eūq assentiri Oldr.
lib3. de apicibus iuris cp 12. nº 10. & 11. = Distinguntq
inter transigentē ipsū qui instaurare querellā potuit, eiusq
heredes quibus hoc denegat. Addunt q rāoz: quia ipse
transigens ex persona sua potest mouere querellā, & per se
quā indoare, aut ꝓsequi, q nq dubium ē de transactoz.
si aduersarius nō impetat, at heredes nō preparatq ā transi-
gente mouere negnient, lg posthumus 6. ff. de inoff. testam. lg sequenti
de inoff. testam. = Vera hanc differentiā patuit diuisse
dictq lgi 6. colligit ex eius prio, ubi, q mota querella =
ergo ig erat preparata, ut eq possent ꝓsequi heredes rupta
fidē transactionū, quasi illa nō intercessisset = Idcirco
abbas deliandi ratiōe merito recesserunt Flagnimus lib1.
q tomorum. c. 10. & alij apud Denoz ubi ꝓxime.

Quare ut
ex ultimo solutio petenda est ex illō uerbo dictq legis 6.
omissq querellq instaurari iurū ratiōe sinit = Materiq
heredq, qui q scripto transigit nō tantū decidit a lite querellq
ut ponit dicta lg 27, sed decidit a querella, ab indignatē,
ab accusatiōe testamenti, etiā q pars hereditatis, ut eiq
preterita ex iure accrescendi adeatq portioq admittenda
prio institutoris & exheredatē liberoq; nec exheredata,
omisit quatoz de inofficioso, etiā q pē heredituſ, qui

preterita

UVA. BHSC. Ms 070

pzterita fore debebat, hoc e omittere querella, duabus
a querella mutuꝫ Patri remittere, quo finita intentio
querellꝫ ff Papinianus 8. § si postꝫ de inoff. testam = q
si simpliciter delite transegisset, n statꝫ mutuꝫ remis-
sisse Patri videretr, sed sub illa tacita dictio, quꝫ tran
sacto innoluit, si forte placitaꝫ forsett dictaꝫ sinnt
tuta ff = Itaq differencia vtriusque tpꝫ animo transi
gentis subsit. Sicutꝫ transegit, omnit vel remittque
rellꝫ extincta fuit accusatio, n ob transactuꝫ, sed ob
remissionꝫ mutuꝫ; si simpliciter transegit de lite sup
tafde transactionu, integra manet & sequitur querellꝫ =
f. Quinto sic celebrata, omisso querellꝫ vt pars bonorꝫ
mihi det, sicutꝫ ex testa sta, implet omittendo, &
perficit tracta nominatus, deque ff. ad l. 6. = 2a ita
fit, ducitꝫ a lite vt det, q est pactꝫ nudꝫ, quia n incipit
pit ab adimplemento vt dixi; deque loquitr ad.
l. ff. vt stat ibi pacto tranxactionis. = Que tria ad
vario effectus p tractatores deducunt late & plene nrꝫ regulꝫ exp.
nentes Dnus Larrea allegatꝰ 22. per totꝫ Dnus Salgadus, la
bernto creditorꝫ 2te. cp. 27. ex nº 41. Noguerol allegatꝰ 21. ex nº 14.
Carlebal de Iudicijs 2 tom. tit. 3. disputatꝰ 22. per totꝫ, & dispute
23 a prin & ex nº 19. que plurimos amulant. Semper in rei
nendꝫ est, si n sit prius obligatio ex tracta, sed cessa; subblato
pedim. nꝛtꝫ denuo nasci, quꝫ tunc redire, aut appanere. Multa
exepla adducit Paulus ff nro § sacrꝫ, & ff. quinq 98. § aneꝫ de solut.
Alia obseruari poterunt a Curiosis nris iuris lectoribus, & ipsꝫ in nulla
animaduertemus sres deposita surrepta sit sine dolo aut culpa
pa depositarij, liberatr tab obligatꝰ depositi, tantꝫ, vt nec teneatr
cauere, se restituturꝫ si ipsꝫ potestatꝫ sua peruenerit. Quod
si defacto perueniat, ipsꝫ incipit tenere depositi, sine nouo tractu

UVA. BHSC. Ms 070

quia porsus nō sunt prorsus extincta obligatio ꝫ cessabit ꝑ nō esse
restitutionis cōpiā lg si sine dolo 20. ff depositi. quę sic recte
exponit Cusanus lib 22 observat. cp 30. & post eū Arai de Missa
lib 2. Variarū cp 35. nō 17. ~

N° vlt°

Cōq Iustinianus stat ꝫ obligatio nō tollitur obligat. tantū recepit quatuor modos, nē pe solutę, nouatę, acceptilatę, & dissensu, qui & acceptilatę est ꝫ tradibus, quī dissensu pertinent: soluit sum vt exutamę, ceteros nō prorsus tollere obligatę, sed quadtenus. = ex quo licet obligatio & depositio pe cunię precedente oblatę facta debitori & solutę sit, tenę quoddam nus effectu quor vera solutio operatur, lg si creditureu 6. lg si acceptę lg. C. de Vsurīs lg obligatę g. C. de solut. dixi lib 2. opusculor. cp g n° 8. nō tamen dubium liberat, quę dū obligatio manet: idcirco si de bitor iterū retrahat pecuniā, vetere actę nouitā, lg si prinuque C. de distractę pignorū; quia nō est prorsus soluta ꝫ ad instar. Sic etiā si creditor debitori succedat, vel e cōtra, ꝫ simul in vtrumque lg stichū 95. § addito, de solutionibus, ex quo resultat ciuilis modus tollendę obligationis lg penult°. de solut. quī eatenus habet effectū, quatenus vtrinq; quę persona ꝫ substituerat. Igit si hereditas emota sit heredi, quia cessat ꝫ substituerat prothima actio lg ēq qui 21. § vlt°. ff. de inoffic. testam. lg Martius 22. C. eodē tit. & alijs casibus, huic similibus, quos prosecutus sum lib 3 opusculor. ad lg 2 duo fer 93 de solut. = Ideo ꝫ presentī abstimo vt omittam singula ponę. In quo si aliqua dixi, quę vobis clarissime Auditores Vsui esse possent, laudę, gratiaq; Deo reddamus, qui inchoasse, persequę dedit. =

positus sit huic observationi finis, duodecimo
Kallendas Maij salmanticę anno 1663. =

~=~=~=~ LAVS DEO. ~=~=~=~
~=~=~=~

UVA. BHSC. Ms 070

UVA. BHSC. Ms 070

UVA. BHSC. Ms 070

UVA. BHSC. Ms 070

UVA. BHSC. Ms 070

UVA. BHSC. Ms 070

UVA. BHSC. Ms 070

UVA. BHSC. Ms 070

UVA. BHSC. Ms 070

De Celsi Pauli q. Controversia circa obligatus. areæ & eor uindicationis

Sive expositio & oppositio antinomiæ, quæ extare videtur inter lg. qui rem 98. § areæ 8. de solutionibus quæ refellitur lg inter stipulantem 83. § sacro de Verborum obligationibus, & in lg Servus 21. § 4 de adimendis legatis, & lg si chorus 79. § area 2. ff. de legatis 3.

Paulus in dicto § areæ 8. hanc q̃ versat; Ait, cum areæ alienæ promiserit per stipulationem: antequam peteretur, vel priusquam solveret, Dominus ædificasse posuit, dubitavit an debeat debere, ex eo q̃ mutata fuit fra areæ. n decidit statim quæstionem. sed obiter aliquid tenet de homine debito alieno, & à Domino manumisso, postea Servo facto n debere: quia: expresse reprehendit Sabinum, Celsumq; putantes iterum debere, & Veri. n est. Iudicat differentiam esse inter Verum quæ casu, ng Servus adepta libertate desinit prorsus deberi, nec recidit obligatio, quemadmodum utendi fruendi Servus: aliud enim videtur hoc esse Dd. lg Servus 21. § 1. de adimendis legatis: at vero area semper manet quæ fuit

UVA. BHSC. Ms 070

quęnus ꝙ dñi̇ imposita sit. cum maxima pars area est
ꝙ dñi̇ ꝙ ipsa cedit. l. 9. ſ. sui autē de superficiebus. ff. de ipso
mut. Iuliani. Ergo area non fuit exempta obligatio, sed
cessauit quandiu manuit ꝙ dñi̇. Et q magis est manente ꝙ dñi̇
no debet, petaqu potest area ipsa, quęnus. Dignatio faciendo
sit ad ꝙ similatio areę.

N. 2

Celsus vero fac. l. si chorus 79. ſ. areę
respondit, si area legata ꝙ dñi̇ ꝙ ea imponatur quandiu ꝙ dñi̇
ita manet petitor non posse directo in ꝙ dñi̇ actione agere reducta
sit petitio posse quo admodum si seruus legatus sit, deinterim ma
numittatur quęnus hunc petitor non possit alienare petaqu possi-
dere seruus factus sit, in primis Celsus ne distinguebat inter
areę cui imposita ꝙ dñi̇ est, & seruum cui data fuit libertas
quo repręsentata à Paulo, deinde censebat areę petitor non posse
quandiu manebat ꝙ dñi̇, q falsa ee ostendit Paulus, de
negue exulumabat, quęnus obligatio extincta esset per ma
numissos seruu posse succedere, sed tertio emptori seruitutis reddita
& nomo omissus. q etq refutat Paulus, vnde inter hęc loca
implacabilis esse antinomia, inhęrq qui sibi contrarios esse ꝙ
ti Pauli, qui nec accordiq posse reduci, incuipabiliter sa
ne censuerunt ex Veteribus Raphael Cumanus & Jose
phus de Salinas ad l. 79. ſ. vlt. ff. ex Nouioribus Cusanus.
tractatu. de Affrictu. l. 9. ſ. fructu. 36. de Vsufructu &
sepe Barosius lib. 2. de solutionibus tit. de essentio.
per a nomo Guillermus Fornerius lib. 2. selectorum
cap. 6. Morla, emporio tit. 1. de legibus, q 11. nº 22. & 23.
Richardus, ſ. 1. nol. de nouitibus pro 26. Dnus Velasius
ſ. Receptatoribus Sabinus & Procule cap 63. alij quos ade
re si potuit relata ab Osualdo ad Donellu lib 18. cap 17. lite
ra K. ~

N. 3

Sed ut progenio schole & nostro anti
nomię

antinomiq in iure legatam non fabeamur, quis non
nullus hęc videatur proterua. Ir primus agnos
cendum est de obligatione areq in qua postea edictu super
instructu fuit, to dirutq & de obligatione serui manumissi
o iterq ad seruitutq reuocati, Itroversig fuisse inter Celsq
& Paulq, quod n' possumus negare, Paulo ipsi expre
sē atestanti, dicto § aream, & dicto § salram, Celsus
dicebat areq promissq (quę hr potest supponit) dicto
§ areq vel legatq (sequa Celsus ipse in dicta le
ge 19. § area) desinere esse obligatio. si in ea edictu
ostrueretq, vt desinit seruus liberi si manumissus
sit. Nihil tamen obstare quod iterum suscitet obliga
tio si destructo edicto area iterq appareat, vel manu
missus iterq fiat seruus, quia prima causa esset libe
randi & obligandi, quod aut dari n' possit si liber sit,
aut dari possit si ig sit seruus Ait dixi, paraphrasi
ad dictu § sacrq. Paulus vero cuius sententia obtinuit
censuit Celsq obligationq semel extinctq amplius n'
posse suscitari, quę ut principalis dissensio, disensit etq
circa exemplaq, seruo manumisso, Ipsius fuit Pau
lus extingui obligatoq, sed negauit suscitari per super
venientq seruitutq, quo a Celso disensit, & ita dicto
negauit Paulus extingui obligatoq per edictatoq,
superuenientq, negauit que peti iterum non posse, quia
imo peti potuit licet non ipsa area, sed estimatio sol
uenda sit, in quo denique disensit Paulus, sed in
eo quod directo edicto iterq area peti possit non
potuit a Celso dissentire; ng quę-docuerat ebq super
structo edicto areq deberi & areq multo magis debuit
fateri destructo edicto deberi, & peti posse, portquę do

UVA. BHSC. Ms 070

formam aree reducta est, ea tamen est crisis & per
picatia Triboniani, quem semper reputo occulatissimu & fur
dacissimu Iurisconsultu vt verba que habemus ex Celso
in dicta lege 39. indicant demonstrant, sed ea arte collo
cata sint vt accepta sine violentia reddant Virg doc
ting Paulo & ceteris Iurisperitis conformentur in eo
demonstrando labor nostr perbas ferias versabitur
in quo quia nouu nec vulgo notat ducturus sum an
nuentie Deo maxime atentos vos velim carissimi &
clarissimi Auditores

N° 4

Prgmonendi etiam estis, si area
à Domino legata sit, & Dominus ipse superim
posuerit & destruxerit aree & impositio sine & destru non
extinguit legatu aree nisi heres paratus sit prestare
pe illud factum. Dominum, eunde que Testatorem
mutasse voluntate & deserte prouidet ex lege seru
sily ff. § si aree ff. de legatis 1. Igitur area non
consumitur, non desinit area esse, non interit area
per impositionem & destru, quia area maxima pars
& destru est, & quidem principalior, cui cedit ipsa & de
structum, & sic Seneca dotuit signanter Paulus in le
ge qui res 98. § aream de solutionibus, ex quo
intulit Labolenus in specie proposita structaque de
bere & solum, & superficies, id est totam domum, lege
si aree 39. de legatis 2. vt doceri quodlibet aliud
aucmentu voluntarie factu in re legata à Domi
no, eodemque Testatore, lege si ex toto C. de legatis 2.
Cumulus Merillus libro 2. perbrum observ
nationum capite 30. Volut textum Labolenus

indixante

indyſtinctē accipere de area aliena, vel propria Iu
tatoris, & de ſuperſtite impoſita ſine aberrando Domino
areę ſine ab ipso Domino Teſtatore. Sed in ſpecie pro
poſita aliene areę legatę ſuperſtitę nullus Iureſcon
ſultorę dixit contrarię in contractibus decidit Pau
lus noſter in dicto § areę. Faceſſat ergo acumen hoc
& Vulgarem Verumque ſenſum retineamus dictę legis
34. § ſi areę & dictę legis ſi areę 39. quia de
area propria a Iutatore legata, qui tenent omnes ſa
ſci Vbique & porteſi Antonius Gomez primo tomo
Variarū capite 12. nº 16. alię que quibus abſtinere
latiſſime a Lainez numero 18. Ioannes Garcia de ſpon
ſi cp 22. numero 34. Bazquez Menchaca de ſucce
ſionę creatione § 10 numero 10. Petrus Barbo
ſa in poſthumis ad titulū de legatis 1. indicta lege
ſi ex toto &. ex numero 1. Vbi etiam Marcheſus &
cum eo conſentiens Donellus dicto libro &. capite 17.
Caſatius indicta lg 34. § ſi areę. qui intellectus ſua
dit in §§ antecedentibus, quibus Conſultus locutus
fuerat de matatione formę facta ab ipso teſtatore, &
ſtatę ſubiicit de area & de ſuper impoſitaę & diſtaę

Nº 5

Notemus ergo,
ſi area legata Vel promiſſa ſit debeat ipſa areę, quam
ſuperſtites ſit impoſita, quia per impoſitos ſuperſtitę in de
finit area eſſe, quam mutatę forma exteriori dic. § areę. Secus
ab ipſo teſtatore eodęm quo Ino ſuperſtites imponat arbitra
tu domus, ſed hoc ex Voluntate teſtatoris, & deſcando
area Voluit applicare legatę Vt per alia quodlibet aug
mentum dic. lg ex toto de legatis 1. lg cum ſunduſ lo.

de legatis

UVA. BHSC. Ms 070

de legatis 2. Ex quo apparet q. hos. de area per se sump
ta falcina area legata modificatu agitari: nanq si propria
legata est, & a Testatore ponat superficies manente edificio h go
test disputari de area; quippe si Testator mutauit voluntatem n
hil debetur si n mutauit voluntatem n debetur area & toty edifi
cij: ideo q manente edificio, nunq area sola pet potuit.
Secus de ea aliena area essot legata, q etiq manente edificio
deberi & pti potest dicto § areq. Si vero domus destructa sit, &
ad areq redigati; tunc quæstio nra agitari potest tq area pria
legata q aliena.

N°. 6. His suppositis videamus q senserit Iuuentius
Celsus de area legata ædificio remissa mentione, sive propria sive
aliena? Stat quidq ex historia, q attexuit Pomponius Ictus.
l. 2. § post hunc 81. Usq ad eos de origine iuris in secta
diuisos fuisse Ictos, quibus initium dederunt sub Augusto
& Tiberio duo illi acerrimi Antagonistæ Ateius Capito & Ar
chaus Labeo. Capitoni successit Massurius Sabinus. Labeo
ni Nerua & Proculus. Ex quibus dicti Sabiniani &
Proculiani. Ex Proculianis fuit Iuuentius Celsus. ex Sa
binianis Priscus Iabolenus. Vt sine notæ iq Pomponius &
post ipsq Cuiacius, Rutilius, Bertrandus, & cæteri qui Ve
teres Iurisconsultorq scripserunt. Stat etiq secta Proculia
norq imbuta fuisse Stoicorq præceptis. Sabinianorq vero secta
fuisse peripatetica, id est ex Aristotele. q notauit Faluanus
s tractatu de Vsufructu cp 5. nº 12. & agnouit Merillus de lib.
q 30. ne immoremur; singulis positionibus suadis. Stoici
censebant existentiq rei & iq magis
pro interire diuersa accepta, cuius etiq opinionis fuisse Pro
culianos liquido. Stat ex lq adeo 7. § 3 q 7. de adquir. rerq do
m. & ex aliena inst. de rerq diuisio. Sabiniani 2a. totq esse

UVA. BHSC. Ms 070

attribuebant mag sine equa frā deduci aut Vsufructū nō posse.
Dicebant 3 q per inductos ffrq nunqq interire mag. s mag ffrq
ualere. Cuius opinionis neutra approbata fuit; sed media
fuit Viā excogitata, vt si maa esset permanens, que ad prīs
ng ffrq reduci posset frā cederet mag; si Vero esset maa tran
siens, que nō posset reduci ad Veterē ffrq. maa cederet ffrq.
De equa Vsufructu. multa & multos adūcit Osualdus ad Do
nellū lib 4. cap 12. sed dedyensio Victoris hac re sig
nanter refellendi est Cuiacius tractatu s. ad Africanū s dic.
lg 36. de Vsufructu Merillius libr. prioris observationis cap 7.
seq tanq culpandus q electos medios Vie imputat Riboua
no. adeundus est Iustus Lipsius libr. physiologie Stoicorū
dyssertatio 4.

Vnde apparet subentis Celsi Stoici, & Pro
culiani ex principijs sui dogmatis debuisse docere extan
ne legatū areę si ędificij imposti fuisset: q. area, que erat
p. materia illo ędificio percepta erat per impositū nouū fo
& hic est genuinus sensus ex mente Proculi & Celsi illoꝝ
Verboꝝ dicte lgis 79. § area. Area legata, si ingędificata mā
tr pore fuerit, ac rursus area sit: quoquo tunc pacto nō poterat pron
in diberi. p. docet manente ędificio pta areę nō posse; id est
nō deberi quasi extincto sublatoq; ędificio. Secutus Vero pa
rea obligatos sublato ędificio, quia nullū inconueniens repu
tabat Celsus q obligatio semel extincta surgeret. Igitur
hęc doctrina Celsi ex cuius mente equē Vera est, & ita p̄na
ac, aliena. Quia generalitate accipit tag hunc § 4. Heloni
s. quę adducit Socinus pallet Petrus Barbosa, dic. lg 21 ex
toto C. n. 3. licet nō ibi disputet. Per diuersa Fabolenus qui
ex Sabinianis fuit dic. lg 2. § Vlt. sine de origine iuris. ex
prīs sequitur & Scholę debuit dicere mag antehabendę
ęę

Cui. ine mag. secq trahere ffq. & per Dsequens fi area legata
fuisset, & ei imponeretr ydistaq; totq cedere Legatario; id circo
ex mente Sabboleni nulla fit mentio Voluntat Testatorij lgis
xxij 39. & legatis 2. que desumpta est ex libris Casij qui
fuit alter Princeps Secte Sabiniane. Vt inquit Pomponius de
lg 2. § post hunc 47. Inquo michi Visus est labi Merillus
lib 2. posteriorum observationu cp 30. qui dixit ee quesitaq Volunta
tes apud Sabolenu. q. Dnus propter aree superstitu imposit.
quia Sabiniani Vt ydistaq deberet, & sequeretr nus aree n ni
si tebant Voluntate, sed potius qualitate Vt mag. Vtpianus vero
y dicta lg Seruij fily 47. § si aree & Paulus y dic § sacrq
& y dic. § areq, qui ex ffeso nulli Secte adicti erant, y hanc Vel
illq sequebant Vt Veritas elucebat, & Sabiniani Dscenserunt
seo tanty q docebant areq n genue per imporiaq ydistaq: &
ideo si aliena area legata, Vel p missa fuit, & a Dno ea
ydiscaret. (q quo casu & Voluntate Testatorij Vel p missoris
despectari n potest) deberi pteaque posse licet ytimatio non
ipsa area prestanda sit. Ceterum si a Dno legata sit y dicit
deberi Vtrisque, quasi Testator Voluerit ampliare legata nisi
heres fuit Sabinij animij admoneri. & hec est ss. que ob
tinuit

N. 8

Cui. ine Vlla Voluntas applicari potest a ss. Sabole
ni y dic lg 2 aree 39. Si aree legate post testamentu facti
& distaq impositq est, Vtrisque deberi: & tolq superstitq.
Cassius tractatu 5. ad Africanu y dic. lg 36. & Pomponius &
Merillus dic. cp 30 Voluntes hec Verba indistincte accipe
re sine propria sit area sue aliena: & ex mente Sabi
forte n errant: & ex mente iuris errant peruersè: a q. n alter
Vtrq deberi quq ex animo ampliandi legatq quq habuit Testa
tor & idq; qua Dnus dic. lg 99. § si aree. q Vt possunt accipi sine

UVA. BHSC. Ms 070

sine violentia nec debent accipi de area ꝓpria legata.
que est minus accepto vt supra notau. Deinde facile
percipitur ff. Celsi. l. ult. lg 39. § area: tanq quippe docet
si area legata sit dei superstitj imponat, bene peti nō posse.
Very dit, Celsy voluisse dicere nō deberi, sed illud verbū etiā
significat nō posse peti area ipsa manente ędificio. quod
semper verū est, quia si ꝓpria erat Testatoris perseverante
voluntate nō area sed ędificia petendi est. dic. lg 39. mu
tata vero voluntate nihil peti potest nec area nec ędificia
dic. lg ff. § si area. Sed si erat aliena nō poterat peti area
effecta; id est nō poterat nec peti vt ipsa area prestaret, sed
estimatio. dic. lg 98. § area. In quo nihil video si area nō
si alius occultator sit, cui ma tanq placeant.

N.o 9

Ab hac regula
area legata excipiendus casus est, q.o nō ꝓprietas areq sed
vsusfructus legatus est. quia vsusfructus stat, corpore quo
subblato plene lg2. de Usufructu prio institutionis eodē tit.
corpus dicitq apud Procos summa significat nō magnitudi
sed figuram exteriorem ipsius, que oculis subijcitur. nq certe dei
gene Laercio, Cenone, corpus est q, tria dumtaxat longi
tudinis latitudinis, altitudinis, videndus. est etiā Lipsius lib. 2.
physiologiæ Stoicorum diserte. nq deliria Stoicorum, hac
re nec recensenda sit, quę etiā ita nri irriserunt, vt stat
ex tit. de rebus corporalibus & incorporalibus. Igitur quod
interest vsusfructus id est si ꝓpria res mutetur ac si ipsa res
pereat lg repeta §. § si areq 3. quibus modis vsusfructus amitat.
in tanq vt interea licet res a ꝓprietario mutata sit; Usu
fructuario in remedia parata sit. de quibus sequentibus
textibus agitur. Unde e contrario si edificia legata
sint & corruerint, nō debetur vsusfructus areq dic. lg repeta §. §

rei

N. 10

remissa tio. lg Seruitutes 20. § si subblata 3. deseruitu
tibus Vrbanorum prediorum & per dsequens si ędes eę corrue
rint, quarum Vsus fructus legatus sit restituere non debet.

~ L ~ In magn qui Seruum sic emunt Vsus fructus legatus
esset, periisset. qui sit Verba Ciceronis, topicis ad Trebatium Icti.
Digesta Vt in corpus iuris referrentur, quibus Donat tex. lg quid
in lo. § n tanto t. quibus mod. Vsufruct. am. ex quo Parisiensi
Senatu decisum fuit, habentibus domus ad Vrbem Ostiensem, si ui si
ędes casu corruerint, licet Dnus in ibi alias fabricauerit, vt testa
tur elegantissimus Annęus Robertus lib. 3. rerum iudicatarum cp. 8.
Itaque quia legatum proprietatis ipsa affecta, legatum vero Vsufructus
tantum corpus rei sine fr exteriore: area legata debet ex termi
nis quibus ędificium superimpositum sit ex. prędictas distinctiones:
legatum vero Vsus fructus extinguitur per mutationem fe. qui differen
tia manifesta & vera, eamque docent Accursius & Veteres post
quos Don Ioannes de Castillo de Vsufructu cp 7. Rebuffus trac
tatus ad Africanum lg q Vsufructu 36. de Vsufructu Ant. Fab.
ibid & lg peta §. 3. de mutatio. Annęus Robertus dic. cp 6.
Guillermus Fornerius lib 2. selectorum cp 16. Donellus & Gualdo
lib 10. cp 18. Iulius Patinus lib. legum Gallicarum centuria 1. q. §.
Cg in Voluit agnoscere
Antonius Merenda lib 2 Controuersiarum cp 19. nō 9. qui ex nō 12.
existimat n aliter interire Vsumfructum quam si tota area ędificata
sit & hanc interire similiter legatum proprietatis. Verum q §. p. docet
n interire Vsufructum aręę si pars aliqua aręę remaneat tg Verum est
Vt nullus sit Auctor qui dissentire possit lg si cui §3. de Vsufructu
quę admodum nec fundo Vsufructus simul, licet villa aut casa
in fundo posita decidat, quia villa est accessio sine accidens re
spectu fundi, nec eius fr mutat, lg fundi 8. quibus mod. Vsufruct.
am. q Vero docet hanc similiter interire legatum proprietatis, n est Verum
Vt

UVA. BHSC. Ms 070

Vt j prędenabus deputata. Rursus cens et aucmenta quę rei acce
dunt ad vsumfructuariu pertinere, q̃ n̄ negamus si aucmenta sint
talia, vt n̄ mutent frę exteriorę rei, vt fundi, vel una si metala n̄
uniantur fundo, aut per alluvionę augeatur, q̃ ita si fundi. 9. §l.
& sequentibus. de vsufructu, vel si in fundo villa posita sit quę est
accessio vt dixi q̃ si heres de vsufructu legato dic. q̃ fundi &.
n̄ vino, si per talę accessioę prorsus fra mutet, dic. rei mutatio.
Notandę ehą est mutatioę frę, area per q̃dictą impositioę n̄ esse
exaratioę naalę, sed veriuę alteratioę. vt dixit Cuiacius. dic. l. 36.
vel exaratioę civilę, vt n̄ male appellant eą Paciuę dic. q̃ ff. quę
luct, sale. vsq̃ dum sat, vt & illię frę. area in ipsa n̄ mutata, s.
semper perdurat vt talis & vt maxima pars q̃dictą dic. § areę.
Secus de massa argenta, aut, quę mutata quoad frę si ex ea pant
scyphi, nanchdita, malcatur, sed utrę dicitur, & sic corpus re vera
mutatur, & n̄ manet idę quoad latitudinę, longitudinę, altitudi
nę, ex quibus dstat formaliter corpus vt tale. Ex quo si areę
vsufructus legatus sit, & superimponatur ei q̃dictą, & hoc
modo, debet vsufructuarię areę q̃ eadę est. & per dsequens rei
mutatę non erit si ex alio capite mutata non est si post dstitutę
areę ędificatę sit à p̃ietario, & postea tollatur superstruc
tę si areę TV. de vsufructu. d. vero si vsufructus q̃dictą vel
scyphorę legatus sit, & q̃dictą delinatę, vel ex pro dicitur
lucę dentio alicui simile, & eodę loco dstituatę, vel alię ex
hręditate aut ex aliquo &celatore fuerit n̄ restituatur vsufructus &
multo minus debet, si mutata fuit fra areę dictioę. dic. q̃
per vsufructę 36. quia areę eadę fra est pręque ad aręgredi
endi. sed opera n̄ sunt eadę frę sed similis vt docent superiores
n̄ relati. Quid vero dicendę sit si massę rudis vsufructus le
gatus, & ex ea fuerint scyphi, & item ad massę redigantur. Non
dubium quę sit. q̃ quid in lo. § si massę ff. quibus mod.
vsufructus am. Ibi de massa agit, & scyphos formatos.
nec alibi. q ego memineri. sed ex ultimo amici. q.

UVA. BHSC. Ms 070

N. 11

massq mutata fra. sunt, & quoniã ad massã etiã scripture
ligant aliã fra. est n' pristina, ducit tex. j. lg seia. ff. de
auro & argento legato ~

Ex hiis stat inter omnes scholas id priꝰ
debere ee, j. porto. Si area legata sit, & medio tpore superstes
ponat de tribꝰ dicꝰ legatã edente ad aream reducta sit & extru
cto & diruto, deberi. Quia Celsus & Proculeiani qui censebant
interire areã per mutatoꝰ formã & extincto ee, obligatoꝰ tenere
bant quoquo obligatoꝰ remd extincto posse iterꝫ succedi.
Sabiniani vero qui dicebant stãte edeꝛi mag. censebant semper
areã deberi, siue occupata ẽ sit diruta siue vacua maneat.
Paulus vero & Ulpianus (quoꝝ ss. obtinuit) quoniã diruta non
deberi, nisi ex voluntate testatoris docuerint. asseuerauit in
cidentes ã voluntate areã precipue alieno & missã, vel legatã
& obligatã manere siue tota siue diruta. qui et ductoꝝ
epilogus ~

N. 12

Restat ex diuerso inquirere, q dicendꝫ sit do
structa abinitio legata, vel mutata, an area, quã superest debea
tur, si domus destructa sit? cuius rei expꝛes texꝫ habemus
Pomponij j. libro ad Sabinũ, relatꝫ lg signifere ff. de legatis lo
ngꝫ pe deberi areã, quã e Sabinianoꝝ ss. quã obtinuit. ng area
n' perit, sed attenta fã & imposita edifitij. q̃ ꝛ̃ per pars ẽ edifi
tij, & qdꝫ maxima, dict. lg qui res ꝫ ff. & areã de solut., Vnde le
gato edifitio, debetur area, quã superest, tanquã pars reliquarũ le
gatꝫ, quod si postea j. eodꝫ area aliud edifitiũ fabricatꝫ sit
neque edifitij, neq area debetur, lg si ita 65. § si domus, de legat. 1.
lg taberna 7. de instruct. vel instrum. legat., n' debetur quidꝫ de
area, q̃ abinitio n' fuit legata area, sed edifitij, cuius partem ẽ,
n' debetur ergꝫ vt edifitij, quia nouꝫ edifitijꝫ diuersꝫ ẽ a primo
alia quæ & diuersa fã & stat, q si particulatim reperta sit domus lega
ta, n' extinguit legatꝫ, quia refectio, n' mutat veterꝫ speciẽ sensuã.
Dic. § si domus, iuncta lg proponebat 75. de Iudicijs, notant om

nes

UVA. BHSC. Ms 070

omnes relatr supra nº 9. quibus addendum est Dnus Sarrea allegatus fiscalis 22. ex nº 24. ~

Nº 43.

Hec vera sunt ſlegatis, quoꝝ dies nondum cessit; ceterum si domus, et post mortem testatoris vicerit, nedum area debetur, verum etiam domus nova, si forte ab herede restituta sit pstanda legatario deducta impensa boni viri arbitratu, lg q sapte. 40 § si pars dom. de dot. debita, que loqtr de legato domus ſdicto relicto, cuius dies legatum cesserat, lg domus & de sequenti de legat. 1. que loqtr de hac ſlegato additionali relicto post mortem heredis, lg 4. do. 2 q. dies legatum cedat, q. licet ſtieri heres sit dnus, lg et post lis 22. § res que 2. fam. ercisc., tn legatarius est tanquam futurus successor heredis; et heres reputatr tanquam Dnus, q potest desinere talis esse, ne heres e instar possessoris maioratus, et legatarius e instar successoris, ut recte de hoc textu agens eos appelauit et separauit Molina lib. 1. de primogen. cap 26 ex nº 13. ex quo fit, vt si legatarius ipse, viuente herede repetat ea, quas postea habiturus e, post mortem, gratiaſ non posit ſputare impensas necessarias, quas ſrefect. quis fecit, q licet tales reſectiones, non fuissent sue, speranit in suas futuras esse, quarum dominium postea adeptus fuit lg fyptus 61. eodem tit. quo respectu cuentus sua potius cam refecit, quam cam heredis; quia frustra petitur lg emendet Cusat. ibidem lib. 9. responsorum Papiniani. q. post affirmatum legati pro mortem testatoris non extinguit legatum quam aliud denuo quisquis abstulerit, quia licet ante non cesserit, tn legatarius tanquam erat. nactus ſmutabile ius ad rem ipsam pro quolibet tempore ponitur et desinat, ubi heres non habeat ius mutandae voluntatis testatoris vt dixit Posredus, qui de hoc late agit, dic. lg si chorus lg. § area. ~

Nº 44.

Multo q. magis hoc erit affirmandum, si quaeras de area ig pena facta diximus, si ponatur ab alio superficies, ideo solo cedit nam aliter, quia in pectore nra nec. ſ. ſ portat ad § ſ suo solo ſt. verum dnm. ideoque de illa agere supersedemus, per quae si nra est desinat, et manet area quae superat nra manet: q dominium omnes

UVA. BHSC. Ms 070

rei 3ter p. affirit, nec subiectas ſ ſrã. d ſ re, d ſ mãa ipsa, ꝙ de dominio loquꝰ, n negauit Celsus ſ ꝙ soly ff. 9. ſ prio, d § 1. de rei vindicat. aliud é caã ad quirendi dominij, aliud dominij, ꝙ adquisitꝰ legatꝰ, stipulatio, d reliqꝫ cãs ꝙ adquirendi dominij, radicans ſ ſrã rei salt naali, ideo si perit bovꝰ vel animal, reliqꝫ animalis n debent ꝙ mortuo bove ff. 9. de legat. 2. si vivo pe rit ant. ꝙ ꝙ nry é, nãm permanent ꝓprana, d ê. expolia, quꝫ superstunt ꝙ si seruus ff. § habe surrepta 2. de furt. ꝙ. ex eadꝫ ratõe si domus ſ emphiteusi data sit, d destruat, d seruat dominij recti, d ius em phiteuseos area ff. C. de iure emphit. docet Alvarus Valascus de iure emphit. ꝙ 27. a pño vsqꝫ ad numerꝫ 7ꝫ. vbi docte d eodꝫ emphiteuta cautus tenetur ꝓpriis sumptibus domꝫ restaurare, ꝙ alio quin bene ſ arserit domus legata n é cogendus ꝓpria ſ pensa eam reficere, vt adꝫ docet nº 2. et ꝓ eodꝫ statuunt domꝰ ſ clasi ca ſ portam ꝓtabus, sit quoque ex vrde. vt domo pignori data vel ex pposito, vbi cautum mutuat rus pignoris ſ area, quam edificij corruat, q rus pignoris reale est, et qualibet area ꝑ. affirit ꝙ domo. ff. de pignoratitia act. ꝙ si fundus 40. ſ si res 2. ꝙ Paulus 29. § domus 2. ꝙ vlt. de pignoribus, quæ é tab. a quo multꝫ sequit. schola Paucabranorꝫ ꝙ 2. § post hunc ff. de origine iurisꝫ, o tꝫ juris rationali super adquisito venit ſ area etiã illud radicans oppignorata domo, et superstitꝫ solo cedere, et per consequens ſ signum vendit, quod apud nonnullos ex ꝙ ff. tit 13. ꝓ ſ. vbi notat Gregorius o Covar. lib. 1. var. cap 6. nº 3. inde ꝙ olim, fuerunt practici li molendinꝫ ad ripã fluminis distinctis pignori obligatis sit, o spem fluminis vel incendio abru mati, an si postea iterꝫ redificeti mancat sub pignore novus molen dinꝫ. negat Dnus Selgad. dalys ſ laberenta creditorꝫ ꝓ. cap 27. ex nº 50. quꝫ doctrina vera ut ꝙ dsoly sit publicꝫ n potuit pig nori subijci nisi superstitꝫ, quꝫ destructa, soly remanet liberꝫ ꝙ ſ littore ff. ꝙ quinus ſ littore 50. de adq. rer. dom. ꝙ nos de molendinꝫ ac decyterij dissꝫ. erit dicendꝫ spꝫ ſ solo primario edificatꝫ sit. =

Cognita

Nº 15

Cognita differentia ꝙ ster domꝫ legatꝫ, ꝑmissꝫ ve, ꝙ corruit, et
ad axeꝫ reducit, et ster domꝫ nrꝫ, vel ꝙ qua ius habemus, ir-
revocabiliter quæsitꝫ, superest ꝑ corolide vt ster dtractꝫ
ꝑpos vlamꝫ tribuamus distinctiõꝫ, dstat eqdꝫ, si domꝫ
dbusta sit, vel aliter dsꝫpta extinguí dtractꝫ locatiõnis, lg
si qs domꝫ 9. §. 1. locati, qꝫ ꝑpter vsꝫ et fructiõꝫ, cerat qui
hís cesantibus, ꝙ tantꝫ vt hñ duret, quin culpa, aut facto dduc
toris incendiꝫ accidat, neq; cnꝫ potest durare re extincta: dductor
in tenebit eo ꝙ casu ad omne interesse locatoris, vt signanter pllr
tꝫ ster ꝑtat. notarunt Ant. Domꝫ decis. 72. Riobacꝫ Brit.
ꝙ ꝑpter Sterilitatꝫ de locato nº 13. et §3. ꝙ dtractu etiã emptoris, et
Vend. domus é, quæ versatr, nisi singulæ eius partes, lg eꝫ qui ꝙdꝫ 23
de vsucap. q. si emi domꝫ, quã ego et venditor ignorabamus deu
tꝫ esse, nñ tenet venditio ꝙ area lg domus §1. ded. hereda empt. idco
vero ꝙ area emptiõni accrevit, qꝫ é dtractus oneros⁹, qꝫ ꝑ hoc men
surat nꝫ, ex qua dmenstrat. animus ad habendi regulariter. Igitur
qui accedit ad emendꝫ domꝫ, facile é ex eodem ꝓ habentis animꝫ
mꝫ emendi aneꝫ, arg. ex lg arboribus 36. codꝫ tit. de ædific.
videndi sunt ad ꝙdꝫ lg ꝑter Clarum, et relatos ibi a nñ
Mart. del Rio et Cusat. lib 10. quæstionꝫ Papinianꝫ
dde. lg arboribus, Faber lib 12 rerum error. cp 17. Corarus lib 1. dmnt.
cp 6. Rebuff. de auctorit. prudentꝫ cp 3. q. si q. accidat incendiꝫ ig erat perfecta
venditio, periculꝫ ad ꝙptorꝫ spectat. §. dautꝫ Inst. de empt. et vend. et ꝑ quæ qꝫ
area eius remanet, lg venditor ꝓ. ꝙ fine, de hered. vel act. vendita, qꝫ
q. superest exre, cuius periculꝫ spectat ad emptorꝫ, emptoris debet esse
arg. tꝫ ex dte. lg solꝫ §. de rei vindicat. notant ꝙ speciẽ Donel. lib 16.
dmentar. cp. 1. nº. de interitu. Couar. lib 1. variar. cp 2. nº. 5. Cuj.
tractatꝫ. ad Africanꝫ ꝙ dte. lg qui vsumfructꝫ 36. de vsufruct., qui
de obligatiõe aneꝫ dixisse sufficiat.

Nº 16

Sequitr vt de seruo ꝙ obligatiõꝫ deducto, et ma
numisso, iterꝫq; seruo facto dicamus, qua ꝙre dissenserunt, et dissenserunt
scholꝫ. In primis dissenserunt quatenus certissimꝫ é, ꝑ manumꝫ seruꝫ extinctꝫ
penitus fuisse obligatiõꝫ antea dtractꝫ; supponimus quippe alienꝫ seruꝫ fuisse
ꝑmissꝫ

UVA. BHSC. Ms 070

missg, & liberg facto à Dno sine culpa aut facto debitorú, q̃ prig pro
uant txg à nobú citatí; § sacrg nº 1 = Dissenserunt tn ĵ eo, q. Celsus
d. Proculianú sg̃ percensuit obligatg semel extinctg itrg posse;
a
q reputabant eandg ee. cãg liberandi & obligandi; d q aut dari nes
posset, aut dari ñ posset, vnde inferebant, extinctg fuisse obligatog
permanumissog serui, a q. factus homo libez dari ñ potezat: redire
in obligatog si iterg seruitutg reduceret; a q ĵ eo statu dari potezat,
a vero Paulus ĵ dicto § sacrg, & ĵ dic. lg qui us g &. § arcg &. de so
lutionibus, qui docuit semel omnino extinctg obligatog, iterg ñ pos-
se suscitari, a quia homo libez postea seruus factus fuisset, q. ex
prisc scholg peripatticg docet; de priuat. e ad habitg ñ dari regrug
ex qua diss. e nio. alia orta fuit, a q Celsus & Proculiani eundg
hog reputabant seruu manumissg, & iterg ĵ seruitutg redactg.
Sabiniani vero & Paulus (quoru ss obtinuit) druerug ee censebant
lg si seruus 21. ~~donec pulsa~~. §1. de adim. legat. dic § arcg &. = ra
tio e, a q dg seruus est, opinioe iuris ciuilis nullus homo e, siue
nihil e. lg 1. de iure delib. lg nullo 7. ad lg Cornel. de falsis, lg q.
attinet 32. de regulis iur.; manumissus vero denuo nascit, §
seruus ĵ 1. de capit. demin. iterg seruus factus redigit ad nihil,
illud autg q nihil e ñ habet subsistentg aliqua; quare nihil
ñ potest idg ee d nihil, neque reuerti ad nihil. Hoc pñg. vt antiqui
mg, ita & nobilissimg, & ĵ schola peripatetica, adeo vt Persius
satyra 3. qui Stoicus fuit, illu improperet, q. ĵ eo ĵ sudauerint =

Versus sunt sequtes =

> Atque ex porrecto trutinantr verba labello,
> Aegroti veteris meditantes somnia gigni
> De nihilo nihilg, ĵ nihilg nihil posse reuerti.

Igitr ĵ legatis si Dnus seruum propriu leganerit, eundg
que manumiserit, vel si alienus seruus legatus sit, & à Dno
manumittatr, ñ debet, ~~debuit~~ licet ante mortem testa
toris ini seruitutem redigata, quia alius homo
videtr esse, dictalg 21. §1. ~ ~ ~ ~ = ~

Ñ 11

UVA. BHSC. Ms 070

Hgc

Hec dicta sunt videnda placabilia antinomia, que extant ff. de legatis 1°. & 2°. Allegans 3. verba sunt. Servus quemcunque legatus, statim manumissus, & postea servus factus sit, potest petere. Ut animaduerterunt sine praeiudicio Auctorum, quos laudauimus supra n° 2. Verum ut ego existimauerim, & pontanus mente dissolua mus ignorantes diuersis Celsi opinionem: omissa per legata, & tractus differentia, que frustra sequitur Alciatus Duarenus, & Ifamus ff. dicto §. Sacra, Osualdus ad Donelly lib. 8. cap. 1. litera K. vt omnitia, & ipsis textibus aduersa; obseruandum est, vocem servus, esse ambiguam, vt dicemus denarij, & Stichus legatus, de solutionibus, vt diximus, tractatu de individuis cap. potest enim significare Stichum specialiter denominatum, & servum generaliter promissum vel legatum. 2° notandum est, & servus generaliter promissus, vel legatus non liberari ab illo vno determinate, & specialiter quando, vacuo ff. lege, que tunc determinatur & soluitur, & Menochius 66. & n. de 3. de legatis 2. itaque generica obligatio, duo principia habet; 1m. debitum; 2m, & instanti ante faciendo solutionem ipso seruo 1m, ig solutionem. Hoc 1m prius petit, vt homo solutionem sit, & vt recte dari possit, illud vero 1m prius non petit, quod servus solutionem tempore traditus, aut testamenti factus sit, 2m vero non, modo dari possit tempore faciendo solutionem, & sequitur duo 6°. de solutionibus, quadere latius diximus hic 1. opusculor. cap vlt. & n° 26. Hinc premissa differentia obtinebit ut inter eam, quo servus specialiter promittit, vel non Stichus, vel generaliter. quando legatus, vel promissus specialiter ipso tempore servi desinit obligatio, vel legatum: ideo eo morbo vel manumisso extinguitur, & sic michi 92 de solutionibus. 2° quod generaliter legatus vel promissus, desinet desse, non vno determinate, hoc, ergo si servus generaliter legatus sit, & Stichus manumissus, & postea servus factus sit, hic peti potuit

UVA. BHSC. Ms 070

potenit ā legatario, cum electio est ; legato generis, §
si generaliter scripta relegatis, nec officit quod alius
sit, quia in obligatione generica tanty inspicit quod in
rerum natura sit, & solui possit tempore faciendæ solutionis
cuique generi legati sine vlla violentia accipi debet &
in dicta lg 79. §. Ult°. eo maxime quod videmus in hac
controversia distingui solitum fuisse a Iuris consultis inter
obligatios generic & specifics Vt habet ex docto § sacro
Veni° Vini autē, quam obligatio generica n° extinguatur licet
species pereat ; specifica vero penitus tollatur, si pereat velu
ti seruo libero facto germanum suos nec resuscitet quis ut te
rum seruum efficiat, ideo q. Interpretes hoc fragmentum Celsi
~ ~ ~ pand. reliquerunt, Vt illud intelligamus de seruo ~ ~
~ ~ generaliter legato & dicta lg 27. §. 1. de Instructo ~ ~
~ ~ ~ aliter relicto, qui de hoc tractatu diximus ~ ~ ~ ~
~ ~ ~

UVA. BHSC. Ms 070

UVA. BHSC. Ms 070

UVA. BHSC. Ms 070

UVA. BHSC. Ms 070

UVA. BHSC. Ms 070

UVA. BHSC. Ms 070

77

BIBLIOTHEQUE

UVA. BHSC. Ms 070

UVA. BHSC. Ms 070

DOBLÍGATÍONE NA-
turalí, & eíus effectí
bus academí
cus tracta
tus

Sí qua íní pectío est, toto íure cíuílí, que Magístry defenderet est hęc de obligatío naturalí: nullę ením certę sedę habet, librí vírí. ímo nullus est locus ex quo regulę huíc rei exponendę aptę deducere possímus, & multa sint Jctorum responsa huíc adhibenda, tę varia sunt, & sícę tę pugnantia vt peritíorí interpretí sibí nó stent, idcirco hoc stabilí vímurí nihíl aliud agę quę Vobís clarissímí & charissímí Auditores ęg exponere, & quantę possím dilucidę manifestare: qsí ascensu suo, nemo nrę tęnuis ludet, ngę obligationís naalís vím & potestatę percalere ad cęq forensí, & interiorís iustitię valde interest. Est ením ex illís tractatibus ynís subtilitate druncq habęt vtilitatę vt experiemíní; nec vnę alię vę partę delegí explicandę, & íntegrę absolutę q tractatúę suscepí vt & fructu dicę; memor illíus precepti Senecę epístola 33. ad Lucílyz, tota líbr inspicienda sunt, tota tractanda, ne gentís, & per hęc mea menta ingenij opus nectítr ex quo nihíl subduci sine ruína potest. Sed ad rę deueníamus

Inspectio 1ª. De obligatione naturali impropriè & abusiuè sic appelata

Obligationis naturalis nulla species sed duplex; altera quippe est ea quæ ex iure naturali adstricte obligat l. 3 ampliùs & ea quæ de regulis iuris, altera est abusiua & improprie, quæ nec ex illo iure ipsi obligat ad dandu vel faciendu: sed ex quadã honestatis ratione onerat pudorẽ obligationis, talis antidoralis de qua l. 3 C. si 25. § Solent 11. vers. planè de petito e hereditate, vbi docemus eum qui donat fieri paupertorẽ, quatenus donat, licet donatarius non adstringat naturaliter ad remunerandu: q. nec possemus negare hanc esse obligationẽ naturalẽ; sequitur Corneus: quid si Donatarius remuneratoriã aliquã donationẽ præstiterit. An hæc antidora accepta ferantur solutoria ipsius obligationis, quæ ex memoria beneficij donatarius contraxit? an putauit ea sumulũ hereditatis, ex quo donatio ipsa perfecta fuit. Respondet putanda esse; quia beneficia offerre, & remuneratoriã accipere, est species mercis negotiationis, vel permutationis, q. hæc donatio non est mera donatio, sed solutio pridem tractæ obligationis. l. Attilius 27. de donationibus, vbi dixi; posse defendi non meram donationẽ esse; vere officium Magistri quadã merce de remunerationis regulã. Ideo legibus donationẽ non adstringitur remuneratoria donatio; veluti quod receptus is qui ab hostibus, vel latronibus redemit remunerante, l. si Pater 34. § 1. eodẽ tit. ꝰ iuncto Paulo lib. 5 sententiarũ tit. 11. § 6. Vnde texille singularis & elegantis textus l. 9 mutuũ 9. § V. vers. Sed licet, de eo quod metus causa, alia quæ multa singularia, iure obtinent, quæ fluunt ab hac obligatione. de quibus l. 1 eodẽ. § Vlt. & duabus legibus sequentibus ff mandati, l. quod autẽ 7. § si Vir 2. de donationibus inter, l. Vnus 9. si quid in fraudẽ Patroni, l. etiã 15. § 1. de

De antidorali obligatione

UVA. BHSC. Ms 070

demanum missu vindicta. De qua donatõe remuneratoria
eiusque effectibus peculiarg tractatg edidit Ioannes Garzia
addendi sunt latissime & Vulter braquell. p lgs nº Inqug
Verbo donatione largitus ex nº 11. Vsque ad numerg 125.
Gaspar Baeza de n' meliorandis filiabus ratõe dotis cp 17. p
totg, Molina de iust. & iur. tract. 2. disputatõe 269. & 292.
Hermosilla d alys p lg t. tit 9. ta p 5. gta 5. nº 17. & p lg 3. eius
de titul gta 1. nº 17. & 18. tandg multos cummulat Ant. Dia
na, te 6. resolutionig moralig tract. 6. resolutõe 28. & 29. &
resolutõe 33. & 65. & 115. & multis sequentibus.

Nº 2. furtiuee propriæ obligatoz

Mac ratõe Consulew
p lg si pignore 54. §1. de furtis, dixit: speciu lucri est exalie
no largiri, & beneficij debitorg adquirere. Ex quo apparit, vbi
debitor est, & obligatiog esse ab ipsa nãa dictatg, que ad gratias
referendas benefactoribus nos adigit vt Autores citati illustrant. Non
in maiori vi adigit, qug ex pudore, seu honestate, vt loquitr D. Thas.
2. 2e. q. 107. art. 1. Vers. respondeo dicendg. In primis quia gra
titudo n' obligat ad tantundg reddendg, nec ad aliquid soluendg
certg, aut p specie determinata. Sed obligatio ppria est iuris vinculg
quo necessitate adstringimur. Vel secundg statuta nri Regni, vel
secundg nag alicuius rei prestandg, prio institutionig de obliga
tionibus. g. vbi nihil certg prestare debemus, secundg nag, non
potest ordinari vera & propria obligatio nadi. Quod vidit Seneca
magnus de hac re censor lib 3. de benefitijs cp 6. ibi. Nec absoluemus
illud; sed difficilis esset incertg rei estimatio, tantg odio ingrati
mus, & inter ea relinquimus quę ad Vindices Deos mittimus, deinde
quia si propria obligatio esset die solutõ prestolaret, atque reddendo
beneficio nullus dies potest ãa nãa institui, g. quia iterg Seneca
dic. lib 3. cp 6. ait inquit propterea beneficio reddendo n dicit
sicut pecuniq creditg, itaque potest, qui nundg reddidit reddere.

UVA. BHSC. Ms 070

dic enā intra q tēpus deprehendat ingratū? Rursus pro
pria obligatio non potest dependere ex mera voluntate obliga
tū. lg sub hac ff. de obligationibus & actionibus lg stipulatio
11. hoc tit°. de verb. oblig. sed retributo, aut remuratio benefitj
n' aliter talis est, quā si sponte fiat. q. n' est obligatio propria
sumpta eleganter Seneca dic. lib 3. cp 15. illis verbis, hoc mydest
abaritię vt beneficia sine sponsore non demus. Generosi animi, &
magnifici est iubare & prodesse, qui dat beneficia Dey imm°
tal, qui repetit feneratore, q illos dey vindicamus in turbq ser
vidq redigimus, qua dere multa eodē lib. Seneca adducit, & lib6.
eiusdq tractatus, vtq Cicero lib. 1. officiorq, alij que parim, quibus
breuitatī studens abstineo. Omnes virtutes morales, que circa ope
rationē versant inueniunt j quadq ratione iustitię, que est debitq
ad alterq, debitq tamen hoc non est vnius rationis j orbus, aliter
enim debet ei pacto vel promisso, aliter ei beneficio accepto, hoc
enim debitq ex gratia deligat, illud ei mera iustitia, vt inquit
ad primq, qua propter idq Angelicus Doctor j 2. 2ę. q 109. a 3. ri. 5.
hoc debitq gratitudinis appellat morale, illud vero legale, & a 3. ri. 6.
ad 2q docet prouenire propriē ex charitate, improprie vero ex iust.ª
prequitr j questione 207. per totq vbi theologi de hac re agunt.

Ñ 3.

Ex quibus hanc ssq.
tanquq veriss'mq substineo, quq prius tenuerunt Donellus lib 12.
cp 2. vbi' alios adducit Osualdus littera O. Squi fordeguerus ad
Fabrq lib 3. tract. 26. q. 1. dr 2. Molina de iust. & iur. dicta disp.
292. Collegij salmanticense 3 tomo j arbore predicamentali n° 81.
Petrus Fab. j lg n' ē singulis 176. § infinita de regul. iur. Frotius
de iure belli & pacis lib 2. cp 15. § 6. Vicentius Turturetus j paratitlo
hetrius, iuridici extra ordinq Disertatio 9. dlo

Ñ. 4 ~ Rejciunta fundam. ta dtarię sententię

Contraria tamen sinten
tia placuit Osualdo vbi' proximē littera O. & P. cuius fundamentis
breuiter

UVA. BHSC. Ms 070

breuiter satisfaciamus. Primum est, omnẽ obligationẽ naturalẽ ex equitate prouenire lg Stichy 95. § naturalis de solutionibus; Sed antidoralis ex equitate etiam prouenit, g̃ est propria. Sed ludit, aut ludificatur Osualdus in verbo equitas: significat enim iustitiã naturalem, Vt dicam infra inspectione. in principio; quare non potest antidoralis obligatio prouenire ab equitate in hoc sensu accepta. Secundum fundamentũ est, obligationẽ antidoralẽ in rerum natura certũ ẽe. & habere suum tempus & modum prefixũ. Sed respondetur, hanc certitudinẽ non esse legalẽ vt obligatio que prouenit ex vero debito illã habet, sed esse moralẽ & impropriã, nec subiectã iuris potestati, vt ipse Osualdus agnoscit. Tertiũ fundamentũ est quod obligatio naturalis est necessitas soluendi nata ture ipsius imposita, vt patet ex Ciceron tertio de republica, sed natura iubet remunerari beneficia, vt soluere promissa. g̃ &ª. Respondemus enim vtũ à natura imperari, sed diuersa vi: illud enim moraliter imperat vt fiat meliori quo possit modo; hoc est vt fiat precisè in specie, vel in genere promisso. Detractari illud ex suo genere non excedit peccatũ veniale vt docet Diuus Thomas 2ª. 2æ. q 107. articulo 3. per totũ. Hoc ex genere suo remota pertinacia materiæ est mortale, vt accuratè interim fundat Don. Ferdinandus de Mendoza lib 1. de pactis cp 9. etiã per totũ.

Effectus huius obligationis manent indicati supra nº 1. ille precipuus est vt remuneratio censeatur solutio antidoralis obligationis, non gratuita donatio lg hoc iure 19. §1. de donationibus ex quo cæteri deriuantur, ille tamen exponendus est, qui proponitur lg vt iurisiurandi 7. § dabitur 9. de operis libertorũ. vbi si impubes manumittatur vindicta ex iusta causa apud

explicatur lex 7. § dabitur 9. de operis libertorũ

Nº 5

D. silũ

UVA. BHSC. Ms 070

consilium approuata secundum Vlpianum ff. fracmentis titu
lo t. § eadz 12. & operas artificiales Patrono promiserit
dabit in ea actio cy ad eam etatem perueniat, in qua facultа
tem naturalem prestandi illas habeat: & non nunquz ante
pubertatz, si tales opere sint, quz in ea etate possint prestari,
Velut Bubronis, librarij, vel nomenclatoris vt in lg duorz
§ 9. eodem titulo, lg Vltima deliberali causa, posset quzri, qua
re in presenti teneatr pupillus efficaciter compromittat, vel iuret
sine tutoris autoritate? Respondeo quia promissio operarum
sit ex gratitudine & remuneratione beneficij accepti, quod
est infinite estimationis, lg non est 176. § 1. de regulis iuris
ad quod remunerandz teneatr libertus naturaliter vt dicz infra
nº 5. g. nulla est captio, eo quod pupillus promittat, quod ma
ior honestatis ratoe habeat promittere, lg verum 11. § vltim g. de
minoribus lg nihil 116. § 1. de regulis iuris. Igitur non indi
get tutoris auctoritate cum non tg promittat, quz soluat. Sed
ponamus Patronz abarz exortis. ē a pupillo in ipso actuma
numissionis aliquid nimis ob eiusdz libertatis: poterit di
ci aliz ob hoc periculz euitandz in multz remuneratonis ne
cessarij esse consilium tutoris? Respondeo niq propter hoc
necessarium esse tutorem, Pretor omnibus libertis tam maiori
bus, quam minoribus consuluit exceptione data si quid
nimis, vel excedens modum remunerationis, vel insolidz
promittant propter libertatem lg 1. § quz onerandz g. cum
sequentibus lg 2. § si servus ff. quarum rerum actio non
ditur. ergo timeri non potest vt impubes plus iusto repen
set, & per consequens hic impedirj debent multa satisfactio
nis obligationis

№ 60

Effectus tamen retentionis commendatus
est quamvis illis voluerit fundare Osnaldus littera P. & as

nauerit

UVA. BHSC. Ms 070

approbauerit in transcursu Grotius dicto libro 2. capite 19. § 6. quia nullo iuris testimonio fulcitur. Deinde continet falsam suppositionem, quia si mihi aliquid donasti vel in me beneficium contulisti cuius ratione tibi ex antidorali obstrictus sim ad remunerationem, desinimus me tibi debere ex causa mutui, vel emptionis pecuniam certam soluo; ridiculum esset asserere posse te retinere pecuniam acceptam ob recompensationem beneficij: quia alio animo data fuit, dans non operatur vltra agentis intentionem l. g. l. g non omnis l. g. de rebus creditis. Nec aliquid facit textus in l. g si non sortem 26. in principio, de condictione in debiti vbi qui debebat sortem sed non vsuras si in debite vsuras soluit, non repetit; nisi vltra modum vsurei statutum soluat. Ita docuerunt Osualdus cum Roberto & Faber in rationali, vsuras indebite solutas non repeti, quia saltem debentur ex antidorali obligatione in recompensationem beneficij pecunię mutuo acceptę. Sed fallunt manifeste; nam hic textus non vt accipiendus de vsuris omnino indebitis, omnino que non promissis, sed de promissis nudo pacto in contractu mutui, vel alio stricti iuris, que efficaciter non debentur l. g 3. C. de vsuris; qua propter indebite simpliciter in iure appellantur: quod si omnino indebite fuissent, esset repetitioni locus, vel in sortem imputarentur, vt hac adhibita distinctione probant disserti textus in l. g huius g. § Imperator 2. l. g tre ditor lo 2. § vlt. de solutionibus, & explicant Bronius libro 1. de solutionibus in fine, Sqnesordegnerus dicto tractatu 26. q 2. post Accursiq & alios Accursianos. Ex quo apparet non recte Antonij Fabry libro 7. coniecturary cap. 6. existimasse retentionę vsurarum non procedere in predicto textu, ex pacto, sed ex eo quod debitor vtatur pecunia creditoris: hoc enim non antea locę habet quę debitor incipiat morosus esse in reddenda pecunia.

explicatur lex si in sortę 26. de condict. indebiti

quo

UVA. BHSC. Ms 070

quo casu mutuy abinitio gratuity Incurrit fVsurariy propter moram, Vt posit creditor sꝰ forte pignus habit frugiferum tantumdꝫ retinere ex fructibus quantum possint ascendere legitime Vsure secundum consuetudinꝫ regionis, quod dicit pactum tacite antichreseos dequo in lege ff debitor &. quibus modis pignus Vel hipotica tacite contrahatr; dicat que ab expresa, que modꝫ non habet, sed ex fortuna eventus pendet sive sint multi fructus, sive pauci Vt ex professo docet noster Arias de Mesa libro 3. Variarum capite 46. à principio, maxime ex numꝰ. 7. Semper tamen retinꝫ dum est tacitam non posse in nisi ex mora: alioquin creditor semper lucraretr fructu reꝰ pignorate contra ex tum in lg. 4. & 2. C. de pignoratitia actione capite 1. & 2. capite constitutus & de pignoribus. que hodie ex iure canonico reprouata e, tanquꝫ Vsuraria Vt ex ff contra 6. eodem titꝰ docet Arias de Mesa vbi proxime ex nº 13. nisi interueniat ratione lucri cessantis, Vel damni emergentis, Vt idem asserit ex nº 17. Vsque ad finem, latissime Ioannes Dominicus de Paito de credito capite 2. ex nº 1637. Dominus tapia 2. tomo cathenꝫ moralis libro 5. questione 17. articulo 10. Barbosa & Canonistꝫ ditto capite constitutus &. & in capite 1. de feriis=

N. 7.
explicatr eadꝫ lex 1 § libertus 12.

Magis ad rem pertinere videtr eadem lex 26. § libertus 12. vbi ex antidorali obligatione, tantum denegatr repetitio-ne luti si libertus exultimans se debere officiales operas Patrono, cum non promiserit eas qdiderit; non repetit, quia naturaliter eas Patrono debet ex beneficio acceptos. Igitr hec causa sufficiens est ad hinibendam repetitionem Vt docent Iraquellus inlg si vinquam Verbo donatio ne largitus nº. 68. Faber in dicto § libertus, Rebarduf inlg cy amplius ff. §1. de regulis iuris, Osualdus

ad

UVA. BHSC. Ms 070

ad Donelz libro 2. cp 18. littera I. Cassatius li
bro 8. questionz Papinianí inlg is, cuí 94. § fla
bius de solutionibus. & ad titulz C. de operis libor
torz. Sed ~~quomodo~~ quominus huic sententiz ad
quiescz facit exemplum operarum fabrilíz, siue
artificialium, quas liberbus per errorem Patrono
soluerit, falso exhibemus se illas promisisse, po
test repetere. Sed fabrilium respectu, potest consi
derarí eadem memoria accepte libertatis propter
beneficium infinite estimationis. Igitur non sola an
tdoralis obligatio, sed aliqua ratio specialior est,
que militat in operis officialibus, hanc vt prestemus
sciendum est operas officiales plus esse quam ob
sequium, sed tamen ad illud referri, tanquam ma
gis ad minus: consistunt enim in quocumque officio
quod libertus tenetr exhibere Patrono suo absque
certo & promisso nominatim artificij genere, velu
tí ~~cum~~ vt cum Patrono moretur sit opus est; vt ali
quo cum ipso proficiscatur vt eius negotia curet. Fa
briles vel artificiales sunt, que nominatim in aliquo
artificio promittuntur; velutí à Pictore, pictoriz, a
Fabro, fabriles. Officiales non antea debentur, quam
indictz sint a Patrono: semper enim in his despi
cimus vsum, necessitatem que Patroní: fabriles deben
tur statim ac promissz sunt, nec aliter debentur
quam si promittantur, lg opera 9. lg cum Patronus
22. cum duabus sequentibus, lg hoc drnium 38.
de operis libertorum, docent plurimi relatí a Pí
chardo principio institutionum de adquisitione per

adrrogationz

UVA. BHSC. Ms 070

adrogationem ex numero 62. Magno Magistro
meo Domino D. Francisco Ramos del Manca
no ad legem Iuliam, & Papiam, 2 parte, capite 4.
numero 7. nro Arias de Mesa libro 2. Variarum
capite 16. Ex quo descendit libertum teneri prestare
Patrono suo obsequium, sine officiales operas, non tantum
ex onestate, a. quam obligat antidoralis obligatio, sed
precise alioquin ~~petuit~~ per Presidem, Prtorem re
compellendus erit, quod de operis fabrilibus dici n
potuit lg 1. § cum Patronus 13. de officio Prefecti
Vbi, quiloquitur de quocumque officio, & de operis
officialibus, quod debet libertus Patrono, Accursius in
lg 26. § libertus Verbo, debere, Bartolus, Alueric
& Robertus apud Richardum Vbi proxime nume
ro 69. qui casus in quo obligatio antidoralis efficax
est ad agendum: Igitr facilius erit efficax ad reti
nendum ex regula textus in lg necnon 28. § exem
plo 9. ex quibus maior 45. lg 1. § si autem 4. de
superficiebus ~~in~~ & inductus 56. § cui damus dere
gulis iuris, itaque inhibet repetitio, non quia anti
doralis est tantum, sed quia est efficax ad agendum
in hoc speciali casu, quamuis antidoralis sit. &

Denique non sunt effectus
antidoralis obligationis, pena, quæ contra ingratos
a iure statute sunt: aliud non est removeri, aliud
ingratus esse: ille non satisfacit obligationi naturali,
qua ex onestate tenetr, sed non ideo aliqua coercetur
pena: hic abominabilis est, cum pro beneficio
malefitij

N° 8.

UVA. BHSC. Ms 070

malestitq rependat capite 1. questione 3. qua re dignus efficitr ex parte sui benefitq substractio. docet Diuus Thomas 2. 2ę. q. 107. articulo vlt. in corpore, quod vitiq opponitr directo gratitudini n obblibio, aut omissio remunerationis: illud digny est poena, hoc nulla lg punitr, qui effectus ingratitudi nis notantr in lg 1. lg Diuus §. de iure patronatus lg alimenta 6. §1. de agnoscendis liberis, lg si quis 30. qui o aquibus manumissi lg 1. et per totg. lg 1. de libertis et eorum liberis lg vlt. C. de reuocandis do nationibus, quor indicasse per institutq sufficit.

Nº 9.
De obligatione erga Magistros

Seguntr aliq obligationes naales, id est naturę imperio ditate, sed impro prię, quę referuntr ad cultq, pietatq et reuerentiq, vlti Magistri debetr reuerentia et cultus, quia nos meliores doctrina sua reddunt vt Attilius dixit apud Papinianum in lg 27. de donationibus. pulchrè Seneca lib 6. de beneficijs cp 16. ibi, alter, (id est Preceptor de quo in lg loquebatr,) docendo, et laborę et tpis tullit propter illa, quę precipientibus sę omni dicuntr, aliqua inhlauit, ac tradidit; ortando bonę indolę erexit, et modo laudibus fecit animy modo admonitionibus dis cussit duridię tg ingeny latens, et pigry iniecta manu ex traxit, nec quę latebat malignę dispensauit, quo diutius esset necessarius, sed cupit si posset vniuersa transfundere. In gratus sum nisi illy inter gratissimas necessitudines dilego. Attendite ad veras notas veri Preceptoris, et ad discipu lorę obligationes, si bene natę sunt, et bonoque genio. Extullit eandę prius Aristotelis lib 9. Hethicorę ad Nichoma nę cp 1. ibi, his qui nobis communicant sapientiq, n potest par

UVA. BHSC. Ms 070

& æquale ꝓtiũ rẽtribuí. In greco é tíme, id est honor; quod
est Verbũ dignũ, quę ꝓtiũ: denotatque obligationẽ hanc ꝑ
sístere, exhibitiõ cultus & reuerentię, nõ ꝑ ꝓstatio pecunię.
Indigentí tamen Sabíno nobilissímo ICto. alimenta ꝓstí
ta fuísse adũcipulís tradit, lg 2. § post hunc 47. Veri. ergo
sabino, de origine ĩurí, notat inter alía Menochíus de Ar
bitrarijs casu 500. excípiendí sunt Ludí Magístri, Gra
matici, Rítores, quí ex dísciplína quęstũ cap̃ãnt; ĩ his enĩ ture ex
tra ordinarío, tributo per Iudícẽ decidit, ex quodẽ quasí
tractu; quía Studiosí quí ad illos accedunt, ítę eorũ Paren
tes sciunt nõ ꝓstarí operas gratuítas abbís Magístrís, lg
1. ĩ prĩo. & Ludí 6. de varijs & extra ordinarijs cognitionibus,
quę mercedẽ, mínerual appellatr apud Festũ, deco quę accipien
dí sunt texẽ; lg ꝺ plures 12. § ꝺ Tutor 3. de administratione
Tutorũ, lg 1. § sed & sí 8. de tutelę & rationibus distrahendís.
ibí; idẽ quę & sí líberís hominíbus; sí tamen ratío ꝓstandí nul
ta intercedat. Quę verba de nullo alío ꝺ modíus percípí possunt,
quę de Tutore mínerual soluente Preceptorí, lg 11. tit.º 8. ta p. 5. vbí
Gregorius & lg 16. gla 2. tít.º 16. ta pũ. Cr cobar de ratocinijs cp 27.
ñ 38. nouissime Silua de salarijs familiarũ q 6. ꝑ totã.
& ex pollutoribus Interpretibus Cusatius lib 3 c. Paulí ad ędic
tũ ędicta lg 12. § ꝺ tutor. Rebardus lib 2. ꝺ rectancorũ cp 10.
Rebuffus, Fornerius lib 5. rerũ quotidianarũ cp 21. Marilius
lib 5 priorũ obseruationũ cp. 1. 47. plane ĩ Iurí peritís & Philoso
phís, quí nobiliores scientías tradunt, & de publico stípendía me
rent, nõ est obligatío ex iustítía retributionís; sed honorís;
& antidoralí lg 1. § an Philosophí 4. de varijs & extra
ordinarijs cognitionibus.

Nº 10. De obligatõe ergã Patríã

Debemus ętę patríę charítatẽ & grattudíne, cui
nascímur, lg 1. § & generalíter 15. de Ventre ĩ possessíõe mítendo.
texẽ elegans lg postlimínij 19. § filius 7. ff de captiuís
vbí

UVA. BHSC. Ms 070

ibi, quia Pater sic illi ammisisset quzadmodu patria, ideoq.
tq patriæ obsequia debemus, quz Patribus. lg 2. de Iust. et iur.
imo si sibi obstent potius patriæ, quz Patribus obsequz
dus est lg 7. § filio 4. & seq. lg honor 14. § Plebeij 4. de mu
neribus & honoribus, quz textq ad hoc extollit Ant. Fab. j pa
rœmia tit. 1. prio §. illatio 1. addendi sunt Lessius de iust.
& iure lib 2. cp 1. nº 14. Martinus Magerus de aduocatia ar
mata cp 13. ex nº 96. Carnallo de vna, & altera quarta, 2te p.
ex nº 285. Hæc obligatio mutuat erga patriq præcipuq amorz,
desiderij rependendi gratias, beneficia &, etiq & vitæ & fortu
narz discrimine, non nunquz præferre salutz, & incolum
mitatz patriæ, nedu fortunis, sed & ipsi vitæ exemplo
Mucij Scævolæ, Decij, & aliorz quibus dulce & decorq fuit p
patria mori, vt alibi ait Honoratus, de quo cogerant multa quibus
abstineo, Laurentius Vrrsine j theatro vitæ humanæ, Verbo
patria. tomo 6. Dnus Solorzanus de parricidio lib. 1. cp 1. nº 6.
& 1 tomo de Indiarz iure & gubernatio lib 1. cp 16. à prin. nor
D. Nicolaus Antonius ingenij cultu & eruditio magni censendus
lib 1. de exilio cp 9. quz obligatio j primis antiboralis est, debemus
enim patriæ gratz referre vt vulgo dicitur in lg 2. § ducit
etiq multos inde effectus: velut exemptias facere p patria, do
ab externo metu periclitatz, cp peruenit 2. de immunitate eccleæ
rz; laudat enim fortitudo, quæ j bello à Barnabe patriq
tuetr cp fortitudo 9. 23. q 5. & alij, quæ selectè Dummulat
Robertus lib 2. rerz vindicatarz cp 11. debent etiq Cives suscipe
re munera, oneraque tribuere j omni' vsu: quod latius
discutere supervacuz esset.

Nº 11.
De obligatione erga Patrem

At patria ad Patrem descenden
dum est; quos honorandos esse quarto decalogi præcepto
mungitur

immunitu, vbi exportatores ex professo de hac obligatione agunt, & Iurisperiti ad lg 2. de iust. & iure. Nullum mel[i]us hac de re philosophatus est, quq Seneca lib 3. de benefitijs ex cp 29. Usque ad finq libri, est obligatio ex pietate proueniens, sed propriè accedit ad terminos iustitiq, ex ea prouenit vt liberi Parentibus debeant alimenta & ad alendos eos per Iudicq cogi possint, si egeant, cuius doctrinq preclara existunt testimonia. primq apud Seignelay capit 28. proverbiorq vers. 24. & j Pangrcira synodo apud Gratianq j cp siquis, 1 distinctio. vbi anathema profertur contra eos, qui Parentes deseruerint, & honorauerint maxime fideles sint. quq verba n excludunt Patres impios, & Infideles, sed potius includunt. Videndus est Petrus Heredius de patrio iure pagina mihi 1000. & sequentibus: quia Patrii persona semper videri debet filio onusta, quamuis n sit, lg liberto 9. de obsequijs Parentibus & patrono prestandis. Senecon j economicis ideo ait familias frugi & matrimonia expeti filios mueciles, teneros, & vagientes, a Patribus tolerari, amariq, vt sint qui Parentes affecto. & ob etatq indigentes fabeant, exquo Cicero lib. 3 ad Atticq epistola 11. a Patribus ad patriq ita intullit. Lq Parentes n alere nefariq sit, nri Principes antiquissimq, & sanctissimq Parentes putant, & ordo charitatis expostulat, vt prius quq alij Parentes paucant, quq diuin Dei traditio a D. Ambrosio apud Gratianq j cp eqterq 20. & 66 distinctio. & iure distinctius quatr ex lg 1. & 2. C. de alendis liberis ac parentib. lg d n solq C. § ipsq 5. C. de bonis, quq liberis. C. de patria potest. lg si quis alienerit 6. fere p totq. ff de agnosc. lib. Alfonsus sapiens j suma, & lg 6. tit.o 19. ta p.a. q. defectq sit satis plures exp[re]sse agentes, post Antiquiores, ner Cordoua delara j lg si quis, tit.o liberis, & j prio.

UVA. BHSC. Ms 070

ſ prio ꝙ sqꝫ ad 24. Couar. de matrim. cp 8. § 6. nº 5. Lessius
de Iustitia & iure lib 2. cp 46. à prio prgrti nº 16. & 17. & de
Patre Hereticò allendo Pater sanchez ſ præcepta decalogi lib 2. cp 24.
nº 7. & deobligatiõe ſ omni allendi patrẽ ergꝫ relicta religione lib 4 cp 20.
addendꝫ etiã Pater Ioseph⁹ Pibalinus declamatiua regulariũ dñi
quisitione 2. cp 2. ex nº 35. ꝙsqꝫ ad 46. ~

Etiã dꝫ ordinũ prælati, nisi tũ
tũꝫ & mutabiliꝫ, aut expletiuꝫ, sicõ eg appellat Fracianus dicto lib 2.
cp 7. § 4. est Parentꝫ obligatio erga sobolẽ, quamuis adstricto
sit, & magis secundꝫ & mune votꝫ nãꝫ, & desiderꝫ, ratio é secun
dꝫ Aristotlẽ 8 Nicomachiorꝫ, quia gignũ magis efficit ergage
nitꝫ, quã genitus erga gignentꝫ, exquo Iuris & sulpitij docent, ma
gis debere filijs hereditatẽ Parentꝫ, quã Parentibus hereditatẽ ~~Pñ~~
filiorꝫ: quia filijs debetꝫ ex votonãꝫ, Parentibus debetꝫ ex
votꝫ, ex sola ratõe pietatis l. gnã & si 15. de inoffic. testam. l. & ratio
7. de bonis damnatorꝫ ex illud D. Pauli ad corinthiorꝫ epistola 2.
cp 12. vers. 14. negnẽ ñ debent filij Parentibus thesaurizare,
sed Parentes filijs, quod postea docuit Filo Iudeus lib 3. de vita
Moyses, ibi, & lex sit nãꝫ vt liberi Parentibus, ñ Parentes liberis
bona succedant, Moyses id quod & votꝫ ~~nã~~ Parentꝫ, malignæ
hominũ erat texit silentio, atque facunt l. ꝙ. l. vlt. C. de iniu
stis tutoribus, & substitutionibus l. ꝙ effectũ ñ Iure dotꝫ, l. Iu
lianus 26. ſ siquis omissa causa testamenti, inde etiã Scæuo
nus ñer ſ l. nihil interest ꝙ. § sed nunquid Prætor 2. debonis
libertorꝫ, eleganter dixit ea, quæ ñra sunt liberis nris ex voto
parari, & mune nãꝫ votꝫ appellat Papinianus ſ l. Fructo 7.
§ 1. Vnde liberi, & vterqꝫ eductus fuit à Senofonte lib 2. de di
ciplina Socratis, vbi de eadꝫ inclinatiõ. nãꝫ & voto Parentꝫ la
te agit, qua etiã de re videndi sunt Grotius dicto capite 7. ex §§.
Annæus Robertus lib 1. rerꝫ iudicatarꝫ cp 1. 12. & 15. & lib 2. cp 9

Nº 72.

De obligatione erga filios =

UVA. BHSC. Ms 070

n° 13. Molina & addctes & multis relatis lib. 1. cp. 1. § sextin n° 17. &
12. Antonius Faber in cp. apinianea tl.° 2. p.° 2. nostr. D. Ri
cStaus. lib. 2. d. exilio. cap. 23. =

n.° 13.

Effectq huius obligationis

Eximus effectus é onus q.d in cunbiit patri filios allendi, educandi, instruendi, q.d sidelrectet spellq dus est & impleat. lo. penult.a & ult.a C. d.alleq dis liberis lq. Unica § taccat Versiculo sileat, C. de rei Vxoriq actione cap. siquis dexliquerit 14, 3.a dist.e q.d obtinet inquibuscq q.d liberis sive legitimis, sive illegitimis, cuiuscq q.d damnatis Piytionis, cp. & habcait s. de eo q.d duxit i matrimoniq, quq pstuit p adulteriq. lib. 1. & legq tibus tit.° 19. p.° 4. docent vltra relatos sup.a n.° 10. Molina et adctes dicto lib. 2 cp. 15. & 16. Farinatius. in repertorio de Practicq q.d 97. Augustinus Barbosa in parte Voto decisivo. 22. ex n.° 39. & copiose tomo. 6. i selectis additq i dicto q.d habent. = Secq dq effectus é Vt teneatur dotare filias & Neptes competenta, quanta facultas patris et dignitas familiq exposcat, ex lq. quidq Iulia de maritq dis ordinibq, hqc obligatio adiuxis Nuptiis redacta fuit imperantibq. qui filias Neptes vel i potestate habebat lq. capitalq. de ritu Nuptiarq, iustis. lq. Nunciatum 34 d. negotiis gestis. lq. sivo tius. 81. p Socio. lq. Mulier 22. §. Opponit. 6. ad Senatus consultq Trebell. lq. 8. tit.° 11. p.° 4; de Matre, avo Materno, & paxtibq q. filias ñ habebant impotestate nihil tale forsan captq fuit. Imo Praxis Vidita suadexit lq. ult.a C. de dotis promissione, Vbi docemur Soluto patris hqc obligationis fune: quare dos a Matre constituta in Minus adultis cum secuta, quamvis ab Auno constituxit, Vlpianus in fragmentis tit.° 6. de dotibq §. 3 lex lq. si fecticia 5. §. siquis q deinde dotiq. lq. sive Vxor 34 de donationibq inter q.d uis ao noverit Diocletianus & Maximianus inq. nec Mat 14. deinde dotiq Voi incipit supponere, Matiq ñ posse cogi ex dote

de

UVA. BHSC. Ms 070

dotare filiq, nihilominus sceptionq addiderunt, nisi ex mag
na & inabili causa. Veluti si filia egeat, & Mater locupl ex sit
l. ex causa. l. 29. ex prisq hanc n' inuenio, nisi l. cognouimq
19. C. de hereditatibus, si Mater Heretica è, filia vero ortodoxa,
quia d maiori veneuolentia Mates, quq Patres filias dscanta;
arbitrio Matrq potuit permitti dotare filias: sed vbi Mater
heretica est, filia vero orthodoxa, qui d magis inimanitatis, ma
ius quq patres filias d segruntq, arbitrio matris p d test p mitte d dota
re filias: s. vbi mala hereticae è, et filia ortodoxa fuit indoctio p tro
diu, q d q. religionq nrq, habent hereticii, quod statuit Justinia
nq. e posteriorq ipsa lex 14, s. n diuitq quin a dill. q. nr. poterit habuerit
d posit ous codici [illegible] & tv etera iuxta no
bis d cordaist, quod stabit hic, scripsi e. in l. q. 12 tt. 11. p. 3 q illus
trant Corrabus, in dicta l. q. cp 19. n. 61. Antonius Gomez lib. 2 cap.
376, late Petrus Barbosa in l. 1 soluto Matrim. 4 p. ex n. 82. latissi
me Dnus Larrea tiqui lb. 8, selectaq cp. 10 & 11, p. totq vbi de obliga
tione, quq cessat d tandiu has diuites

n.° 14

& quamuis impeciatos
in dicta l. 14 a se xuerint Matrq ex magna causa teneri filias do
tare in e. existimq dus motiua d statuq, cc, nulla enim vba sint ex
pressa d dinari possimq, nouq ei d statutionq igitur omittuntur p d tuit mata
rq dotare filiq indigentq: & p d reguins obligationeq pietatis ad
necessitatq iuxta redacta fuit vt de gestis dixi sup. n.° 7. vnde facile
cp ea expiriq test, & alioquin difficilis, & exactissimq l. q. Diuersq
mulier. de [illegible] debuit inquo si mulier existimq scp dote obliga
tq cc. quq in p misceat e' p exionq solueit; in p test dotq itpe
tere q. licet difficiat obligatio ex d tractu; superest ea pietatis
que plebet repetitq = Hinc texq acceperunt salicetus, gali
menta, C. de negotijs gestis, & Laxa, dicta l. si quis alibe
nis; & si Mater cx n.° 26. indistincte de qualibet dmul exe

ctq

etiã extranea: existimantꝫ dotũ cãq, quia est semper repe
titꝫ: ꝺ ꝺª quecunque, qui dotꝫ soluit, -qꝫ doctrinã implec
tunt Baldus Nouellus de dotibus ꝫ pe. per totꝫ, Tiraquellus de
priuilegijs pie cãq ꝫ prefact. nº 23. ꝺ priuilegio 1 ꝫ 8. = Bar
tolus vero, Angelus & Castrensis ꝫ dicto § si mulier, quos se
quit Petrus Surdus de alimentis tit º 6. q 7. accipiunt pro
dictꝫ textꝫ de Matre, Auia, aut Soroze, quꝫ pretate afficiunt=
Accursius autꝫ de Matre & Auia tantꝫ, quarꝫ pietas à iure
dignoscit ꝫ Nerseniꝰ 34. de negotijs gestis, quꝫ sequit Schi
fordegnerus ad Fabꝝ lib 3. tractatu 26. q 4. imo Cusatus
lib 4. questionꝫ Pauli ꝫ dictaꝫ Nerseniã, mulier, reposuit
Matrẽ ꝫ dicto § si mulier, quꝫ probant Petrosidus & Faber ibi,
ergo ideo nõ repetit Mater hac specie, quia obligatio hꝫc pretatis
efficax esset ad exigendꝫ, igitr multo fortius ad retinendꝫ = Alii
ten accepernt hinc textꝫ Donellus ad titꝫ de adult. indebit cp 6.
Otmanus lib 2. observationꝫ cp 3. quos nõ moror = Verꝫ in moribꝰ
Vniuersꝫ Cuiusq; eo igꝫ deuentꝫ est, vt quicunque Parentes teneã
tr ad allendos filios, teneantr etiã ad dotandas filiasꝫ, tꝫ Mater,
quꝫ Pater, Auus, Auia ve, legitimi, vel illegitimi, vt docent plu
rimi relati à Barbosa ꝫ dicto cp ꝺ habenet nº 10. ꝺ ꝫ sqlecti ad
ditionibus nº 4. ꝺ à Dno Larreategui ꝺicto cpll. nº 10. ꝺ mũ Reg
nicolis ad lꝫ 9 Tauri. ꝺ.

De legitima

Nº 45.

3º effectus eiusdꝫ obligationis est, q teneantr
Patres, Matres ve, & Ascendentes, suo ordine filijs legitimꝫ relinqu
re; alioquin remedia ꝺparata sunt filijs, vt euentant inditã pa
renteꝫ si ab omni hereditate cos remouerint. Legitima vero ꝺicta
est ex legibus, ꝫ tunc ꝺtenc erat quadrans illius portionis, quꝫ
quis habiturus erat ab intestato, ꝫ Papinianus 2. § quoniã
& § quanta de inofficioso testamento. Sed ex nouissima Iustinia
ni ꝺstitutõ. de qua ꝫ authentica nouissima C. eodꝫ titº. siquatuor
essent

UVA. BHSC. Ms 070

essent filij, vel pauiores. quatuor vntz hereditatis paterne; si
sex, vel plures, sex vntz efficiunt legitimg. Nostro tamen iure
magis indultz est filijs, vel Parentibus: omnis enj substantia
Patris filij legitima est, sepia quinta pte. Regia j saborgani
me, sine inter extraneos disponere potest. omnesque patrimonij
filij legitima est Patris, vel ascendentis, sepia 3te pte. dequa
disponere potest. Alioquin tz Ascendentes, qug Descendentes de
inofficioso testamento agere possunt, n cfg. legitima debita
efficaciter ex iure naali; s cam naalis pietatis induxit, & quasi
extorsit à iure hanc efficatg obligationis, videndi p multos
Richard. j § igitr quartg inst. de inofficioso testamento: & remisi
ne plectimis ad tritz delictis & posthumis cp 2. ex nº 74. Valencia
tractatul. ad eundz titz cpl. per totz, Larreatcgnis lib 2. sglectanz
cp 6. Valascus de participationibus cp 17. dub. 6. = vt =:

Dicit g. poterunt filij nº 46 =
inuitg qui Parentes creditores respectu legitimarz: sibi debitarz
siguidz illas extorquere non sunt abz inuitis inuitis d causis ex- s quantz debeatz
bz exheredati sint, vt dicit in lo. ratio 7 debitis damnatoz: creditores legitima
cin appellantz qui debita extorquere possint, quia g. efficacie
medio, aliue p ditto pcig. obligatio naalis ad effectz exactionis po-
sit perduci to. creditoris to. de Vbz. dicto. s, d nihilominus tamz
absolute & pprissime creditores nis: g obligatio pietatis nis adstringit bona paretz. nec maius vinculu, qug memorie inducit
& miserationes fillijs exibendz in Morte; vt habent vndeio al-
lant, nec alij intraponantz extranei. Ideo auuzsus patre
latz fuit ne filij viuis parentibz, debitis ipsoz solicitis sint, nec
se pabeant aceruoz creditores; sipius & vtilitatz potius de
bz suis disponentis fidelitz, stat eoz senu, si vltra expectare
dauer. & bas. Anci Rocenti relatu digna lb. 3 iuzis iudica
tazu cp. 6. in sumaria necessaria potest filio operas pro emgãgatz

imponere

impronore Vt p. libertō. l. patri. 4. si apparēte quis fuerit omnū
bonorū l. nullus 10. de lib. seruiis parentibus de patrono prestandis: nec
filius potest quere donationibus apparētefactis, multo minus dotalibus
alienationibus l. Papinianus 8. §. 43 dinofficioso testamto.
q. hec que fuerunt in rigore s. expictate de equitate potius que
accipitate mensuranda. docet Petrus faure lib. 2 semestrium cap.
pmo. 6 & 6. in quo distat alegitima patronis debita: ipp potiō
dabi fauian & calusiana. adhuc quandoq actiones fraudulente
alibertis factas l. 2 & toto tit. si quid in fraude patroni, q. fideiu
cis rigorose & legale vt q. que impuberi adrogata libertō debet
constituta D. pij l. ult. eodē tit. que ex iis alieni loco deducitur l.
Papinianus 8. §. si quis impubes 15, dinofficioso testam. Magis
enim offendunt veteres iura de pietate ex gratitudine ex gratitudine
gratitudine ex gratitudine patronos, aut amore ex gratitudine impuberes adrogatio-
Cuius differentie alios effectus referunt doctores in l. 2. §. si impubere
2 de collat. bonor. Molina & addentes lib. 1. cap. 16 de primogenijs
cap. 7. Aluarus Valasco de partitionibus 22 nō. 21 & seq. Noguerol
allegat. 37. nō. 2 & 3. Ex quo displicet primitus et quis paratum in
Vtrang. Legitimg. patroni & filij, que male accepti testimonis
intrapriuatis nostrios facit Caballo decisia & alt. 4. 2 p. nō. 5, & 6.

nº 17.

Decretia principis constitutionibus cogitur potes
tes parentes coarctari in alienationibus. Imprimis Imperator
Alexander in casu speciali Quis que cū intra extendere que
ret inofficiosi testamti. amplas donationis inter que existi
bus constitutes revocandas ac tanquā inofficiosas p dimidia parte.
Quod dicis cripit licet in casu speciali emisit, alijs similibus apta
tis fuit a Paulo in l. citata 87. §. imperatr 30 leg. allegatis. pro
tea in iuris ordinariis redacta fuit, vt filij revocarent inofficio
as donationes vsq. ad legitimg. impubes lus l. 22. & fere totti,
C. dinofficiosi donationibus l. 3 tit. 4 p. 5. l. 28, Taurin l. ult. 6,

lib. 5. pri

UVA. BHSC. Ms 070

lbs, Pilatio nis g̃ hũc ĉ Munis opinio recq dz iurĩ Muxe V tulatis q̃
ti quionũ agnoscit g̃ xq̃ oriis in dta lo. ẽ glã 13. ĉ accipitur amd
cis quos aducit b exmo Villa in additionũ ad cq de glo cq. Molina
in lib. 4 d gximo genijs cp 2. nº 81, distinguit inta filiũ ĉ extraneq
V tr exp ecta filiũ ĉ onatarij, uno centu into dz in officiose ĉ onationes.
Ĉ ispecta uero ĉ cteros dz statuq uno centa V q. ad legitimã filiũ de
fraudati. Nec dz ĉ onationes uno cãta s. cdz q̃ alienationes in
fraudẽ facte quarunq̃uis. Legitimam V t docẽt Costa in q̃sti pa-
ti d bo q̃uiarẽ potest 3p. ex nº 1. Iulianq̃ olarus lib. 5. senten
tiar. § donatio ge 24. Carualho d bi gximẽ, nº 55, quarelict cas
tãus lib. 5. d bxeru, cp 14 ĉ tatis 1. adafricanu inte sitiũ q̃. lo sq̃ in
fraudẽ patroni Ant. fab. lib. 3 Diect. cp 7 ĉ decade 4º exorcit, ĉ Os
ta V bi gximẽ nº. 4 subtiliter Xtouat q̃ in q̃z uno centa inofficio
donationes, nos q̃ nos curamus ĉ habemq̃ lo. patriq̃ q̃ decidit
ĉ. uersq̃.

Inspectio II, de obligatione naturali, ejusq; effectis.

Obligatio naalis ejusq; effectus ĉ jurisdictionis naalis dicit vinculũ quod stringimur necessitate iuris gentiũ
et ciuilis aquate ĉ quo ejusdem inter se & ampliùs 845 de quibus
ibi his naa debet quis iure gentiũ dare opponitur, licet in quibusdam
xat naa debet creditor minore ciuili in appellata cq ad solutẽ
vrgeri nequit. lq. creditorem lo ff bus dz significat. ob defectũ ac
tionis lq pupilli ff. § ult. de nouo objs ecti, quq plerunq. obligatus
naalis nõ ejducit lo. naalis lo ff de obligationibus & actionibus lo. ff. de
iureiur. ff. § naalis ff de fidei iussoribus iusticiarius naalis repetit
ĉ minore ĉ subtilitio ejusdem peccati satisfacere obligationi naali, nimi
rũ quq lex ciuilis adstringit obligatus ciuiliter ad solutũ dz. Hic

est sensus

UVA. BHSC. Ms 070

est ejus illegitimus qui unius gentis dari oportet synonime enim
sit naato minus gentis dari oportere, Et sic barbosa in dicta leg. 86
vbi Cassatius lib. 3 quæstionis Pauli Pomillus lib. 12. cap. 2 vbi qualib
litte C. concludimus quod obligatio pure simplex comparimus
tionis obligare, et sub culpa lethali sicut grauiter. Dicunt
Vulgo Canonistæ incp. 2 de pactis et incp. Monit d. iudicijs, Alcindor
lib. 2 de pactis cap. 4 gentilis, Gaspar salas de legibus disp. 76. [illegible] Fr. octa
12. Dr Tapia 2. Com. catholicus moxales lib. 5. q. 20 gentilis, Thol
Logi et suo antesignano D. Sto. 2ª, 2æ q. 88 art. 2,

Nº 19.

Causa præ
quæ
naalis obligatis

Causa præ
maxima sine atoma obligatio mis naalis, ó æquitas, vt Papini
ang definit in lo. stichy 95 naalis de solutionibus ibi, Vinculum æqui
tatis, quod sola sustinetur. Item tag. vt regula (exceptis arrigis dare, quæ
singulis casibus adaptata, vbi æquitas defecit, defecit per consequens naalis
obligatio, vbi existit æquitas ibi obligatio naalis. Vnde Siluester dicitur
præcipuus iudicis sententias absolutus e manu Maria. Obligato lo.
Iulianus lo, de dicta induit; q. litur iudicata de quietus re
nouus lo. singulis 6. de excepta iudicate quæritate bancatz lo.
Inquinus. 25. de statu hominu lo. iudicata 207. de gentilis iuris
stig ó inquit iudex decernit lo. iuspluribus 11. de iustitia de iure lo.
seruus 65. § Prætor ad senatu ó multu Tubl: tamq boni viri homi
nis, vel hæc sententia exposita dolore malo veritatis qui illud dixit. Antonius Faii. in papiniane tit. 2 principio 2. illate 2. e
tit. 4. principio 4. illate 2. et multis e nostris Valentia lib. Illus
trius Statu 2. cap. 8. pertotus. Si quis autem quibuslibet de incepta
to in exceptis quibusdam iuxta ciuili obligatus sit lo. sicuti 275 pac
tus ne petetur de pactis lo. 2 § circa de dolo malo exceptæ lo. sisti
pulet 35. de verborum obligationibus, desinit esse distinguis stricto
obligationi deus æquitas naalis lo. exceptionis 40. de debitis
denique lo. Maxime 66, de regulis iuris.

Nº 20.

UVA. BHSC. Ms 070

Sed oppe pretiŋ é ĵ presentĩ, exponere, quíd sít ꝙquítas
naĺis? R. Ignis in Iure consultus ĵdíc. lg ius Ciuile
ff. de Iust. & iur. q se per bonŋ & equŋ est, & explicatŋ sre
potcrít dessnírĩ: ꝙquitas quedŋ retributionis, quę ex necessitate pcr
tullat humana nãa. ꝙualitas retributionis, dicit certitudíne
rei prestande, reddendę aut soluendę. Necessitas dicit efficac
ipsius obligationis ~~nec~~ secundŋ ius naale, exquo apparet dc
substantiŋ obligationis naalis habere se per accídens appro
natioę iuris Ciuilis: quĩa enĵ destituta sit auxilio legis, n
ideo minus habebit Vires, & efficatiŋ ĵure naalí = quod videtr
iucte presentire, licet n iucte fecerint ĵ punto ꝙquitatĩs in
dagando, Donellus lib 12. cp 2. & alĵ laudati ibi ab oculdo
littera B. = Schisordeguerus ad Fabŋ lib 3. tit°1. tractatu 26.
fere per totas. ꝙuritas in naalí ob circunstantías factoŋ da
ri á est: quod melius omnibus expreuit Ciceroniánus natu
ĵ lg bona fides 31. ff depositi. Vg. equitas naalis, pcrcet, vt depo
nenti reddatr depositŋ à depositario: & ppter dnentios dcred-
dendo, quę equitate naali nitit lg 1. de pactis: tŋ quĩa detrac
tare depositŋ grauis, ac peculiaris perfidia est, lg 1. lg fin ff.
§ illud 6. ubi quí notanti infamia factamen deponentę fuisse
deportatŋ, & per dsequens per sententiŋ deportationis bona amisisset,
lg ea sola 89. de regulis iuris. Fac etiŋ furę vel Latronę alienŋ
ę deposuisse; & postea Dnŋ venire repetatŋ, n est reddenda
ei deponenti: sed fisco, & vero Dno: fortior enĵ equitas pos
tulat, vt res n auferatr Dno, quę vt seruet ~~Dno~~ fides, cui
Dnus n est, docet Protus lib 2. de Iure belli & pacis cp 10. §1.
& 2 = Aliud exę plę affert D. Augustinus relatus ĵ cp nequís
arbitretr 14, 22q 2. si quí deposuit gladiŋ, illŋ repetat & furę
re ceppit, n reddŋ, ne malè, & ĵ permittę suę illo vtatr. Facit etiŋ
ĵ simili texŋ lg 7. tit°18. p 2. vbi Gregorius gl 7. & ĵ eadę specię

ꝙŋ

UVA. BHSC. Ms 070

tx9 ſ lg 5. ob. tit.° 3.ta ſ. 5. ꝺ'ibi' Gregorius, ꝺ Hermosilla ꝑ totaſ, addendꝰ ſunt Petrus de Gubaza ad lg lg. de Iuſt.a ꝺ Iure lib 2. ex n°2. Ant. Faber ſ papinianea tit.° l. prio 2. illat.e l. ꝺ prio 4. ꝺ ſtitat.e 2. Duarenus ad tit.z ff depoſiti cp 1. Cuſatius ad lg 7g de iuſt.a ꝺ iure, Gregorius ſ preludijs obpn Iuris Conſulti lib 3. cp 7. Trotus lib 1. de unebdlt.e cp 1. § 6o. ſ notaſ. In hocce go sensu ducimus equitatẽ naalẽ eſſe matre obligationũ: qꝺ pari tis, ꝺ ꝺsideratis simul oibus circumstantijs iuſtitiã naalẽ expostulat vt fides ſeruetr, vel aliter ſoluaꝝ ⁊=⁊.

Nº 21
q ſit iuſtz naale

Vnde neceſſario ꝺſequi mur, vt q iuſtz abſolute naalitex eſt, nõ poſſit per iuꝰ ciuile impiaꝛi; ſi enim ꝺtrariz perciperet nõ eſſet iuſt, ſed iuſtitia cp erit auꝛlex, q ꝺſtinct.e iuſtz quippe naalitex firmz ꝺ immutabile ſemper permanet § ſeꝺ naalia mut.ꝺ iure naali: potest quidẽ ius ciuile ob ꝺmune reſpublicę bonz, nõ aſſiſtere oibus inꝺſtincte naalibus obligationibus eam relinquendo ſ suis terminis ꝺ ꝓpria efficatia, ꝺ hoc ſenſu per non approuatoz dicit iuſ ciuile aliquiꝺ detrahere de iure gentiz, vel naali. lg ius ciuile 6. ꝺ Iuſt.a ꝺ iure, docent Menchaca lib 1. illustriũ cp vlt.e Madera cp 4. animaduerſionz Donellus lib 1. cp 12. vbi' diuerſi mode explicat Oſualdus littera E. ſed nõ potest improbare obligatoz naalẽ. absolutè ex equitate natã, velut ex fide data. Potest nihilominus improbare aliquã mãg pactoꝛz, quę ſint ꝺ honoreſ ciuiles velut nec hereditaſ, dotẽ ꝺ tractibus, nec matrimonia pœnę metu adstringanta, ꝺ ſi quę ſint ſimilia: quia mãa ꝺ tentoꝛz robur legi, ideo quidẽ, vt quę lege improbata ſit, inuſta ſit ſ ſ placitez; ex quo absolutè nõ obligat, etiã ſecundã nãg: redditur enim naliz quidquid ꝓhibz est delegibus, ꝺ quę ꝺta iura 64. de regulis iuꝛis ſ 6°. ꝺ imperiale l 3. 25 q 2. ꝺ quia ſibi casibus deficit equitas naalis, nec quis ꝓmissa teneꝛ fidẽ implere, quia equitas naalis.

admixta

UVA. BHSC. Ms 070

qd mixta est cum p̃cepꝫ ciuilibus, idꝰ q; variata materia
p adam q; exius ciuile irrita ꝫ materiq, circa quam recipꝫ obli
gatio, naturalis ꝫ p ex ꝫ, docent p exemplis Cobarruvias in
regula quamuis pacty 2 parte §4, nº 6, & exicudo 3º, & vesi
culo 5. A canonicis in leg 1. titulo 1. libro 5. compilationis nº 24
patex ꝫ sanchez de Matrimonio libro 1 disputatione 7. ex
numero 16. & latius libro 6. disputat.e 38. nº 20 ꝫ salas de
disput.e 16. sect.e 12. nº 50 & 51, Lapia 1. titº 5. chatherq
moralis lib. 4 q.e 12, artic. 1. & sexcepto = Ex quo. sine
villaq; cio manet ex positus textus alio quin dificilis in leg
cum lex, 46. desponsalibus

90

nº 22

Potest etiq lex facere alig
quas p̃sonas inhabiles ad contrahendq matrimonium vtq; cen
sus ab ipsis petitis nullum effectu producat nec obligationem
naturalis quia consensus omniq; subiicitur legi ab ea re
gulatur; quare consensus p legem regulatus nõ potest dici sim
pliciter consensus = Vnde. quod inter se contrahant matrimo
nium sine parocho & testibus; nihil agunt iuxta disp̃situ
num Tridentini ss. 24 de matrimonio cp. 1, nec iuxta diui
no ecclesiastico, aut naali liganur: quia lex ecclesiastica pro
suis exitauit illq consensum vt p̃ncipes secularis potest
citari in negotiis p̃fanis ex iusta causa & ad bonum
communis impedienti ita concludunt cum multis San
chez de matrimonio lib. 3. q.e 4. Basilius lib. 5. cp 4. Ban
bosa i parte de parocho cp. 22 de officio et potestate epis
copi allegat.e 23. Diana pluribus relatis i parte tractu 2e
resolut.e 23. & sequentibus = Idem dicendq est quo tis con
tractu Datus fuerit quo exacto suo quacelebrante valeat
& alio vt valeat. tunc si forte non sciente omino nullus esse

ex iure naali valet

UVA. BHSC. Ms 070

ex iuxta alia valet = 2° quia alias datus consensus nullus
est secundus leges quia illi absentes cogitasse de tali contractu celebrando
in alio negotio quare si non valet talis contractus non
potest valere vt talis conuentio simplex quia de
simplici conuentione non cogitauerunt lg. 2 § sequitur ita
2. hoc titulo de exactionibus obligationibus, quæ sic recte explicant duo nostri patriarchæ, & Valentia lib. 2 illustrium tractatus cap 4 ap principio & Ramos in lege iuris gentium 7 §.
sed cum illa n°. 5. de pactis & in communi hæc doctrina
secundissime tractatur a Tapia dicta quæst. 17. artic.
5. & 6. & latissime a Mendoza dicto lib. 1 cap. 4.. Quibus
principiis præsuppositis; manet decisa quæstio an ex
ciuilis obligationis naturalis tolerie possit? non enim
potest tolere directe iam natam, sed potest per impe
dire ortus obligationis vel ex parte Mateiæ vel ex parte con
trahentis: quo in casu deficit conuentio & per consequens
& quasi naturalis & sic accipiendi sunt tex. in lege pacta 6.
lg. pactis. §. cum similibus C. de pactis iuncta lege ex eo 4. C. de
inutilibus stipulationibus de qua iuste videndus est Antonius
Mexendo qui plurimos recipit lib. 1 institutionis cap. 9 n

Que ex

tencia in tantis placuit sapientissimo Patri sanchis in præcepta
decalogi lib. 3 cap 12. n°. 10 vt existi mauciit si prius cæpit inuadi
re incipit auctor & sensus & habitus vi obligari iuramentis præ
titis vsque ob sequentia contractus = Eximius etiz & bax:
in cap. quamuis pactus 2. p. in principio & post eos alios Fagui
nus lib 2 decretalium cap. 13; censuit iuramentis præstitis in
exactu iegnato, quæ ea quæ bonos mores ciuiles velut debe
tatæ inuentis nullius momenti: quæ sententiæ in malæ procedunt

ex iuxta al

li

UVA. BHSC. Ms 070

ex iure ciuili Romanor̃ lg- signis p̃ro eo 56. de fideiuss
ubi lic. & lt. cum similibus .C. de non numerata pecunia
& ex secundo iur canonico & in foro animę p̃ axiomatę censo
hanc doctrinam: quia iuramentum duplex iuncta continetat
ex parte secundo iustitię humanę alterum Deo secundo religionem: lex ciuilis potest p̃ remedio cause iustitię
humanę etiam quo ad iur naturalis=Deo tamen fidem
datam nullomodo potest tolere, igitur implendum est
p̃missum nisi urgeat indispendium Salutis ętternę i dest
Contineat peccatum, quod faciendum est vt sint contra
p̃ceptum diuinum aut ecclesiasticum quo casu non est obli
gatorium iuramentum cp. non est obligatorium de regulis
iuris in 6.= Et etiam contra p̃ohibitionem legum quę
non tendunt peccaminosa facta p̃rohibita; implendum cp.
decet ores 6. cp. cum contingat 22. de iure iurando cp.
licet Mulieres code titulo 56, cp. quamuis pactum depacti
eodem libro. authentico sacramenta puerorum c. sed
iuris Venditionem docent Sanchez dict° lib 3. in p̃ncip
Decalogi cp. 12 nº 11. Vbi plus quam 60 authores refert=
addendus cum pluribus Extensibus in ng extrio de contractibus questione 16. p̃ totum Noguez Sallegat° 29 & 30. Alexan
dr dicto libro 1. cap. 9. nº 10=Vnde tamen est in ecclesia
residens p̃ statutum tam in capite quam in membris, qui
inde participatum habent iuris dictionem: relaxationi
bus vnius cuius iuramenti ad quam relaxationem sufficit
quod ex parte creditoris sit mag interesse ciuile de quo
latissime coit idem Sanchez dicto libro 3. capite
42. addendi etiam Ex nostris Axius de Iust. lib. 3. Daniel
cp. 30 cunguatus sequentibus & Michael Don
sel de istoria Pontificię iurisdictionis lib. 1 cp. 6 nº 2. &c

91

Manet &c nº 24

UVA. BHSC. Ms 070

Nº 24

Manet q̃ tuaq; æquitaſ naturalis, cui aſſiſtunt om
nes circumſtantiæ iuſti eſſe primarij & atoma cauſa obli
gationis naturalis = Videamus modo, quo exiſtat hæc æqui
tas = & quidē inuenimus duo capita, ad quæ poſſit reduci,
& quæ ſint fontes, vel ſit melius dicq; quaſi fontes obliga
tionis naturalis = Prima extat l. 1ma ff. de iuſtit. nāq; 206. de
regulis iuris iuncta l. q̃ nam hoc natura ff. de acquir.
rer. dom. indebiti ibi iuris naturæ æquum eſt, nemini fallerius fac
tura ſuci locupletiorem = Secunda extat l. 1. ff. de pactis,
ibi, huius ediēti æquitas naturalis eſt. quid enim tam
congruit fidei humanæ, quam ea, quæ inter homines placuerunt
ſeruare? Itaque ibi locū æquitas naturalis, ſignificat id
q̃ naturale ſimpliciter, vt explicant Petrus Gregorius hic
inter lib. 1 prælectionū optimi Iuris Conſulti cap. 13. nº. 2.
Georgius Obrepius lib. de principijs iuris cap. 17. per totū, ma
xime ex nº. 23. Menochius alijs laudatis 3 tom. de arbi
tr. 202. à principio vſque ad numerū 19. Petrus Faber
in erudit. ſuis mentarijs ad l. 1. ff. de Iuſtit. & iure, pagi
na mihi 24. & 25. Grotius lib. 1. de Iure belli & pacis
cap. 10. § 2. & non. Alijs magis obijs = Quibus æqui
tatis fontibus explicatis tota nra tractatio manifeſtabit=
ur. Quibus (diſtante mihi ſapientiſſimo Collegā
mo qui Præceptore meo D. D. D. Joſepho
Fernandez de Retes Cathedræ vſpote
ne iuris cuiuſ dignissimo Mode
ratore, imposui hanc obſeruatio
ni finē Ivus minimus Dū
cipulus, Joannes à Roſi
de Lara. Salmanticæ
anno Dni 1663.

Inspecto 4ª

UVA. BHSC. Ms 070

INSPECTIO III.

DOBLOATIONE NAALE. QVÆ NASCITVR EX RETentio ALIENI MODI.

92

Nº 25.

Consequenter superioribus dixit Cicero 3°. de officijs, ꝺnãg ee exalienꝺ ꝑmodo augere ꝑrijg ꝺpendijg = Consodorus gnauus ex libro epistola 16. = hoc inquit, nostris ꝛg poribus ꝺfitemur Inimicg, vt alter alterius lecticã ꝑmodo = ex quo prio ipso lumine nãg noto sabinus vetus Iurisconsultus perpetug regulg statuit, vt quidq alieng sine iusta causa penes alium sit ꝓsit ab eo ꝺduci, ꝺest petí: quã iniustẽ illud detinet lg perpetuo 6. de ꝺduct. obstruxg cãg quibus nec delictg, nec factg ꝑ acceptionẽ aliquã ꝓsit. exꝛpla sunt ꝛg siquis 4. § vlt.° de rebus creditis, lg rerug 25. ff rerg amotarg, vbi hęc petitio dicitur iurisgentijg; quã nullo iure ciuili indiguit lg vehemens, ꝛg naalis causa petendi = vnde etiã Marcellus ꝛg q dicitur 5. § penult.° & vlt.° de impensis ꝛ res dotales factis, & ceteri ꝺsulti ꝛ legibus sequętibus substinuerunt, obtinuerunt q. impensas factas ꝛ res dotales quę dotig augent & locupletiorg reddunt vxoꝛg, ni tantg posse retinerí ope exceptionis, & petí extorquerí que per officijg Iudicis quę dotig soluta sit = Quemãdã de obligat.e orta ex retentio. alieni ꝺmodi latissima est, discurrit que ꝑ omnes inxti articulos: nos vero ꝑ munere, & sfacto ꝺtenti eius summa eorg capita liquare.

Nº 26.

In primis ni inspicimus negotijg, aut ꝺtractg sfac obligatio. ꝺ q quitatg, & q aduersarius, vel xg nrg detinet, vel ex pecunia

UVA. BHSC. Ms 070

pecunia nra locupletior factus sit, vt dixit Trifoninus ñra ſlg nescripta
lo. §1. de distractio pignoru ibi, certe ex occasione eius acquisitu id fuisse
equum & fructi distrahi, quz creditoris lucro cedere = Cui cõmungendus
est alius eiusdz Iuli locus ex eodz lib. desumptus ſlg nec enz 23. ſlg
antecedenti de pignoratitia act. = Veluti si bona fide possidens seruz
quasi mihi legatz à tibi legatus fuisse, eum vendidero: potiꝰ à me
pretiz adicere; quia illud adme pertinet ex re tua, vt ſ hoc sentiens cz
Marcelo, notauit eius Antagonista Iulianus ſlg si eg seruz 23 de rebus
creditis, vbi Cuiacius tractatu 2. ad Affricanz notandz in e. quod dicit
Iulius hanc adictz tunc opetere, cz seruus mortuus sit vel vsucaptus, vt ſ
lg vlt. rebus negotijs gestis l. C. de rebus alienis nõ alienand.
vel aliter peremptus, vt ſ lg vlt. de negotijs gestis, quia si res Stichi legatz
fuisset illg vindicare, & euincere ab emptore, & emptor per actz ex
empto pretiz à venditore extorquere, lg ex empto ff. de actionib. empti =
Ergo quandiu res extat, ñ videt perfectè ad venditorz pertinens-
re & possit eã auferri lg 4. ſ fine ſ potestatz 12. de vsucap. = Ergo nec
potest dici inter locupletior factus = Nisi forte Dñus ratz habuerit
venditiõz pretiz à bonæ fidei possessore; quo casu cessat euictio perinde
ac si nec precepta fuisset: q. potest stari pretiz adicere ex quo ven
ditor locupletior factus est. lg 3. C. de rei vindicatio. = Semper enim
requirimus quod sit locupletior ex pretio & hac actione teneatur =
Vide si prius re bona fide emerat, & bona fide distraxerit, a te accepta
iuditiz à vero Dno. Cadequo ſlg Iulianus 17. de rei vindicatio. ?
ñ potest dici locupletior: quatenus illi hæc pretiz abest, & per exceptõ
cessabit hæc actio, si optime dixit Marcellus ſ amentiaz ad dictz
lg 23. ſ eo tn culpandus quod ñimis à Cuiacio distinguit ambgẽ dictio
sit de negotijs gestis, vel ſ dicta lg vlt. est enim naturalis vtriusq; Cuiac.
& instar negotiorũ gestorũ, eo pretextu quod quisq; alienã bona fide
vendit, videtur Dñi negotia voluisse gerere. ?

Non multũ dissimilis est

Species

explicatur lex 32. de rebus creditis

Nº 27.

explicatur lex 32. de rebus creditis

UVA. BHSC. Ms 070

Species tx. ℔ lg si me & Titij 32. de rebus creditis, vbi si tanqᵘ
à debitore tuᵒ pecuniᵃ accepero mihi debitᵃ, ab eo qui vere meus erat
debitor, nō obligaro mihi ex tractu, vel ex negotio, quia ꝑter exo
ne deficit consensus lg si per errorē 45. de minus dictis. & similibus, sed
quia pecunia mihi debita adte peruenit, teneor mihi ex dictione
naali ex bono & equo: & sit equs vt mihi restituas, quod ratio
nibus meis presumpsisti = Idem tx est Celsi filij, qui post sabinꝰ
hanc perpetuꝰ regulꝰ statuit, vt quid quid ad aliquꝰ peruenit, vel ex
iusta causa, vel sine causa, aut fortuito, possit ab eo repeti condictione na
turali, dicta lg perpetuo 6. de condictione ob turpē causā = In qua specie
& si precedenti pretij rei mei, aut pecunia mihi debita adte peruene
rit, ideo mihi teneris.

N 28.
Explicatur lx 31. §1. eodꝫ titulo =

Ex diuerso lg si fundus 31. §1. eodꝫ tit. mihi
citra aliud remedij, ad eundꝫ effectꝫ. Species est = Ego emi bona fide ex
uxꝫ tuꝫ a fure ignoranti eum seruꝫ esse, & tuꝫ esse = qui seruꝰ
habebat etiꝫ peculiꝫ, quo adte expectabat = & cum apud me esset, alijꝫ
seruꝫ emi, pretijꝫ quē ex tuo peculio, id est ex rebus numeraui = Ego
meo iure tibi adquirerez si seruo ipsi traderetur, lg adquiritur 20. §
debes de adquirendo rer. dom. § debes autē ff. per quas personas no
bis adquiritur; sed quia mihi bonꝫ fidei possessori traditus fuit, nec
tibi adquiritur cessante traditione. nec mihi adquiritur cessante condictione
& causa = Quæritꝫ fuit quibus actionibus tibi consulere possit, tꝫ
D. me, quꝫ ex vendito seruꝰ? Primo ex sabini, Cassij, & Iuliani
ff. docet, posse te a me hominꝫ adducere naaliter, quia ex nummis
tuis peculiaribus comparatus fuit; nec debeo retinere, quod ad me ex
tua pecunia peruenit: sed in possꝫ tecꝫ computari quidquid impendij
ratione huius hominis: ne per condictionē ex impensis meis fias locu-
pletior = Hactenus lg si seruus 24. §1. de actionibus empti, vbi
eadꝫ ponitur questio = Deinde agit de remedijs, quꝫ tibi competunt
aduersus venditorꝫ ex contractu tui seruꝰ: aserit competere tibi integꝫ

ex empto

UVA. BHSC. Ms 070

ex empto actionẽ, & ita Venditor agit ad emptorẽ, petens ipsũ
seruũ etiã vsucaptũ, quia agit actiõe personali sui nõ opponẽdo
capiõi lg indebiti §. 1. de actionibus empti, & sic tibi seruũ tradẽ-
do satisfaciet tamẽ ei ditor sic aratus sit cedere acciõni ex empto,
quam habet ad emptorem. q dixit Iulianus tenetur eo casu
Venditori pecũiã numeratã q nõ alitr intelligi debet quã si ex
eius peculiato pciũm nõ soluit Venditori vel nõ toty soluit.
dentq; alias sibi remedias p bet; nempe vt vindicet nummos pecu
liares datos Venditori si extent: cæterum tunc pecũiã secum
ti teneris satisfacere de peculio, q si nummi sumti sint nully
remedij superest, nec sibi Dño. q nulla est actio aduersus eũ
qui pecuniã accepit ex iusta causa, nec ex consumptione locu
pletior factus est, lg. vgitione 44. de ditione indebiti, sic ig tẽ-
ligenda. nec Venditori superest actio de peculio, qui detentus de
bet esse pcio q secuũ retinet, hacteng desultus. Ex quo appa
ret nullg modiorg sibi esse actionẽ in his casibus, qug natura
lg bonitatis dictiõg aduersus bonæ fidei possessorg. quę intel-
lecta nõ omnimodo sic præstitenda, quę uis Cornelius Faber
Cusanus, & classici in præmissis txbo.

N°. 29.

specie locuple tionis facti.

s. d
p sequamur hypotesi
bxeuia. q nõ licet singulis moraã. imo primis bonæ fidei possess.
qui vsus fuit ac existimans esse sug. q dno illg restituit debet regula
xit omne incrementũ rei restitutæ, & q exinde percepit lo. itg vingt
20 § ptãe. 6. & § vdacte. 15. & similibus dispositione bexeditatis. quę
doctrina etiã est D. Thomæ. 2ã 2æ. q 62. artl°. 6. cg q; post classicos
docent Sotus de Iust
titia & Iure. lb. 4°. q 7 artl°. 2. & cg alijs Dnus Tapia 1. tom cathe
ng moraler libro. 5. q 26. artl°. 1 ex n°. 2. = item si qui aliquid per
errorẽ eorum ex rebus locupletior factus fuit dtã lo. si cui ser-
uũ 23. d. vbi exeditis = imo licet ad actũ inutiliter sit (velut si ve

tuit

UVA. BHSC. Ms 070

huit nec ꝯ ipsius intuitu habeatur) & tractꝰ fuit obligatꝰ quatenus locupletior factus est ex negotio a socio gesto. lꝯ. siguis mancipio 17 § peculius 4 & § vltº de instit. actione vel serit socio peculiꝰ, & si onus locupletior factus non sit, nec peculiꝰ aut gesta tenuit de peculio lꝯ. siguis socius 29. § 1º de peculio = ꝯ. non cat peculiꝰ, quod habet & socio contrahi; undeꝰ huiusmodi tantuꝰ datur in socio si mul instituto & peculiato domino institoria obligetur per quos immediatꝰ, ita exposuit nouiss elegans Ramosius tractatu de institoria cp. 2 nº 3. = Ex quo licet huius vitet ne testator sepultura sua, vel a bello funeretur, qui funerauit habet actionꝰ funeraticiam quia ꝯ hereditariam, sit lꝯ. adsiguis 14 § diuꝰ Lucio. 13 de religiosis = - Igitur & tenetur quilibet ꝯ dationꝰ sua facit ex gesto alieno quatenus inuitus sit, multo magis tenetur ꝯ non ꝯ absens, pupillus, infans, furiosus, si locupletiores facti fuerint: non enim obligatur ex consensu, & sit nullus, sed ex re et ex compendio sic dicitur lꝯ. furiosus. 46. de obligationibus & actionibus = Quæ obligatio naturalis. i. quæ nitur ab hac natª naturali; & efficax i. omnimodam ciuili vt docet Oscaldꝰ ad Donellum lib 12. cp. 2. litª P. & cp 22 litª O. nec enim potuit sine summa iniustitia †obmutescat. iuꝰ ciuile, omittere & exulinguere tamquam causꝰ diuꝰ di = ~~gnarum fabulis~~ Ex quo quasi ex nasidio, vt dicitur de albanis fluximus, quia dubitanter scribunt, in primis regius & escit nostra pupilli furiosi vt eos obligat ejecta sub cuplehoxis facti sint lo. ait ptor 3. § & si furiosus. § ꝯ. si pupilli. lib. i principio & ꝯ. § sed et si. 3. de quæsti. lꝯ. ꝯ & sexus 21 § 1. lꝯ. non sentiens. 34 & vericulonge illud lo. litis. 37 ~~titio~~ lꝯ. 2 & de negotiis gestis = & quin imo si pupillus ipse alliena negotia gesit & exinde locupletior quæritꝰ, tenetur eo, quatenus ex quasi contractu non tenuit dicta lꝯ. 3. § pupillus 4. cum suis literis ꝯ. non exito in verbis Cuiacius lib. 15 obseruationum cp. 7. vt

Nº. 30.
Casus de pupillo locupletiore facto.

Vacat

recte admonet Antonius Faber rationali= ita ut apud pupillum ita de posita sit, quibus ex causa tueatur, tamen si locupletior factus sit l. res mandata aut modata penes eum est tenetur actione l. 1 §. vlt. & duabus legibus sequentibus ff. commodati= quod de peculio dicitur in l. vlt. §. vlt. de peculio ex sententia Lauconis & Venuleij Veteres iuris scil. toti in tota tuitione sit nuncupandi dictis praetoris adpupillum extendere: quod hactenus habeat, prout cisse cogendus erit restituere, nec alienum detineat= Notate hinc tres, qui ex. cuocantis, & potest excutere iure cogendus fore locupletior factus per officium iudicis, quod e. simile & dictionis naturali= Sic similiter, si servus pupilli tenetur ratione naturali resarcire damnum aut servum reddere: sed ex propria persona non tenetur nisi sit doli capax l. 2. §. ui bonorum l. de ui bonorum raptorum, eo usque modo si pupillus sine tutoris auctoritate servum instituerit vel pro curatione quamuis proposito inutilis sit. l. 3. §. praetius 3. & sequentibus de peculio; tamen quatenus ex locupletior factus tenetur l. quod & sequentibus de institoria actione l. 1. §. patuit 16. de exercitoria actione: per contra vero si major pupillus pro mutuo obligatur ex facto suo, & propria proposition in solidum l. si et si. § vlt. & l. seq. de peculio= Secus vero si pro positus non est pupillus sitque peculium habet, tunc enim pater Dominus in plus obligatur quod peculium locupletius factum fuit l. 1 §. si & impuberem. 4. cod. tit. l. ancilla 11. C. quod & eo, quod actio de peculio data in patrem ex contractu filij tanquam in rem accessoriam: ideo nec in plus potest dari quod in quantum filius tenetur l. qui & filio 44. de peculio, & vero & impuberem non tenetur nisi quatenus locupletior factus est, ut, in quantum eius peculium creuit= Consequens est ut neque in plus pater vel Dominus teneatur= Docent Faber Lib. 1. Sem. cap. 22. pagina 70 Antonius Faber in rationali ad dictum §. 4, Cujacius lib. 22 de responsis cap 23 & in l. pupillus 127. ff. tit. de Verborum obligationibus, & licet minus explicate notata Richardus in § actiones 10. n. 33 & 38. institute de actionibus=

nº.

UVA. BHSC. Ms 070

Huic ꝛ seguns é. pupilly ñ tenetur ex dolo tutoris vnquq nec in ñtia dictis nec ineptiis causis, siue ꝛstuq dorit tutor, siue ñ sit lq. me
~~Immerito~~ nec in ta dicto 198 de regulis iuris. ꝛquit ratę naturali
ne p exacta alta alterius dolo, vt é alia iuris regula, quę quat ex lq.
Sitabullq 4 de Tabulis exhibendis lq. Meminerim 6. §. 1. C. d vndeui
lq. 2. C. Theodosiano codq tlo. lq. siquis 11. §. tutoris ff. d. q. qui aut clam
lq. ñ cognoscq. 6. C de administratione tutoꝝ lq. 2. C de his quibꝰ vt in
dignis. lq. nec infantes 26. ff. de fideiussoribus lib. xtatibq, ꝛ quę quis
à Nouoribꝰ Iuris ꝛsultis p dicta regula Vniuersalis tradita sit,
siue ꝛstuendo sit tutor siue non; tamq decisa Valdestim ꝛxo
vexatam vt dicit in lq. 4 §. illa 23 de dotis exceptione = Aristo
ꝛs. Pomponius consulebant si inacta ad pupillq spectanti dotq tutor
adibuit, pupillq ex dolo tutoris ꝛdemnq dq modo tutor ꝛstuendo esset,
aquo pupillus indemnitatq ꝛsequi posset. lq. vltª de administra
tione tutoꝝ lq. 1. §. ex facto tutoris vel curatoris lq. 5. §. hoc edicto
ff. nemo fiat ei = Vox quia in quitatq & cui dubio ꝛhibat vt pu
pillus ex dotq tutoris ꝺamnata eo ptę he q. indemnitatq ꝛsequi pos-
set à tutore; sic Vigianus intę tatus fuit Pomponij sententiq vt
pupillus satisfaceret agenti recederet actionibus suis intutoꝝ siue
stuendo esset siue non esset = Vnde Veq manet pupillq ipsiq ꝛfectu
nunquq tenetur lq. 3. §. 1 de tributoria actione docet Cusatius lib. 5.
obseruationq cap. 30. & lib. 3. quęstionq Papinani in lq. 3ª §. 9. ex fac.
tutoris = Cluus sauer in lq. alterius 49. de regulis iuris Menillus lib.
1 Variantiuꝝ cap. 34. = Nisi ipsa dotq tutoris pupillus locupletior fa
ctus fuit; tunc enim efficacita tenetur, ñ tam ipsa dotq, quę ne com-
modq ꝛsequatur ex alieno in ꝺmodo lq. Iuxe dictis 13. §. vltº ꝛdu-
bus lib. 6. sequentibus de dolo lq. Summa 21. §. 1. de peculio lq. Iulia-
nus 13. §. fin. ꝛinfacto 7 de actionibus empti lo. 3. §. ex facto tu
toris vel curatoris lq. si dolo 24. siquis omissa causa Testa
menti. docet Fauer in rationali ad dictq lq. 15. de dolo. =

UVA. BHSC. Ms 070

N.° 32.
tutor iinsolidy tenetur.

Q̃ notam̃ cas pupillus insolidy teneat̃ c̃ ri locupletiõ factus sit
ne pe tutori qui bona fide eius administrationẽ lg 1. c. 3. ff. de
petitoy de Thesaia tut de Vtili act.e. lg. 3 C. eodẽ tt.o = Cura
tori c̃ tutori, dicta lg. 1 § hẽc actio iuncta lg. 1. § duo p tutore
negotia gerit = Ratio c tutoy fauorẽ quoy ad minus ratiõ
expedit pupillis ipsis c̃ rip. = itẽ summa equitas quã hinc
tiã expostulat ne alioquin omnis tutela nimis grauis et hirsu
ta exeunt. ad eã administrandã cõuenta = Quomodo p̃ acceptã
qualis ratio Bartholi licet ẽ tacet in effectu n̄ multũ dissentiẽ
Ludouicus Vitalis. tt.o 1 Variar. cp. 11. .

N.° 33.
deliberatione pupilli. .

~~quod dicendum pupilli dicendi c. quam~~ § Idem de liberatione
quod debeat.e pupilli dicendi c. quamuis pupillo s. tutoris
autoritate n̄ recte stipulatus nec ẽ bonos vsus iuxta ea
c̃ quatenus locupletior factus sit. Ratio quia locupletior effec-
tus fuit lg. naturaliter 13 § Vlt.o. D. lg. sequenti de Peculio
et duriti lg. in pupillo. 4 de exceptionibus, lg. apud Celsum
4 § si quis pupillo dedit male excepti lg. pupillo. 5. lg. si pu
pillo. 47. lg. si pupilli. 66. de Solutionibus § 1. Institutã quoq; ali-
menta vel n. c̃ ubig. notant classici addendi tamen si Mar-
cellus. lb. 1. posteriorũ Observationũ cp. 30 Marcus Lielanus lb. 6.
membranarũ receptarũ § 3. si quis fundi genus ad Fabiũ lb. 1 tract.
lb. 9.o 1 quidno alios laudat agentes de tempore ẽ expectandũ
c. vt quis ex certis factus locupletior ẽ quicquã vacat immorari. =

N.° 34.

Et vt exemplis finis imponamus vnum
solum restat dicendũ c. quemq; quatenus locupletior efficacitate
nexi quamuis causa accipiendi exstiterit. = Veluti si quis ex
legit de futuris alimentis, licet taxatio inutilis sit p̃ ratione
Marci Antonii Philosophi, tamen si locupletior factus ex eo q.
accepit eatenus tenebit lg. 3 hi. 8. §. si quis 72. de taxationibus.
nec datur ei repetitio p̃ dationem indebiti, nisi p̃ taxatam facti

Scientia sit.

UVA. BHSC. Ms 070

96

Sluty sit cō causa taxationis g ug Sluens iuste putauat opor
tea dilegenter calumnia vtz lg. Celigantā 23. § itz si 12. lg. in sum-
ma 66. §. 1. d. Cdition. in diuiti: si data Cditio naturalis g do exnu
lla ac manifeste iniusta taxatione Sluty fuit= Quod melius
g ug Acursius cAcoxani. Videtz mihi intpretatus Ant. fauer
in dicto §. 22. incolamz eius acumz emplaut g d. Oa. Quatiz intz
dit. hanc Cditionz en. ee naturalz sed iuris ciuilis; ing uo manife-
tat emplere p caluisse eius vz, cpotestatz eodz modo si maritus
tantatz matrim. Vxori donauerit, quia iniusta donatio enully al
liud remediz superest donanti g ug vindicatio rei si extat, l.
si Crotissit Cditio Nostra naturalis in g uanty accipiuns locuple-
tior factus fuit: g nec Cditio inducili lotz habere potest Cabsen
te donatio facta sit, lg. sponsus. 5. § vlt. Clg. seguenti lg gautem
7. idz g 3. Cseguentibg. cC §. sinit. 7. lg. si stipulatus 33. § 1 lg. uti
Vxori. 39. lg. si. 9. Mulier. 5. p totg ff. lg. Factus 8. C. de dona
tionibg intre lo. p onere 20. C deiure dotiz=. Ex quo sequitur
si tenui donatariuz eatenus sibi res periunt vt nec locupletior
factus sit. lg. si idg d. 28. Cseguentibg de donationibg inter=de
quo artil. Salisimus egit scipio gentilis. lb. 1. de donationibus
intre cp 27 c seguentibg, vsg; ad caput 33 addz dus. e. Fabcide
exoxibg praematicor decadeBi. exore vlti c decadeseg. qui
latius g ug pure disputat vtiz actionis maxi possint Cstgte
matrim. g. Felicius bxeuius g. prestitit. noste Suarez de mundo
to lb. 2. adlg. aquilig cp. 3. sect. e 3. Quasus occasione p do
nis qui ei 25 sui rectg dedit, alter exfructibg locupletior sit, videt
ipse ip doni fructus quatenus p do nosse habeat restituere Pnosse:
Nec enim p donis iniustitia potest onustare alterius etig iniusti
tig, qui ex re aliena locupletatus erit lg. si pignora 22. § ipso
2. Clg. sirz. 9. § siquoque 4. d pignoratia act. de quo dixiad
finz tractus academicij, de fructibus medio respecto.= Deinig.

Cdnus ipse.

UVA. BHSC. Ms 070

d Dnus ipse ui p dom tenta sit forte impensas inxe fecit, ne dns lo cupletior d p domi iactura. ac quidz d ditionali; d p fficiz iu dicis: quantyuis nulla de hoc actio d sibi tae sit, iure ciuile lo pla ne. 38. d lg. sium. 22. de petit hereditatis lg sis exuias 3o de actiõ nibo empti, Vi ndi omnes clasiciz lo. ng hoc ñaa de ditione dnii, Petrus faucr d nouiores in lg. iure naturg. 206. de ueg lis iuris. Iaso. d Donellus in lo. sime d Titiz 32, de cubo cudi tis Gofredus in lg. uong. 25 uez amatanz Vgo ogo tius de iure vdli d pacis lb. 2. cp. 10. p totz Lessius d theologo d moralitas aducit lb. 2. de iust. d iur. cp. 14. =

N°. 35.

~~remanuatis naali~~ Vnde in foro intg tz hanc obligationem. ãtionalem efficaces vt lex ciuilis ni posit eg amittere obli uis exẽ de relinquere: quare iuris d sui tẽ Vetres in dipendentes ab aquate Vel omissione iuris ciuilis semp ex ia tribuerunt ius p sequendi Vel ditionis ñaalg. vt in superioribo. re dubo natam. = alioquin si lex eg de relinquere efficeret vt alteri neret alterius rz, Vel emolumentz g inde d sequutus fuit. gest prim fiat, d hoc ipsa lo. ñaali priuiz. lo. 1. de furtis = ad g. expendo txg in lo. bonafidei, de actionibus empti. = d hodieeman ri posse effici vt Venditor d pollicitz tradere rz Venditg d indy traditam, si emptor alicuius legis beneficio deciit p eig deuere. Sensg ei, si emptor pẽ bonafidei eois in omnibus facturi. e. ap rehensionem ptij anteiz traditz: Venditor ni igendus rz tradere sine spe ptij d sua cauere. g hodie plerunq emptor d Venditoris iuris. Vare exponunt autores an qualis sit bonafidei, alicuius leõis de quo agitur in presenti = Accursius duplicit intrptatz, Vel restrictionis in interg. si emptor erat minor; g. si placet Alueuco; Vel si ing Fraudem alterius iuris iniurg, id e. aliquod priuilegij appropriatum tenebatur. Bluere pluribus = Cuiacius lb. 11 d observationum cp. Vlt. horum iniurg interpretatur de decoctore, aduersus quẽ lex dedit exceptionem.

Explicatur lex bona fides, o. de actionibus empti.

UVA. BHSC. Ms 070

tionꝫ, Vt si ip̄e nouas tabullas fecerit noua debita adq̃rat, ñ posset debitores suos reuocare; alioq̃n posset abeis remouere. Vt inde pateret quod in suos creditores ꝓmisit, l. 3. ff quod quisq; iuris. = Alia Pictus fuerit in dicta l. 206., qui varijs txꝫ emendꝫ (licet ōnes axio). illꝫ accipit dilo. Petrus quamuis ꝓpcio circunscꝑtus ab eius solutione liberatus = S. Guillelmus Foxnexius, lib. 3. solutionꝫ cap. 5. rectius videtur imbuntꝫ ptate dcti lo. Petri, nempe de cumsione ꝑ pactꝫ vel ꝑ exacceptilationꝫ: quamuis enim remittat creditor ex sua parte adhuc debitor interpellatus exigi potest; imꝑbus emptor ꝫ petatur, qui factus fuit immunis. ab solutione ꝑtis: secus vero si ipse recepisset tradita, q. tunc remissio ꝑtis facta emptori plenam ꝑfert liberationꝫ l. cum emptor. 5. de rescindꝫ de venditione l. vlt. de acceptilationibꝫ: tanquꝫ si nunquꝫ illꝫ emisset, si ens sua fuisset = In quo ñ video quid culpent anbo fabri. =

n. 36.

Nulla q. lex nec publicata nec priuata ipsius potest vim alterius aut alterius iacturam corrumpere; ni alia aliq. ñpta ꝑ eam tollat vtrum alienꝫ diminuat quis inuito Dno; q. est iustꝫ et turpe natura l. 3 ꝫ 1. = igitur in hac parte ius naali parꝫ indiquit ꝑximatꝫ ciuili, et ꝑ. consequens hec quelis qualis actio aut obligatio ex iure gentiꝫ c. id. e. expsa rat. naali. l. vlt. ff. rer. amotar. = nec obstat q. dicebat Fauer sup. n. 34 relatus, omnes actiones aduc ciuili inventas &c. vt vide quas ex lo. 2. § deinde 6. ꝑ sequenti deducimus iuris = horum vel dicta delliis actiones quę ex formula concipiebantꝫ, et quibꝰ aut actoris solemnitatibus iudicio expetebantꝫ; ni tamꝫ decreta ordinariis magis adijs per quę cita omnꝫ ordinꝫ iudicij sine formule impetrate l. 3 ff. ex bono et equo officio q. iudicis impl. orato et sequatur quis q. sibi expna. naturali et gentali debeuerit vt post Casiꝫ Iuditio quę

Nota

Nostr Madera lib. simulaxi admi mad Vexsiõny cg. to = Ideo
siõnantr Veteres iuxis & multi post Sabiny, adpetz dy extra
quem dy g. hoc dependiy tanty meminerynt officij tudicis aũ
& dictionis. nãalis. lg. plane 38. de petit. & hereditatis lg. vlt. §.
vlt. de precario: ni vero actionis g. actio adius ciuile uforte
siquidy hoc extraordinariy reformatur adequatez nãalz
idr. adius dentiy.

§ Vnde infra inputationy ad tay Vexationis. 1o. debligationibz & actionibz. quitotidz & bis repetitur inlz Fidei iusor. 16. §. 4. de fidei iussoribus,
vbi Paulus docet naales obligationes ex duplici cp. aut ex
duplici causa cpsci & estimari = Notare. si aliqua actiõis
ny ratr dpetat = vr. si vsaltz efficient, nig. debity sit positi
repeti a eo quid debuit = adeo quidz vt nomy obligationis nãlis
si mercati gue vtioy. effectu destituta sit. = Hic r. Veteres
& nãalis intellectus huius tr., gue ex bona fide agi nacerunt
Accursius & sequi omnes Accursiani Cujatius, et Gifanius fad
eundz, Sidam. lib. 6. membranay ccclxx. 20, Ruardus
inlz & amplius. 84. §. 1 duenulis iuris, Mendoza de pactis.
lib. 1. cp. 4. n. 12, & quippius ad leuitatz accẽsit Dns Ramos
Salmanticensis in lectionis ad lz. iuris 6 tity. 7. §. 3 nulla de
pactis n. 6. quicquid Romanus, Donellus, & alij, quos re
uocat Mendoza vbi proxime consuluerint in posse dari actionz ex
mera obligatr nãali =. Videamus modo quesit obligatio
meu nãalis gue actionz pducat? Dns Ramos sumpsit
exemplu ab obligationibz quasi impropriis appellauit inspect.
ly gue multorius effectz habent per officiu Iudicis = ego
exemplum deduco in re propria obligatr nãali, & observabo
Vlpiany n. dixisse, absolute pduci actionz; Saltem
actionz: vt sic non fiat n pduci ppriz ciuilz actionz: red.

Nº 37.

Explicatr lex 10 de obligat. & act.

Nomodiy

remedij extraordinarij per officij Judicis.

Exiode pxin cipio infero intapxtationē ad ōstitutionē. D. Pij causa fr mento ff lo. 3 §. si pupillus. 4 dicēdo ocijs gestis. lg. 3. inpxin cipio ff modati lo. pupillus. §. de auctoritate tutor, quainpe xatoille actē inpupillū dabit inpupillū, quatenus lo supla tion factus ē= posset sanē videri hāc ōstitio superflua & inanis, rigidē multo ante ōstitionē. D. Pij. ex reoul sabini, quando ag; rebus ad xquabit. q. cunque lo supleo tion factus esset efficacit tenebit, vt dixi p totū hanc ff, spec tionē & exprimē dictis eius in vtilitas iō tenebit.= Quoniam dictionalis quę in speciebus supxag ponitur ōpetit p duci tus adiectū p medij officij Judicis g. Varius &c.

& ad motū iudicis & giui vel inequi ducenit, lg. 2. §. nunc & officio §. & lg. sequenti dico quod extollo co. Tunc enī implorā dus ē, quando nullū remedij ordinarij superest, & concurso subest equitas: Casus extant int. in causa 16. de minoribo lg. si quis sepulcrū dor de religiosis lg. 1 §. quesitū de sepul turis, docet alijs relatis. Rochus de xubrica de officio Judicis ex n.ō 7. Imperator. Quis in loco remedi extraordi narij, quod olim impupillas & inceteros, lōcupletiōs factos ex alienā opetuat, actionē sub situit, vt dicitur lo 1a. § inpupillū 15 de positi vt deinceps dependeret ex actione arbitrio aut officio Judicis, s. ex iure ordinario= Exquo Varioni disputant & ex hac obligatio ciuilis sit, an. efficax naalis= loco respectu pupilli existimo ciuilē ēe post actionē datā, vt inter legitimū damnū dictō 16. coctō 1961. inceteris caribo extraordinarijs, in quibo implorandū officij Judicis, arbitrio manere naalē= quę omnia firmiter teneto in ea minutim insudare ingenuē fateor, & artes artificū, & vulta-

ex exuisse

UVA. BHSC. Ms 070

excauśę, Vting. Scloitz excuśint

IMPEDIMENTO IV. & ultima.

DILICVS. OBLIGATIONIS

ꝑ prię naturalis quę est fidei datę implementy.

N.° 39.

Implementz fidei datę c. alia cąa obligationis naturalis portu
Lat quippe ꝓ ma humana Vt obseruantia de qua intz homines
conuenit = fides enim Vt quintillianus ait lib. 2. institutionum orato
riaz cap. 22 supmus rex humanaz Vinculu ę = Ne Vero ꝑ pori
tis extra tractata de omnib⁹ negotijs & causis sup qua fides intęo
nita s.t tanty de tractibus & conuentionib⁹ ętoris quę ad mer
cium spectant d. qua fides intępuato⁹ data: siue ex parte Vnius
tantum promissi, siue duoz plurium Vt inde placitz & sentiontiy =
illo promittente ideo appellatur pollicitatio l. 3. de pollicitationib⁹ hoc di
citur q ex ultra nąali obligatis imus ę Vt docent Vulgo doctores in
l. 1. de pactis l. 1. de collatione Inhibita cap. 23 extra de pactis Late Donellus
lib. 12 cap. 1. Vbi Vualdus lta q. Cufatius lib. 28. questionum Lapina
ni Lo. Richy 95. § naalis de solutionibus Mendoza lib. 1 de pactis
cap. 4 ꝑ totu Arnoldus Vinnius in pfus culo de pactis cap. 2 & 3 Vo.
Grotius lib. 3. de iure belli ꝑ pacis cap. 19. Michael Rousel lib. Hiss
toriaz Pontificiaz variis dictionis cap. 6. ex n.° 5. Dns Lazeatiquillo
L. selectaz cap. 5 n.° 4.

N.° 40

Vnde nulla ę Inuentio rei in
Liuzata, intag. inta homines ꝑ pontes Venus de licita
vel de re saltz legę ñ impguata, quę hanc obligationę naalem
ꝑducat = Vt de pactis omnino nudis ex ꝑ ducemuz leg. C. de rei

Suis.

UVA. BHSC. Ms 070

Vsuris l. g. vltis. §. § Imperator de stationibus, vbi vsuræ pactò
nudo promissæ, petitionis non sunt solutæ non repetuntur = quia
naalia; quod facit vt cesset repetitio l. g. naturales ff. de obligationi
bus & actionibus = quæ vis non debeat tradi ut hæc pacta omissa
& derelicta ff. aliæ ciuili dto l. g. vltimus gentius. 7 §. §. Nulla vi. ci
tis nude depactis, pulchrè Seneca lib. 5. de beneficijs cap. 22 ibique
Lex adit præstandi, & promissum non obligat? nulla = quæ sit
tam seq. & fides data nec sequatur indignatio est audiendus
Seneca de nulla l. g. cti gnaali. ff. de nulla l. g. ciuili Romanorum,
secundo quòd pactum nudum ex parte debitoris poterat per eg
tionem adhiberi, & sic eius opem debebant obligationes ignatæ,
ff. ex parte creditoris non exceptionis adagendi, sinhoc ius su
à Prætore dicuntur custodiri ind. l. ius gentius. 7 §. ait Pæ
tor = Necesse igit enim Romani in hoc actionis naalis vinculum
illud imponentes, non aspuentes & ulinam pacto insum naali vi
indicta efficaci ciuili ne tot essent lites & iuria inter ciues,
sic libet pacti actionis si duxit, vt docuerunt Sotus de iustitia
incep. quæstionis pacti 2. p. §. 4 n. 13. vbi dubit, Duaren. ad
titu. de pactis inspicio & ad huius tituli. de verb. obli
gation. = Vel nie esset tot causæ obligandi efficaciæ, sibi quæ me-
lior dicendi modus vt cæsit scrupulose Mendoza lib. 3. de pactis
cap. 9 n. 12. = addi. ff. Molina in tom. 2 tr. 3 de pactis n. 1
in fine, Visualdi ad Donell. lib. 11 cap. 9 litt. G. Petrus Gregori
nus in l. 9 lege 10 n. 21. C. de pactis = Nitamen sic decisent
vt impiauerint ipsi obligationis naali, quæ pacto æquitatem
tatem nascitur dto l. 1. de pactis lo. Stichus 95. §. naalis de stu
tion.: I. Negatiue, in tribus docet efficaci vt docte egregius
Garcia in dto l. 1 de pactis f. 66, Valdesa lib. singularia nō ad
versionis cap. 10, Mendoza in secundo sentiens dto cap. 9. n. 5. v.
quod autem. quicquid aliter Onanus lib. 1 Dimentatione cap. 6. n. 12.

& finaliter.

UVA. BHSC. Ms 070

N.° 41.

Innalis bonis, quę refert & impugnat, Mendoza vbi proximè=

Vt autę ego & breuio, hęc obligatio expide
data diuersa ab antecedenti, quę nascitur ex retentionali &
modi, quę vtiq. & tenet iustitię naali: hęc enim tendit
ad mody ex pactione adquirendi illa ad recipiendy id quod debet
=Magis autem & iustitiæ pertinet suę instituere Reip. quę imp
misis & remissis=id circo & statuit ciuile omittere a relinque
re illę obligationę vt notaui supra in inspectione: & hęc mi
sit act. in data: actentatamq efficaci naali: itaut intanarie
sub scientię peccati homines adstringere vt in communi de hac obligę
dixi sup. n.° 17. & in specie denata ex pacto dationę vel acceptilatę
fidei docent Sbaraubias incp. Reges de testamentis ex n.° 5. Da
della in ob. & quis. C. de donationibus ex n.° 7. Monchac lib. 2 de
successionę creatione. § 1 n.° 24 Stephanus Natę de iustitia vel
nerata lib. 1. tit.° 6. cp. 4 Leisius de iustitia & iure lib. 2 cp. 29. du
bitat. 3. p. tot. Diana 2p.e Tractatus 8 vers. ad. n.° 75. & alij abhinc
copiose adducti. & casione Verate illius necdy diuinę quęstionis
an examinus solemnitas tamento vel stando iuramento naali, degue in presentiarum audeo imponere iudicationę: & ab stu
re deque eunq. pacto asentes id docent Mendoza d.t lib 1. cp 4.
Avila in p.m Iudijs ad tit. 3. de pactis n.° Vlt.° = adq. pauldubio
alluit Vlpianus in l. 1. d. pecunia & tuta dolę. & nauec cosi
de Valerę, & Papinianus in l. stipulatio 95. § naali de solutio
nibus dixit, dum ita ex pacto vel exiuramento sub nixa & secun
dum equitatis naalis ęquo (licet mihi proprius sit de pactis dis
putare) animaduerto ego in paulatim, Romanos in pactis
quidis adhanc obligationę naturalę descripsisse illę quatuor
species = Iustor quippe pacti detrahendo pignore adiubet
data actio nouatia l. si tibi 17. § de pignore de pactis iusto
rę Maiorem 23. C. de pignoribus, quę uis aliquem pignus extrahe
re

UVA. BHSC. Ms 070

Otaba⁊ nisi Tradicione rei lg. 1. § creditor debliōnib⁹ actionibus § creditorū⁹; institutū ⁊ q̄modis it Obligatio ita⁹; Vt pactus Traditis iure ciuili adūbat⁊; sic pactus Quanto efficax effecta fuit iure pretorio = item pactis Stipulatōis apposita cōdēnatis obligat⁹ aquatis fuit lo de iure actionis pduci ret § personā⁊ Octauianus Stipulatus de actionib⁹ = iure ciuili spon salia Obacta nudo pacto ēminus adstringebant quia pactis pro stipulationis lg. Sufficit 4 de sponsalib⁹ = sicquo⁹ pollicitatio facta alicui ob honor⁊ effectū est. Velsi ex pollicitat⁹ opus cepit fuit Sumere debet lg. 1ma. p totas de pollicitationibus. Dē nig. Iustinianus in lg. si quis a longe 35. C. de donationib⁹ pactis Vel promissionis nuda de donando data a lt⁹ Confirmauit = alij fortia si casus quos late⁹ sequunta autores nat in lg. Coitum 6. de pactis. quare Imperator in lg nudas. C de Obligand⁹ & Omittenda Stipulat⁹ ex pte data aut in semp iura Romanor⁊. p mittere Vt nuda pollicitatione quis tue neatur. 9. alig⁹ & in alig quibus p mittant Vita post Acursiū ob secutū Cuiatius ibi⁹ ob seruationis cp32 quicqū illa Vbi⁹ semp insigide Ioannes Faber asignet Gifanius ad dtg lg. 5.

Plenius tamē perfectius q. iuris canonici huic reisu currit Vnde ⁊ principaliter respiciat fori animi & iustitiā intanq̄ cp. Nouit 13 diuidatis cp. ult⁹ de prescriptionib⁹, Idqua ne peccatū sit fidē fallere Vt nup dixi Sequens ex Vtē efficacita hominem adigat ad pactor⁊ ob seruationes & adimplementū fidei date, siue iurata sit siue simplex. cp. g. cum. 66 q. 2 cp. in tamen 12. 25. q. 5. cp 1. 23. de pactis cp. 1 de pollutionib⁹ = alioqui ⁊ mitteret hominis in anere impeccato⁹ quod d. Nouius dicū ⁊ potest ideo lō ac opinionē ⁊ Faber qui tenet Ioannes Oros eius in lo 7. § 1 & Nulla n⁹. 5. & in Omnibus fatetur Gutierez L

n°. 32.

1 § diuisam lo

UVA. BHSC. Ms 070

l parte decuam.to ℭ ffimatoio cp. 34 n.o 2. Zauallos ℭ Tom
muner. q.o 543 ℭ loco examine Mendoza lib. 3. depactis cp.
8. P.o Gilguanius in dicto loco leg 10. ℭ n.o 70. depactis ℭ iu-
dito o.o cusatis. Innocentius cirronius in pactatiolis ad tly ex
tra depactis quio q.o Mala d.to tt.o 3 q.o 2. n.o 7. ℭ tranly teneat
ℭ tranlatos à se rupcion n.o quo fundam.to fruto Rex alfon
sus. 11 lg. 3 tt.o 8 lib. 3 Veteris ordinamenti ℭ hodie inlg titt.
16, lib. 5. ℭpilationis sanxit vt ex quocuiq. pacto etiq nudo
dexucta act.o nascatur sit parcausa sit ℭbligationis nãa
lis pene no ac ciuilis = Quos latius docent ℭ ex ang.t
postclasicos nonicolas Paxladorius. lib. 2. rer. quotidi.
anarum cp. 3. Mala dicto tt.o 3. q.o 3. Zauallos ubi proxime
q.o 16 ℭ 54. ℭ q.o 90 ℭ 846.

N.o 43.

Effectus ℭbligatio
nis naalis apud
Romanos.

Sed ut aduersus Romanos ciuiles
mus, illa ratio quæ efficit vt pacta, libertatem etiam ℭbligarent
efficacitatem daturact.e; efficit p.o leguens vt solutis virtute ℭbli
gationis naalis repetitio potest; q.a adeiting dus in ciusact.e soluti
ad exactionem dus leg. 3 § vlt.o q.o quis q. iuxis leg. id. 64 de ℭdit.e indebiti
lg naales. Lo de ℭbligationibus ℭ actionibus = id circo ℭbligatio nãa
lis ex euentu solutionis munitus dare: sicuti de facto solutasit
pecunia creditor ℭ debitor fuisse egrenta, lo. 15 § id q.o 17. ad lofal-
cidiam vbi Gaeanus ℭ sguisson de quæstionibus, ad fabrum lib. 3 tractus.
q.o 8 via creditoris nomus mentur, qui pecunias extorquere
ni potest, lg. creditores Lo in fine de quæstionibus creditoriℭ distra-
ctis ℭ pignatur lg illud 25. § 1 q.o dies legati, cedat vt dixi, tractu
de stipulat.e ℭ ditionali n.o 12. efficit etiam eadem ratio: vt si eg debi-
tio alteri efficacitas. Si omnibus naalibus tamen debet, totus sibi pen
sationi: quæ pensatio retentio. ni ex alio lo. etiam 6. de congen
sationibus = Demum efficit vt data per ℭfusionem ℭ per eam debitum
exacty egerit ex = Totalis si debitor naalis succesit creditori, qua

Stillus ol

UVA. BHSC. Ms 070

illus dueut; censetur p̃ natũ debitũ exactũ, si creditor hęre-
dit debitoris: quippe adita hereditate siue ipsi soluisse videtur:
g. d. Vbun. p. retentionę hr et p. fideiussionę Vlxiv. g: patrimoni
nec opus e villa actę discretus tx inlg sibrens. 21 §. g. si 3. defide-
iussoribus, quo in casu ipsi actę cedere additio dicitur l. g.
p. uig retentionis soluat debitũ lg Sticby 95. §. additio de
fideiussoribus.

N. 44.

Ex his ostit obligationę naalęrig
re. quamuis in sit efficax, Vnde sequens est vt p. ionaalis
obligato fidei iussor accedere possit. lg. Stipulatus. 6. in fine
& lg. sequenti lg. fideiiussor. 16. & fideiiussor d. seq. 3 ff. §in
omibg institutis de fidei iussoribus. lg. 5. tt. 12 de fidei iussori
bus p. 5. exit g. fideiiussor efficaciter obligatus, si alio quin
persona sit in qua possit cadere talis obligatio, vt dixi ad
tilg de fidei iussoribus cp. 2 nº. 3. = g. si pupillus sit & in
Vniat. sine tutoris auctoritate p. quo obligato ig tig naalis
Vtig. naturalitis dig taxet, manibit obligatus necesse ple
nior obligatio fideiussoris quę ei p. aliq; = & hic casus
ap. Papinianum p. positus, in dicto lg. Sticby 95. §. g. uulgo & recum
dig positionig Alexandrij, q. ęg ad modig mihi placet, d. emen
dationes Cujacij, lb. 3. Variatig cp. 23. accipientis Vbadig tax
at sit obligatg = de Vtig. obligato naalis; gu. obligatio
naalis dicitur taxative obligatis & caueat exactionis effectu
licet Rondilus lb. 16. cp. 14. v. alt. & Nostri Valentia. 16. ill
ustrig Tractu. 4º. cp. vlt. nº. 6, acceperint p. dicta Vba deci
lio quicquid obligatus i. similis exceptione & absque
& alio auxilio pretorio codem nº. g. naalis tig debitor & intuipt
lg. 2. §. deinde. 7. de pecunia constituta = & tanmultiplicem
fecerit, auxilio etig Ciuili ex ea nata sit, obligatio naalis, seq
Vlimbarig & d. huiusmodi descendat & ad fideiussorig
seat

UVA. BHSC. Ms 070

Saxij Branciat restituta hęreditate ex Tiberiano l. 9. sicuti &
imprincipio ad senatusc. Sulty Trebellianu & vt. ecdi positi doctis
post huit os Acosta lib. 2. Selectar. cp. 7. nº. 10. Olea de cessione
iurij & actionu tit. 3. q. 8. nº. 32. & 34 = Leguleiq; necessario obli
gationes naalis a filio p.a ex Asianij adquisita fac & fectus patri
Prius ne adquirit sit vt constitit Stualdus add. ondeij lib. 12. cp. 2
litt. P. = obligatio vero ipsa naalis Stracta inter patrem & filium
Dnum & sonum, inipsius persona resident & ratione effectuum q. in
naalibus rectus patrij intuemur rectius Dnus, l. 9. adquod Tis
& 4. de Stitione inducti q. tacite explicat Sguinforderiusq; ad fa
bru lib. 3. Tractat. 5. q. 4. quoni. exponendus c. q. magis mdistc
dixi in meo Tractat. de adquisit. e exuilin. nº. 63. = q. recte ex
pendatur quat. tr. in l. Frater a fratre, 38. de Stit. induit. vbi
obligatio Stracta a fratre, q. baubat peculijs p.a fratre, statij
adquisita fuit patri in q. bus vtig. erat potestate. adeo quidem vti
vtig. suus hęres patri ex titisset & quapartefratre reditor pa
tri succesisset Stolata p. Sfusionem: p. uti quauis p. declaret mino
p.e peculij sui q. participat Sfratre debitore tq. tis de ultimo exitu q.
tis sufficiat ad Spensationes p.tis debiti = gui. e. planius sq. suisha-
uerfori, secus dis expositionis Dni Ramos in Manuscripto
Smentario, ad eis dis = Vide dum etiq. satis Scino Scitis q. nostr
Valentic. lib. 1. illustriq. tract. 4. cp. 8. a principio, vbi de his dis
quę hodiernis agitur, quę transcribere te det

A ligue tamen si

Nº. 45.

de obligatione pupilli

persone in quarum naalis obligatis nis q. cessant plenum q. sitie-
fectus = Velut in pupillo qui sit vtinsus capax ex iure naali
ex Stadata obligatio, Vt quat. dis extus, tr. in l. in sponsalibus
14 de sponsalibus = idem si dolo fecerit in nuptijs Strabis dis de
dolo tenetur, l. 9. apud Celsum §. sequitis. 4 dillo 23. § d. dolo 26. de dolo
Li excepte l. pupilli. Lit. d. regulis iuris, = Quibus rius adquisitis

implere

UVA. BHSC. Ms 070

inplen emptiones Tractz & quz ei vt inpleat casus ꝓtat, ꝯ
sigui. 4. §. nunc autz. & vi nec ꝓ argtis de manu missionibz.
gª empto uenditio ap pupillo celebrata, gº ocasione & tatis de
cepitio, tenet iuxe natuze, vt minhi pnat discretus tz in l. si
Venditor 14. § sed si, 3. d cindis aditle lg. siid gº. 7. §. Idexcin
denda Venditle, ibi Innouata uenditio Innouata Venditio ainf.
ni vbi pactz de disc dem ab empte in tra positz a pupillo, ob ex
uz dis exceptx fidz nisi cautiois esset, vel iusto exore decepta fi.
isset pupillus = Ex numerate aut mutui date pupillz cdz
iuxe obligari pnatz, ex l. gvl.ª diuz iuz do l. si pupillus. 21 ad
lg. falcidig, lo. gº. si ext. 14. in fine lo. in numeratiobz 44
de solutiobz, sicex credito vt dicit in lo. sei us 64 ad sena
tus Consultz Vellejani, gº idz de stipulate supenit in l. si
pupillus, 35. de exceptis & qui arbitriu ce ꝓcurat & d pignoris ac.
tione l. g. pupillo 33 de pignoratitia actle, siquidz tutoris aut
Curatoris obligdxatz gtamultz pignoratiicie actiois di-
recte cui per exceptiong manuxit pupillus subiectus = Effectus a
iuxe Ciuilis ogniti, & aquati Respondent hunc existentiz nata
obligationis = Inprimis gº alia debet pupillus nouz dianim
gmittat tolli p nouationg p cedz obligatio, lo. l. de nouatio
nibz; quz tazitis nouatio ois nisi p stipulationg in fexet vt
fz dqt. Celsus Barbosa in lo. 43 Soluto tit. n. 5. = deinde
obligationi pupilli fidei ius on accedere potest, l. si pupillus
27. bolt. lg. 2. l. g. Alexicius. 25. d fidei iusoribz, quz tamz
dixit d. Mutuo & stipulate accipienda & regularit; Videli
cet gº. aliqua causa ꝓcurit, quz vnz cdoz habeat ex quo vi
dexi posit, in dare Statz & quitatz naalz = Cetez pupillus
Mutuz pecuniz accipiet quia sunt plexung. & fusioni acci
pere uel stipulanti spondeat. cadz facilitatz: nec ex mutio
nec ex stipulate iuxe naali obligatz. gº & quitas npoxit vt rex

uit fidz

UVA. BHSC. Ms 070

uel hdz iniqué pactitat l. 9. pupilly 74. de dilatione inducti l. pupillus 95. de obligati. & actiõn. = Adeo quidz ut tutioneq; dei iuris obligatus ipso contraveniat. l. 9. secun. 6. tt.° nullz sub hac obligatio cui accedat = 9.° subrogatio aliqua adhibet = Quippo tali casu ex multis relatis pcedenti inspect.° teneretur cui dubio fidei iuris dta. l. 9. Mancipes. 25. l. 9. accio 70 §. si a fratre 20 4.° de fidei iuris oribz ut dicebant addicty l. 6. hoc tt.° in select.° de dilõis n.° 3.

n.° 46.

Per quaz autz videmus obligationz hzc pupilli, qua alio quin vera quasi ex quasi ex adeo diuine ciuili omnia delenda et specially instantiz. decepcionis pupillorz 9.° frequentissimy c. ut nil acquirat de tutoris auctoritas in intuitu veritatis totz uim obligationis huius (in qua forte ex equitate quasi) adscripta iustitie ipsius quasi ex. = Veniz siem. obligat s.° Vendatori obligation, l. Iulianus 13. §. si a pupillo de action. empti vel lo. allio iure l.a §. si a furioso de eo quod pempti = Pigz remisit vel alia iura remissio nullius momenti ex l. 9.a 20 de pactis l. si donasset 7. gbz modis pigz vel hypotheca soluatur = Si potest novatio nez obligationz vel debiti rez suaz alii delegare l. novare 20 §. 1. de novationibz l. pupillus §. de solutionibz, nec hereditatz adire l. more 82 regulari deadquiz de hereditate, si desituat ei gallo solutuz ipso iure Pretorio ni teneat l. 1. §. de pupillo 2. de peculio de situta = nec potest nomz institoz nec actio cedi pp onera: durat tamz pp ipsius fac opatre donec de tutore pupilli decreta l. vocatis duabz regulabz l. regulis 17. §. si impubes 2. de institoria l. 3. §. 1. vig adsingulo. legtz de tributoria, 9. etiz de peculio apatris desituto dicendz ex. hanio suppositionez explicandus ex. tx in l. 3. §. 1 de regulis ex gbz causis imposterionez eatz: postest etiz intelligi 9.° peculia de iuno data inter pupilli vocis e. x.° tx in l. patre 20 §. de inter vero

fo. 25. 1

lg. 2. §. q.d iura = Similm. pupillus vnà maiori tangit con-
cursus duus dignitat. ipo iure sub ducita pcurson pupilli debus
maior obligatus manet lg. si quo dubg 12. §. 1. de dubg iuris =
in quo distat admissore, quia obligata pprie actione eximitur ab
obligat.e lg. stichus 42. de fideiussoribus, vt denduse. notat Va
lencia lib. 1 illustrig tract. 4 qg. 3, in pcto. Et dig aduersariis iu
ramenty defcxu lg iuris iurg 17. §. 1. de iure iurando lg. 1 §. 1
qua ex rege act.o n. detur: siuero aduersarius maior detulerit
pupillo iuramenty decisorij, ex iuramento taliq damnata q
dixerit debet qui pupillo iuramenty detulit lg qui iures. 26
de iure iurando = Vnde pupillus in lits vtra aduersarius iura
re non potest q. defecit allegatis lg. videamq 4. de in lits iurg
do = In summa quicquid exit pupillus nisi faciat mentionem sug
ditionis, nunquam: sed quatenus dotem ex ea facit vel obli
gatur et tenet principio institutionij de auctoritate tutorum §.
pupillus q. de inutilib. lg. 2. de acceptilatione lg facit exemply
implementis ditionij. De quo ex professo egi nec repeto lib. 2 qq
culoq. nº. 3. cp. 2.

Ex his videtur primo quia pius doctrina,
cy dixeramus pupilli teneri obligationis non tenere = Vnde
ab intpretibus exist in varias sententias ity e. Ludouicus vitalis
lib. 1 variarum cp. 11. vallij aquil. quifondequey ad fabrum
lib. 3 tract. l. 9. 4. negant pupillus obligari. = Marcus vero
Lidamus lib. 6. eccloga 19. nº 20. asserit obligari; Riuardus in lg 24
§. 1. de regulis iuris agnoscit dissensionem inter scholas. Ille
aillus lib. 1. pontificiorum resolutionum cp. 4. nº 5. quitamen lib. 1
variarum cp. 10. distinxit inter pximum publicatum et non pximum =
Demum. quisquis de quibus vbinque cp. 5. 3 suo Fabro docet
bat pupillus non alias obligari obligari, nisi in iure non ali = adque
opiniones reduci possunt omnes, quas autores sedulo retulit
Genoa in lib. 1 quon Ciliatarum pagina mihi 345. et seq. ==

illis

nº 47.

UVA. BHSC. Ms 070

Illis tamq omnibus mihi semper placuit sententia Donelli in l.g. 127 hortl.o d'apud Gualdum t.6. 12. cp. 22. d'l.to Iumpge pupilly iure naali obligari. I. vis gestu pupilli quandiunq; duris. e. omnia eius effectus obligationq debitq; et respectiue ceteroq habere effectus naalis obligationis. Ideo q.d solvit repetit. l.g. in trady 29. de O dicte in dubiis. sitamq maiorfactus ex precedenti obligat.e solvat repetitioni, soluti. l. illud 25. §. 2. q.d dies legati cedat l.g. ripupillus 21. ad l.g. falcidi. l.g. vlt.a C. de Vsucapione pro empto re = Ex quo fmta pupillaritate incipit habere effectq vetus obligatio; et in tionibq tamq in petitionis quapter nunquq. mora habitur ex obligat.e naturali ideo pupillari l.g. 2. si 24. l.g. ripupillus 127. hortl.o.

Nº 48

deseruo.

Seruus etiq iure naali obligatur ex obligat. quapropter ratio hominis, quq ratio quq actio seruili ex naturalitr 13. lo naliquod. 64 de diuitr in diuiti lo. necessarius 41 de peculio. lo. seruii 14 d obligationibq, et actionibq lo heres 21. §. seruo l.g. siquis pro. §. 6. §. 1 de fidei iussoribq, non tantum schi fortasse quis dicta q. §. et Gualdus dicto cp. 22. l.to A Dns Laxatiqui lib. selectar. §. nº 40. §. q.d autq dicit in lo. in persona 30. §. 1 de pactis lo. 3 personq. 22. de regulis iuris, in seruq nullq casu obligationq de ciuili accipiunt Vulgo inta practicantes accepi de effectibq naalis obligationis, q.d nulli ex respectu seruii ipsius siquidq mandatuq et etiq exacta vt notauit l.b. 4 ad notas Claudi, in lo Auxilius 78. §. si schlo. 7, de liberat.e lega.ta Latenus Vero obstet Dnq, et Dno ex tranis q. obligetur, quia culiq habet hic nrq Deputatus, vt finq tractatui imponamq, q.d obligat.e naali, de extraneis satis etiamus ex versu. 6. lb. 3 analecto de intradictis et citandis.

LAVS DEO. eiusque Matri,

Finita fuit hæc tractatio, Salmanticæ Anno Dni 1663. 8ª

BIBLIOTECA DE SANTA CRUZ

UVA. BHSC. Ms 070

104

UVA. BHSC. Ms 070

UVA. BHSC. Ms 070

UVA. BHSC. Ms 070

UVA. BHSC. Ms 070

UVA. BHSC. Ms 070

UVA. BHSC. Ms 070

UVA. BHSC. Ms 070

UVA. BHSC. Ms 070

UVA. BHSC. Ms 070

UVA. BHSC. Ms 070

UVA. BHSC. Ms 070

UVA. BHSC. Ms 070

UVA. BHSC. Ms 070

UVA. BHSC. Ms 070

UVA. BHSC. Ms 070

UVA. BHSC. Ms 070

UVA. BHSC. Ms 070

UVA. BHSC. Ms 070

UVA. BHSC. Ms 070

UVA. BHSC. Ms 070

UVA. BHSC. Ms 070

UVA. BHSC. Ms 070

UVA. BHSC. Ms 070

UVA. BHSC. Ms 070

UVA. BHSC. Ms 070

UVA. BHSC. Ms 070

UVA. BHSC. Ms 070

UVA. BHSC. Ms 070

UVA. BHSC. Ms 070

UVA. BHSC. Ms 070

UVA. BHSC. Ms 070

UVA. BHSC. Ms 070

UVA. BHSC. Ms 070

UVA. BHSC. Ms 070

UVA. BHSC. MS 020

AVGVSTISSIMAE

Semper Virgini, Dei-genitrici

(??)

MA

In primo instanti immaculata

D. HYACINTHI DE ANDRADE, ET

UVA. BHSC. Ms 070

In primo instanti immaculat

D. HYACINTHI DE ANDRADE, ET

SALMANTINÆ; TANTÆ D

V O

X quo in Rectorem Academiæ allectus fui, Augustissima V
proprijs meritis, quibus me ad hunc iuventutis Hispanæ Pri
referre D. Mai. T. donariolo aliquo appenso parietibus Tem
mentes, quib. impertas. Sed cum omnia tantæ Patronæ myſ
dictioni imperuiam, orationi inexhauribilem occu
æ, & purissimæ tuæ Conceptionis. Quippe Ego Vni
is vouendi exemplo fuit, quod ipsa non vulgari sol

Beatissimam omnes prædicant, per IESV CHRISTI Filij tui, D. N. merita
tanti: in cuius voti mnemosynon quotannis studiorum cursum auspicamur à festo
maculatæ Conceptionis tuæ Ecclesia colebat, gratantèrque venerabatur lætitiâ,
Te feruor magis, quàm in hoc asserendo explicetur. Sed eccè dubium adhùc in
Quod nupèr Sanctitas Alexandri VII. P. M. Dñi nostri, quà in terris præfulg
diffiniuit. An vota litterarij cœtus (fas sit ità quærere) præluserunt diffinitio
T. adddictissimi? Quomodocumque sit, eccè quod primum certamen Vniuersitat
patrocinium inuocat, & aduocat. Sub hoc signo litterarium prælium initur. Fax
ea vis mihi esset, ea studiorum professio, vt in hoc diario agone nihil aliud asserer
Sed quandò hac in re Ceres ine suffragio sum: minus equidem, quàm proletarius
tela publicam hanc de iure disputationem adorno. Nam & D. Bonauentura con
lites Te appellarunt, inuentes matrem Iuris esse, quæ Iusti, & Æqui mater fu
ergò forem, si generis humani, meique specialissimè, quod voueo, & opto, Matr
sequerer. Vota, & anathemata templorum parietibus affixa, muta sunt signa de
silentio Te potiùs adeò adoroque, quàm eloquio. Hic sileat lingua carnis; c
nostram, imò forte & suam. Et datum est illi, quantùm capax est pu
eloquentissimi Encomiastis tui S. Thomæ à Villanova, inter cuius apotheosis cele

De quærela inoff
diario exercit

UVA. BHSC. Ms 070

RETES Y OBLIG N°

MS
Biblioteca de Santa Cr
70

VA. BHSC. Ms 0

VA. BHSC. Ms 0

VVA. BHSC. MS 07